
1545-2020
Tarragona
475
anys
la sang
DISSENY PORTADA Txell Salas | FOTOGRAFIA Marc Torija

H!TELS
HOTELS & RESORTS

Amb el 475è Aniversari de La Sang.

COSTA DORADA

VILLADORADA ***
PLAYA DE ORO ***

VIL·LA ROMANA ****
BELVEDERE ***
LA HACIENDA ****SUP.

LES OLIVERES ****
CAP ROIG ***
SAN SALVADOR ***

ANDALUCÍA

ISLANTILLA ****
MAZAGÓN ****
CARABELA BEACH&GOLF ****

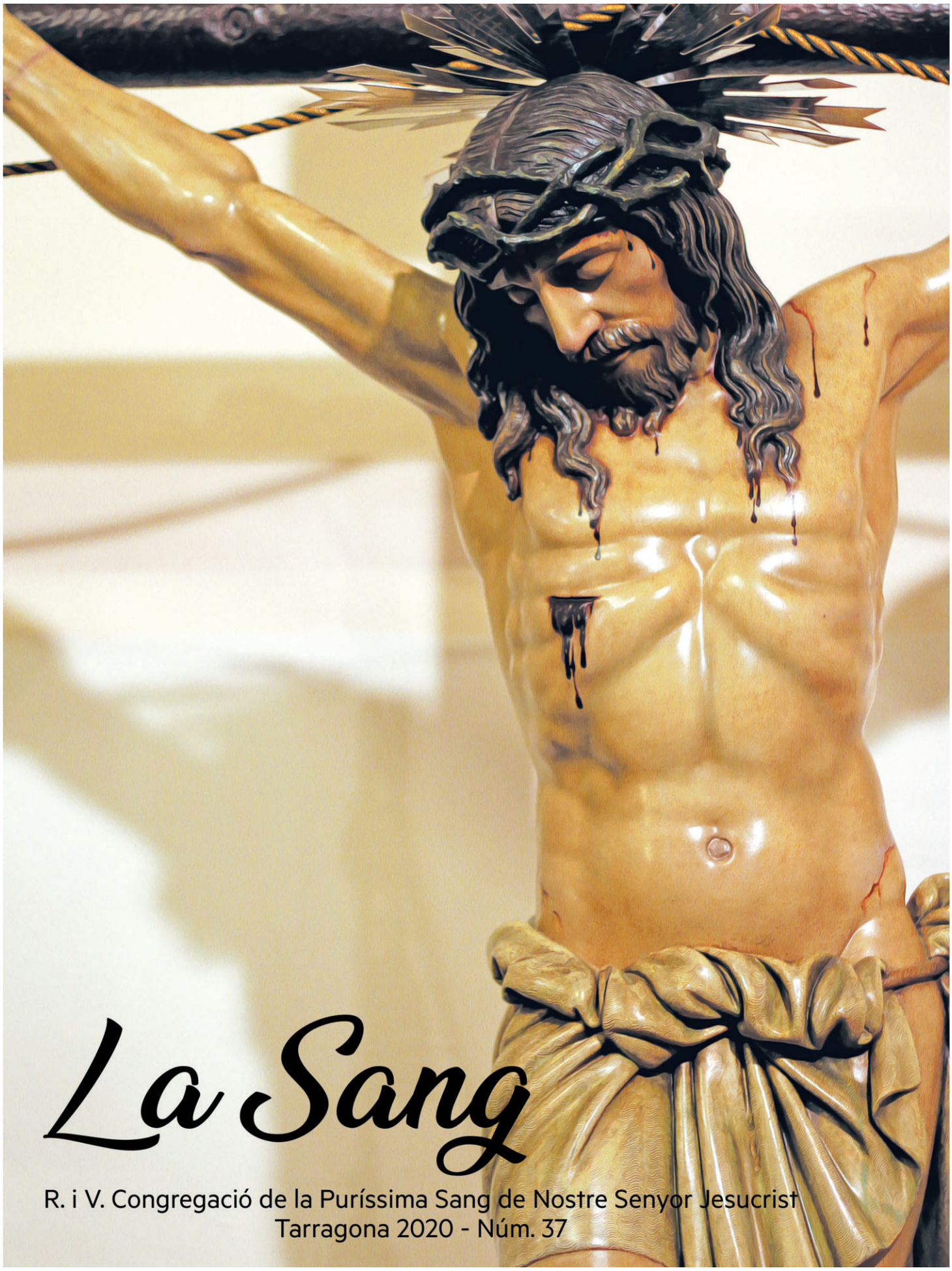
CAMPO DE GIBRALTAR ****
GRAN HOTEL ALMERÍA ****
SAN ANTÓN GRANADA ****

CABOGATA ****
FÉNIX FAMILY ****
ROQUETAS ***

977 353 033
www.ohtels.es

H!TELS
HOTELS & RESORTS

Follow us:

La Sang

R. i V. Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist
Tarragona 2020 - Núm. 37

SETMANA SANTA 2020
Del 5 al 12 d'abril
Tarragona

PORTADA: CARTELL 475è ANIVERSARI
DISSENY: Txell Salas
FOTO: Marc Torija

PORTADA INTERIOR
FOTO: Oriol Ventura
DISSENY: Tecla Comunicació

EDITA
Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist
c/ Natzaret, 1 - 43003 - Tarragona

DIPÒSIT LEGAL
T 252-2020

IMPRIMEIX
Impremta Comercial Offset

SUMARI

SETMANA SANTA 2020 Pàg. 4
Joan Planellas i Barnosell
Arquebisbe metropolità de Tarragona i primat

SETMANA SANTA 2020 Pàg. 6
Pau Ricomà i Vallhonrat
Alcalde de Tarragona

EL BATEC DE LA SETMANA SANTA Pàg. 8
Noemí Llauradó i Sans
Presidenta de la Diputació de Tarragona

SETMANA SANTA DE TARRAGONA, TRADICIÓ I TREBALL Pàg. 10
Josep Maria Cruset i Domènech
President del Port de Tarragona

Pàg. 12
LA SETMANA SANTA
Joan Martí Pla i Pla
President del Consell Comarcal del Tarragonès

SALUTACIÓ Pàg. 14
Josep Queraltó Serrano, pvre.
Prefecte de la Sang

LA SANG 2020 Pàg. 16
fra Octavi Vilà Mayo, O. Cist.
Abat de Santa Maria de Poblet

A PROPÒSIT DE LA PORTADA Pàg. 18
Antoni Pérez de Mendiguren Cros, pvre.
Prior de la Congregació

PROGRAMA D'ACTES Pàg. 20

RECORREGUT PROCESSÓ Pàg. 28

MEMÒRIA DE LA CONGREGACIÓ 2019 Pàg. 30
Daniel Pallejà Blay
Secretari de la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist

ENTREVISTA MANEL ZAMORA NEGRILLO Pàg. 40
Equip de redacció i edició. Revista 2020

PURÍSSIMA SANG, A TARRAGONA Pàg. 44
Mn. Miquel Barbarà Anglès.
Delegat diocesà per a les Associacions de Setmana Santa

PURÍSSIMA SANG, A TARRAGONA *Pàg. 46*
David Jou Mirabent

LA CONGREGACIÓ DE LA SANG DE TARRAGONA ES FUNDÀ EL MATEIX ANY QUE S'INICIÀ EL CONCILI DE TRENTO (1545) *Pàg. 48*
Dr. Antoni Jordà Fernández,
Catedràtic d'Història del Dret i de les Institucions.
Universitat Rovira i Virgili

1920, FA CENT ANYS *Pàg. 52*
Daniel Pallejà Blay

SETANTA ANYS DE LA PEANYA DE LA FLAGEL·LACIÓ (1949-2019) *Pàg. 58*
Quim Mas Carceller

LA FLAGEL·LACIÓ *Pàg. 63*
Gòria Ganga Viñes

UNA PROPUESTA DE FORMACIÓN COFRADE *Pàg. 64*
Javier Fresno
Delegado para la Religiosidad Popular de la Diócesis de Zamora. Coordinador de la Comisión de Congresos y Encuentros Cofrades

LA JOVENTUT CONFRARE *Pàg. 66*
Xuasús González
Associació «La Horqueta» (Lleó)

VIDA Y SANGRE *Pàg. 70*
Antonio Bonet Salamanca

CONNECTAR AMB L'ORGULL, CONNECTAR AMB LA GENT *Pàg. 80*
Xavier Ribera

AMB LA VOSTRA SANG, SENYOR *Pàg. 84*
Jordi Guàrdia-Romeu
Teòleg, especialitzat en litúrgia. Director de cants a la Catedral de Tarragona

ENTREVISTA FAMÍLIA MULLERAT - PRAT *Pàg. 88*
Equip de redacció i edició. Revista 2020

LA SETMANA SANTA SELVATANA *Pàg. 92*
Carme Garriga Martínez, membre de la Vint-i-quatrena
M. Lluïsa Garriga Martinez, procuradora de la RCPSNSJ

LA CONGREGACIÓ DE LA SANG DE MONTBLANC *Pàg. 96*
Josep M, i Ismael Porta i Balanyà

LLUM D'ESPERANÇA *Pàg. 102*
Gòria Ganga Viñes

REIAL CONGREGACIÓ DE LA PURÍSSIMA SANG DE NOSTRE SENYOR JESUCRIST DE REUS *Pàg. 104*
La Junta de Govern de la RCP Sang de NSJ de Reus

LA GERMANDAT DE LA PURÍSSIMA SANG DE NOSTRE SENYOR JESUCRIST DE VALLS *Pàg. 108*
Francesc Murillo Galimany

LA CONFRARIA DE LA PURÍSSIMA SANG DE JESUCRIST DE MATARÓ *Pàg. 112*
Héctor López Silva

LA CONGREGACIÓ DE LA PURÍSSIMA SANG DE NOSTRE SENYOR JESUCRIST DE LLEIDA *Pàg. 116*
Josep M. Espluga
Secretari de la Congregació de la Sang de Lleida

LOS COLORAOS, SEIS SIGLOS DE DEVOCIÓN A LA SANGRE EN MURCIA *Pàg. 120*
Antonio Marín García
Mayordomo de la Archicofradía de La Sangre

RECORDANT LA UNIVERSITAT LABORAL DE TARRAGONA *Pàg. 126*
Salvador Masip Sabaté

AYER Y HOY DE LA PROCESIÓN DEL SANTO ENTIERRO *Pàg. 134*
Pascual Porcar Fontbona

UN 2019 D'UNIÓ I SINTONIA A LA BANDA DE LA SANG *Pàg. 138*
Joan Mercadé Lara

LA PROCESSÓ DEL SANT ENTERRAMENT 2019 *Pàg. 142*
Comissió d'Organització de la Recollida i Processó del Sant Enterrament.

JUNTA DIRECTIVA *Pàg. 146*

SETMANA SANTA 2020

Benvolguts tots en el Senyor,

Amb molt de goig us adreço aquestes meves paraules amb motiu de la propera Setmana Santa, la primera que celebraré amb tots vosaltres a l'arxidiòcesi des que el Sant Pare em va nomenar arquebisbe metropolità de Tarragona. Adreço aquestes paraules a tots els qui formeu part del món associatiu de la Setmana Santa, a tots els lectors dels opuscles que editen les diferents confraries, però també a tu, lector ocasional d'aquestes ratlles, potser allunyat de l'Església i de la fe, i especialment a les famílies i als infants.

Què fem els cristians per Setmana Santa? Els cristians celebrem durant tot l'any la nostra fe, allò que creiem, especialment un dia a la setmana, el diumenge, el dia del Senyor, dia en el qual fem el memorial del sacrifici de Jesús i de la seva resurrecció. En aquest dia els cristians ens reunim per escoltar la Paraula de Déu, partir el pa i formar comunitat.

Això ho fem durant tot l'any, però hi ha uns dies durant els quals celebrem d'una manera molt més intensa els misteris de la nostra salvació. Tot just fa unes setmanes acabem de celebrar un dels misteris més grans de la nostra fe: Déu, compadit de la humanitat, s'encarna en el si virginal de Maria i esdevé home. Us heu aturat a pensar que això no ho té cap altra religió? Hi ha alguna altra religió que confessi que Déu ha baixat del cel i s'ha fet humà, igual en tot a nosaltres? Aquest Déu fet humà, que és Jesús, va venir a la nostra terra amb una missió. Ja sabeu que durant tres anys va predicar cridant a la conversió, guarint, consolant, fins que, com diu el mateix Evangeli de sant Joan, els seus no el van reconèixer i el rebutjaren. Aquest rebuig, viscut per Jesús en la seva passió, mort i resurrecció, és el que celebrem durant la Setmana Santa.

Fixeu-vos si en són, d'importants, aquests fets que ens preparem durant quaranta dies per a viure'ls amb tota la intensitat i profunditat escaients! La nostra cultura ha desenvolupat, al llarg dels segles, una manera plàstica i bella d'actualitzar aquests misteris, mitjançant les processons i altres actes de pietat. Són patrimoni de la nostra cultura i cal saber-los valorar i apreciar. Però la manera més genuïna i intensa de viure la Setmana Santa la trobem en la santa litúrgia que l'Església, com a mare i mestra, ens prepara cada dia i a la qual us crido i us encoratjo a participar decididament.

Agraeixo i valoro la tasca que dueu a terme totes les associacions, gremis, congregacions i confraries, que feu tants d'esforços per portar al carrer cada any les vostres processons. Però encara us vull demanar més: esforceu-vos a viure, especialment durant la Setmana Santa, però també durant la resta de l'any, com a cristians. Allò que hem viscut a dins de l'església ho hem de traslladar a fora. La fe que creiem, celebrem, preguem i vivim l'hem de traslladar al nostre entorn més proper: a la mateixa confraria, a la feina, a la família, al món associatiu, a la universitat, a l'institut, a la política, etc. No hi ha cap àmbit de la nostra vida que no hagi de quedar amarat per la fe que vivim. I si vivim amb fe, hem de ser portadors d'esperança i d'amor al nostre món.

A tots vosaltres, laics i laiques que viviu enmig del món, us demano l'esforç de ser veritables testimonis de fe, d'esperança i d'amor en tots els àmbits on desenvolupeu les vostres activitats, però especialment en les vostres famílies i amb els joves. Vosaltres sou els transmissors privilegiats de l'amor més gran que la humanitat ha conegut mai: un Déu que, per amor, s'encarna i que, per amor, dóna la vida i viu per sempre més.

Us desitjo a tots, una molt feliç Pasqua. Amb tot el meu afecte, imploro per a tots vosaltres la benedicció del Senyor.

† Joan Planellas i Barnosell
Arquebisbe metropolità de Tarragona i primat

Arquebisbat de Tarragona

Dijous Sant de 1928. Monument a l'església de Natzaret. Arxiu RVCPS

SETMANA SANTA 2020

Ja en fa 475, d'anys, i encara conserveu tota l'energia i la il·lusió d'aquell grup d'esparters i espardenyers que el 1545 varen agrupar-se per fer realitat la commemoració de la Setmana Santa tarragonina. Només per això mereixeu el nostre més sincer reconeixement i gratitud.

Però, a més a més, heu sabut conservar i adequar als temps la llavor dels qui fundaren la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist: homes fidels i també laics que, més enllà de treballar per la celebració cristiana i organitzar la processó del Sant Enterrament, dedicaven temps i recursos a la solidaritat tenint cura de l'auxili als malalts amb pocs recursos econòmics, de l'enterrament d'indigents i de l'acompanyament dels condemnats a mort atenent les seves darreres necessitats, donant-los sepultura i fent-vos càrrec de totes les despeses que la tasca generava. Aquells homes també defensaren la ciutat dels bandolers, participaren en la Guerra dels Segadors i protegiren Tarragona a la Guerra del Francès. Teniu una història plena de bones intencions, de lluita justa, de cooperació i d'humanitat que us honoren.

Per si no fos prou, podeu presumir com a congregació d'haver celebrat la primera Processó del Sant Enterrament celebrada a Catalunya i, amb això, d'alimentar la llarga tradició de seguicis tarragonins que han fet de la nostra Setmana Santa una celebració idiosincràtica i de magnitud exemplar. Amb el vostre treball incansable heu contribuït d'una manera molt significativa a fer que la celebració cristiana més important de l'any a la nostra ciutat prengui dimensions internacionals i rebi el reconeixement i la divulgació que mereix.

Després de moltes vicissituds, persistiu, imparables, acompanyant la imatge del Sant Crist de la Sang, el pas de la Flagel·lació i el del Crist de la Humiliació; celebrant els Sants Oficis; fent els viacrucis de Diumenge de Rams a la tarda i el del Divendres Sant a la matinada, i organitzant la Processó del Sant Enterrament, a la qual vàreu donar la categoria d'element festiu patrimonial d'interès nacional.

Enguany omplireu l'agenda de les tarragonines i tarragonins amb actes que volen commemorar la vostra gènesi i el vostre esperit fundacional. La Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist, juntament amb la Congregació de Senyores sota la Invocació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist i de la Mare de Déu de la Soledat, coordineu processons extraordinàries i actes solidaris com varen fer els vostres fundadors. D'aquesta manera, us convertiu en dignes hereus d'aquells esparters i espardenyers que s'ajuntaren per construir actes de fe i per ajudar els més desafavorits fa 475 anys.

Des d'aquestes línies que tinc el privilegi de dirigir-vos, vull encoratjar-vos a preservar aquest esperit de lluita i solidaritat que us ha mantingut vius quasi cinc segles. Però, sobretot, vull agrair-vos l'aportació tan excepcional que feu a la Setmana Santa de Tarragona.

Pau Ricomà i Vallhonrat
Alcalde de Tarragona

AJUNTAMENT DE TARRAGONA

Divendres Sant de 1930. Arribada del Viacrucis a Natzaret. Arxiu RVCPS

EL BATEC DE LA SETMANA SANTA

Una ciutat no sempre és igual. Li passa com a les persones: el seu batec canvia en funció de les èpoques de l'any, del temps meteorològic o dels esdeveniments. Per això, l'entorn on habitem pot presentar mil i una cares: l'ociosa, la diligent, la desinhibida, l'atrafegada... M'atreviria a dir, però, que la Setmana Santa ho capgira tot: quan arriba aquesta cita, Tarragona es transforma en una altra ciutat, ben diferent de les anteriors. Una ciutat que apel·la al misticisme i a la solemnitat. Una ciutat que convida al recolliment a través d'un costum que, paradoxalment, la fa ser més coneguda i oberta al món.

L'encís de la Setmana Santa rau en un altre fet paradoxal: malgrat la secularització d'una part important de la nostra societat, la Setmana Santa fa sortir al carrer milers i milers de persones per contemplar una festivitat d'inequívoques arrels cristianes. Ens trobem, doncs, immergits en una celebració que excedeix el fet estrictament religiós per convertir-se en un esdeveniment cultural majúscul i, al mateix temps, en un atractiu patrimonial i turístic de primer ordre.

Sigui com sigui, la celebració esdevé novament una mostra palpable de l'afany i la voluntarietat de confraries, germandats, gremis, congregacions i del conjunt de les associacions que participen en l'organització dels diferents actes. Homes i dones –elles, per sort, cada cop són més– que configuren una feliç realitat: les entitats ciutadanes com a veritable motor del nostre país.

Noemí Llauradó i Sans
Presidenta de la Diputació de Tarragona

Diputació Tarragona

Divendres Sant de 1931. Pas del Crist de la Humiliació d'Antoni Garrigós. Arxiu RVCPS

SETMANA SANTA DE TARRAGONA, TRADICIÓ I TREBALL

L'arribada de la primavera ens porta aquest any els actes de la Setmana Santa i el desig de tot cor que aquesta no sigui una més, atès que la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist de Tarragona, fundada el 1545, celebra el seu 475è aniversari.

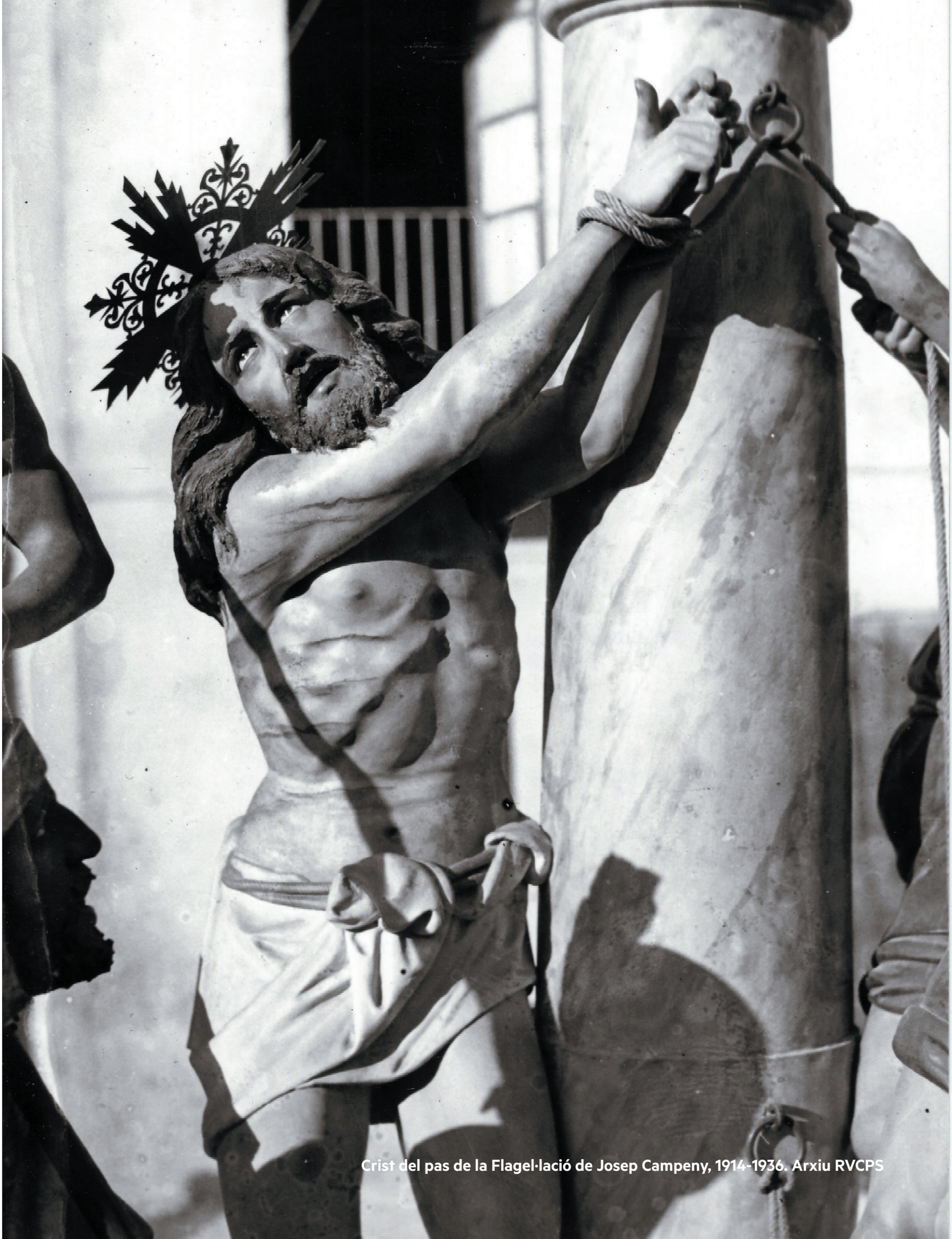
També, un any més, els carrers de Tarragona, la nostra ciutat, seran testimoni de la fe i la tradició, i s'ompliran de silenci i espiritualitat. Com la Processó del Sant Enterrament, processó que la vostra Congregació organitza, i en la que hi participen més de 2.500 persones. Perquè, més enllà de la religiositat, aquesta celebració ha adquirit una dimensió cultural i social que fa possible que la ciutadania hi participi amb respecte dels seus orígens religiosos i devoció pels seus valors. Uns valors, com la pau, la concòrdia i la solidaritat que la nostra societat necessita que es manifestin amb més intensitat. Aprofitem, doncs, aquest esdeveniment multitudinari per fomentar allò que ens fa ser més i millors persones. Una oportunitat i una fita que la Setmana Santa tarragonina assoleix cada any, gràcies a la implicació de moltíssima gent, però sobretot gràcies a les diferents confraries, germandats i associacions que mantenen viva l'espiritualitat, en un exercici de reflexió, solidaritat i ciutadania.

I com no pot ser d'altra manera, aquest és el cas de la vostra Congregació, que des de la seva fundació ha estat un dels pilars que ha ajudat a mantenir la Setmana Santa tradicional a la ciutat.

És per això que, com a president del Port de Tarragona, voldria encoratjar a tots els membres de la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist de Tarragona, a continuar vivint una Setmana Santa amb la intensitat pròpia de les tradicions i amb la plenitud espiritual pròpia d'aquestes dates. Bona Pasqua!

Josep Maria Cruset i Domènech
President del Port de Tarragona

150 ANYS Port Tarragona

Crist del pas de la Flagel·lació de Josep Campeny, 1914-1936. Arxiu RVCPS

LA SETMANA SANTA

Arriba de nou una altra Setmana Santa, la gran trobada dels cristians en què commemorem la passió, mort i resurrecció de Jesucrist. Son dies de repòs, de recolliment i d'introspecció en què Tarragona s'omple d'espiritualitat.

La Setmana Santa tarragonina és una mostra excel·lent de la combinació de devoció, cultura, tradició i patrimoni. Més enllà del grau de devoció de cadascú, la ciutat viu aquests dies una germanor extraordinària en què es potencia la participació col·lectiva i familiar en una tradició que es transmet de generació en generació, de pares a fills. En moltes confraries som testimonis de la participació activa de tres i fins i tot quatre generacions que alhora comparteixen aquest recolliment en la processó del Divendres Sant pels carrers de Tarragona. I és aquí on està la clau per tal que la Setmana Santa tarragonina sigui una de les que més projecció té de totes aquelles que se celebren arreu del nostre país. La gran participació ciutadana que any rere any tenen els viacrucis, les processons i les pregàries que se celebren fan que tinguem assegurada la continuïtat d'aquesta tradició que cal que mantinguem ben viva i no deixem perdre.

I en aquesta continuïtat hi tenen, sens dubte, un paper fonamental i transcendental els integrants de cada congregació que, com la vostra, hi dediquen una tasca constant i desinteressada, destinant-hi moltes hores i esforços. Enguany la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist celebreu el vostre 475è aniversari. Es tracta doncs d'una efemèride molt especial en què heu programat un seguit d'activitats obertes a tothom. Arribats a aquest punt, no podem fer altra cosa que manifestar la nostra profunda gratitud per la vostra labor, per ser transmissors d'aquestes arrels culturals i religioses i desitjar que pugueu seguir sumant molts més anys de servei i fe.

Des de l'entusiasme i el respecte més profund, preparem-nos per viure una nova Setmana Santa.

Que tingueu una Feliç Pasqua de Resurrecció!

Joan Martí Pla i Pla
President del Consell Comarcal del Tarragonès

Consell Comarcal del Tarragonès

Sant Crist de La Sang de Benet Baró. 1614-1936. Arxiu RVCPS

SALUTACIÓ

Ara és l'hora favorable, ara és el dia de la salvació (Ant. 2 Vespres D.I) amb aquestes paraules la litúrgia quaresmal ens invita a recomençar de nou en el camí de la fe que com a cristians que som tots els congregants de la Sang hauríem de fer. Recomençar de nou tot just enguany que celebrem el 475è aniversari de la fundació de la Confraria de la Preciosa Sang de Jesucrist, com era coneguda la nostra Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist.

Hem de recomençar per descobrir de nou *l'alegria de l'Evangeli que omple el cor i la vida dels que es troben amb Jesús,* amb paraules del Papa Francesc. Aquest aniversari coincideix amb una altre aniversari: el 25è de la celebració del Concili Provincial Tarraconense, que és encara actual i que ens pot ajudar a fer arribar l'anunci de la Bona Nova a la nostra societat.

D'aquest anunci els congregants de la Sang no podem ser aliens. D'aquí ve que primer de tot nosaltres hem d'estar en sintonia amb el que significa i ha significat aquests darrers segles la nostra Congregació, essent una entitat eclesial, composta per laics i clergues. La nostra Congregació no és un club social, és una comunitat d'Església. Aquest 475è aniversari pot servir per prendre consciència del que som i el que hem de ser.

El Concili Provincial Tarraconense va parlar de quatre temes que hem de tenir presents: 1er. L'anunci de l'evangeli per part dels laics. 2on. La Paraula de Déu i la seva vivència, redescobrir la celebració del Sacrifici de l'Eucaristia especialment el diumenge com a dia del Senyor i la celebració dels altres sagraments. 3er. La sol·licitud pels més pobres i marginats, i 4art. La comunió eclesial. Les resolucions del Concili que tracten aquests temes ens poden ajudar a ser fidels per a posar en pràctica les finalitats de la Congregació. Ja que *ens hem de sentir interpel·lats pel distanciament mutu entre la nostra Església i molts homes i dones del nostre país. […]i convertir-nos a Jesucrist*, en paraules del Missatge del Concili.

L'Evangeli ens diu que Maria, la Mare de Déu, conservava aquests records en el seu cor i els meditava, és a dir, els fets del seu Fill en la seva infantesa i com ho va fer al peu de la creu. Vol dir que els tenia sempre presents i els sabia valorar. Que Ella ens ajudi a fer-ho així i intercedeixi per tots els congregants de les dues congregacions germanes de la Sang.

Que aquest aniversari que anem celebrant durant aquest any ens sigui un estímul i una invitació a viure amb més amor i pregària els actes principals de la nostra Setmana Santa, perquè en ella revivim i renovem els Grans Misteris de la nostra Redempció per mitja de la Litúrgia, i de forma plàstica i catequètica amb les processons i actes de pietat. Felicitem-nos mútuament. Us desitjo una Santa i Joiosa Pasqua!

Josep Queraltó Serrano, pvre.
Prefecte de la Sang

Diumenge de Rams de 1940. Primera sortida del Sant Crist de la Sang, obra de Salvador Martorell. Arxiu RVCPS

LA SANG 2020

Una Setmana Santa rere l'altre potser ens van acostumant a un ritme en certa manera rutinari, periòdic. Aquest any s'escau la celebració del 475è aniversari de la fundació de la nostra Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist, estretament vinculada a la de la Mare de Déu de la Soledat. És una bona ocasió per viure aquesta Setmana Santa d'una manera més intensa, de viure-la, més que de deixar-la passar al nostre costat. Tants actes entranyables ens han de moure a més de commoure'ns, perquè no podem oblidar mai que celebrem.

La Setmana Santa, la mateixa passió de Crist, no és sinó l'avantsala, l'anunci del gran misteri de la nostra fe; la resurrecció del Senyor que té en la Vetlla Pasqual la seva celebració concreta; esdevenint aquest litúrgia no tant sols la culminació solemne del Tridu Pasqual, sinó sobretot el centre de l'any litúrgic. Hem de mirar a Crist, la imatge d'un Crist sofrent que recorre en diferents ocasions els nostres carrers, des d'una triple vessant. En primer lloc veure-hi al Fill de Déu, fet home com nosaltres i per nosaltres, igual a nosaltres en tot, llevat del pecat; essent conscients de que no hi pot haver millor regal de Déu per a la humanitat que aquest. En segon lloc veure en el sofriment de Crist, el sofriment de la humanitat; de tots aquells que aquí i lluny d'aquí pateixen i sofreixen tant per causa d'altres homes, en raó de ser explotats, bandejats, torturats, empresonats, rebutjats, sols; com per causes naturals com pot ser la malaltia, l'absència dels éssers estimats. Crist es va fer home per compartir amb nosaltres tot aquest sofriment, per fer-se proper a nosaltres, a les nostres limitacions, a les nostres febleses. En tercer lloc hem de contemplar la imatge de Crist amb una gran esperança, certs de que aquest a qui, en les diverses representacions veiem patir, morir i restar al sepulcre; és llavor de vida, de vida vertadera, la que ens dona a tots per la seva resurrecció.

Aquest dies a Tarragona, estan plens de moments entranyables; la ciutat viu la Setmana Santa amb intensitat. Acompanyar al Sant Crist de la Sang per l'antiga muralla de la ciutat ens apropa als mateixos escenaris de Jerusalem on aquell home, Jesús de Natzaret, fou traït, vexat, jutjat injustament i finalment mort a la creu; en un dia, el Diumenge de Rams, que ens porta el ressò dels crits d'aclamació del poble, acompanyant al Messies, al Fill de David, en la seva entrada triomfal a Jerusalem. Acompanyar al Sant Crist de la Sang en la matinada del Divendres Sant ens apropa al moment de la solitud de Jesús de Natzaret, a l'hort de Getsemaní, a la seva detenció, al seu procés, a tot allò que va precedir i conduir al calvari. Jesús passa de ser aclamat a demanar a crits la seva mort; de ser anomenat rei amb convenciment a ser-ho en to de burla. Acompanyar al Sant Crist de la Sang en la nit del Divendres Sant és recordar i admirar la seva mort per amor, però fer-ho amb l'esperança certa de la seva resurrecció.

Fa ja uns quants anys, en acabar el Viacrucis matiner de la Sang, l'aleshores Arquebisbe Ramon Torrella deia a tall de cloenda d'aquella celebració «què bonic seria morir un matí de Divendres Sant a Tarragona.» Es referia a l'atmosfera de silenci, de recolliment que envolta la ciutat al matí del Divendres Sant; com si estigués a l'espera d'un gran esdeveniment. Certament hi està; perquè tot ens porta en la Setmana Santa de Tarragona al capvespre del Divendres Sant; però aquest capvespre no és sinó l'anunci d'una matinada esplendorosa, radiant; la del primer dia de la setmana, la d'aquell diumenge quan unes dones, entre atrafegades i atemorides, es dirigien al sepulcre i en arribar-hi s'esglaiaren en veure la roca apartada i no trobar el cos d'aquell a qui havien vist morir i sepultat. «No és aquí, ha ressuscitat», la mort canvia en vida; el dol en joia; perquè Crist ha vertaderament ressuscitat.

† fra Octavi Vilà Mayo, O. Cist.
Abat de Santa Maria de Poblet

Monestir de Poblet

Recollida de Misteris de 1986. El Capità Manaies Josep Maria Salvadó. Arxiu RVCPS

A PROPÒSIT DE LA PORTADA...

LES MIRADES DE JESÚS

En motiu del 475 aniversari de La Sang, la portada de la nostra Revista coincideix amb la imatge del Cartell commemoratiu, que no podia ser altra que una bonica fotografia del Sant Crist de la Sang. Jesús, en aquesta nostra imatge, havent ja entregat el seu últim alè de vida, es presenta mort, amb el cap caigut i els ulls tancats.

I tot contemplant un Crist que ja no pot mirar a ningú, voldria repassar, a partir de l'Evangeli de Marc, algunes de les mirades que Jesús, al llarg de la seva vida, va dirigir a algunes persones concretes:

«*Tot passant vora el llac de Galilea, veié Simó i el seu germà Andreu, que tiraven les xarxes a l'aigua. Eren pescadors [...] Una mica més enllà veié Jaume, fill de Zebedeu, i el seu germà Joan, que eren a la barca repassant les xarxes*» (Mc 1,16.19) «*Tot passant, veié Leví, fill d'Alfeu, assegut a la taula de recaptació d'impostos*» (Mc 2,14): Aquestes primeres mirades de Jesús als qui seran els seus deixebles es converteixen en crides a seguir-lo. També a tots i cadascun de nosaltres el Senyor ens mira cada dia per a convidar-nos a ser els seus deixebles estimats.

«*Jesús, en veure la fe d'aquella gent, diu al paralític: "Fill, et són perdonats els pecats"*» (Mc 2,5): Jesús no sols mira l'exterior, sinó mira el cor de les persones; i hi veu tant allò bo com allò dolent que hi ha en el nostre cor. Jesús descobreix en l'interior la fe i la confiança que tenim en Déu, però també la necessitat del perdó a causa dels nostres pecats.

«*Llavors, mirant els qui seien al seu voltant, diu: "Aquests són la meva mare i els meus germans"*» (Mc 3,34): El buscaven els seus familiars, i Jesús mira al seu voltant i reconeix en els seus seguidors a la seva família. No és una mirada d'exclusió, ben al contrari, és una mirada inclusiva, la qual contempla com a família pròpia a tots aquells que són seguidors seus, també la seva Mare, la primera en la perfecció a complir la voluntat del Pare. La seva mirada ens contempla a tots nosaltres com a família seva.

«*Però Jesús anava mirant al seu voltant per veure la qui ho havia fet*» (Mc 5,32): Enmig de la multitud, malgrat que és tocat per tanta i tanta gent que l'empeny per tot arreu, la mirada de Jesús busca aquella dona que patia pèrdues de sang i que amb fe ha tocat el seu mantell. Jesús vol el tu a tu, la relació personal amb cadascuna de les persones que s'acosten a Ell. Jesús vol mirar-te personalment a tu.

«*Quan Jesús desembarcà, veié una gran gentada i se'n compadí, perquè eren com ovelles sense pastor; i es posà a instruir-los llargament*» (Mc 6,34): La mirada de Jesús que es converteix en una mirada compassiva. Quina set de Déu i de la seva Paraula devia veure en aquella gentada. Quanta set de Déu hi ha encara en el nostre món. Jesús ens mira també amb compassió i amb el desig de saciar la nostra set, les nostres ganes, de sentir ressonar en el nostre cor el seu Evangeli.

«*Veient que patien remant, perquè el vent els era contrari, pels volts de la matinada va anar cap a ells caminant sobre l'aigua*» (Mc 6,48): Ja s'afanyaven els deixebles a remar contracorrent i contra el fort vent i no se'n sortien. Però Jesús no els abandona en el seu esforç. Com Jesús no ens abandona quan ens mira i ens veu patir i lluitar contra els forts vents de la nostra vida.

«*Jesús se'l mirà i el va estimar*» (Mc 10,21): Potser la mirada que més m'agrada de totes les mirades de l'Evangeli de Marc és aquesta mirada cap a l'home ric. Una mirada plena d'amor. Com totes les mirades que fa Jesús, totes elles són plenes d'amor. I aquell home ric marxà tot trist, perquè no va saber descobrir on estava la veritable i més gran de totes les riqueses. No va saber descobrir-la quan brillava més que qualsevol tresor. No va deixar-se il·luminar per la mirada amorosa de Jesús. Quina tristesa sentirem també nosaltres si no ens deixem il·luminar per la mirada d'amor que cada dia i a cada moment Jesús ens dirigeix.

«*Jesús es va asseure davant la sala del tresor i mirava com la gent hi tirava diners. Molts rics hi tiraven molt. Llavors va arribar una viuda pobra que hi tirà dues petites monedes de coure*» (Mc 12,41-42): La mirada de Jesús és la mirada que es fixa en tots els detalls, fins i tot en els més petits. Com n'eren, de petites, aquelles dues monedes de la viuda pobra, però per a Jesús no passen desapercebudes. La mirada de Jesús valora la qualitat i no la quantitat de les nostres accions. Jesús veu, coneix i valora les intencions més íntimes de les nostres obres.

Tot i no ser de l'Evangeli de Marc vull senyalar dues mirades més de Jesús que tenen lloc en el context de la Passió del Senyor:

«*Llavors el Senyor va girar-se i mirà Pere; i Pere es recordà de les paraules que el Senyor li havia dit: "Avui, abans no canti el gall, m'hauràs negat tres vegades"*» (Lc 22,61): Després de les tres negacions de Pere es creuen les mirades de Mestre i deixeble. Què va sentir Pere? Segur que va sentir l'amor incondicional del seu Senyor. Per això es posà a plorar amargament, perquè havia fallat a Aquell que l'havia mirat i el va cridar a seguir-lo a la vora del Llac de Galilea. Què sentim nosaltres quan Jesús ens mira després d'haver-lo fallat? Sentim com la seva mirada d'amor ens ofereix el perdó.

«*Quan Jesús veié la seva mare i, al seu costat, el deixeble que ell estimava, digué a la mare: "Dona, aquí tens el teu fill". Després digué al deixeble: "Aquí tens la teva mare"*» (Jn 19,26-27): No podia faltar aquesta mirada des de la Creu dirigida a la Mare i al deixeble estimat. Una mirada que dóna una missió nova a la Mare: ser Mare de tots els deixebles estimats, ser la nostra Mare. I nosaltres, com el deixeble estimat, acollim al nostre interior aquest preciós regal que Jesús, tot mirant-nos amb amor, ens fa.

Antoni Pérez de Mendiguren Cros, pvre.
Prior de la Congregació

La Flagel·lació. Daniel Pallejà

PROGRAMA DELS ACTES QUE REALITZARÀ LA CONGREGACIÓ AMB MOTIU DEL 475è ANIVERSARI

DISSABTE, 25 DE GENER
12h A l'església de Natzaret. SOLEMNE MISSA INAUGURAL DEL 475è ANIVERSARI, presidida pel PARE OCTAVI VILÀ MAYO, abat de Poblet.

DIVENDRES, 7 DE FEBRER
20h A l'església de Natzaret, CONFERÈNCIA "EL CENTRE HISTÒRIC DE TARRAGONA. RITUALITAT I PATRIMONI" a càrrec del Sr. JOAN MENCHON BES, historiador i arqueòleg.

DIJOUS, 5 DE MARÇ
20h A l'església de Natzaret, RECITAL POÈTIC MUSICAL, a càrrec d'ENRIC PUJOL CAYUELAS, amb la col·laboració de Cheles Peralta, Banda dels Aspirants de la Sang, Banda de la Reial Germandat de Jesús Natzarè i Conservatori de Música de Tarragona.

DISSABTE, 7 DE MARÇ
20h A la Catedral de Tarragona, CONCERT amb la BANDA DE CORNETAS Y TAMBORES SONES DE PASIÓN.

DILLUNS, 9 DE MARÇ
19.30h A l'església de Natzaret, CONFERÈNCIA a càrrec del Sr. XUASÚS GONZÁLEZ FERNÁNDEZ, confrare i pregoner 2020 de la Setmana Santa Lleonesa.

DISSABTE, 21 DE MARÇ
20h A l'església de Natzaret, CONFERÈNCIA QUARESMAL a càrrec del Cardenal Arquebisbe emèrit de Barcelona, Mons. LLUÍS MARTÍNEZ SISTACH.
L'acte és organitzat conjuntament amb la Congregació de Senyores sota la Invocació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist i de la Mare de Déu de la Soledat.

DILLUNS, 23 DE MARÇ
20h A l'església de Natzaret, PRESENTACIÓ DEL NÚMERO 37 DE LA REVISTA "LA SANG" a càrrec del Sr. MANUEL ZAMORA NEGRILLO, director del Secretariat diocesà de confraries i germandats de Barcelona.

DEL DILLUNS 23 DE MARÇ AL DISSABTE 4 D'ABRIL
A la Casa de La Sang, REPARTIMENT DE VESTES I IMPROPERIS als congregants i altres persones interessades que prèviament ho hagin sol·licitat.

Horari: De dilluns a divendres de 18.30 a 20.30h, i els dissabtes de 10 a 13h.
Les vestes es tornaran del 20 al 25 d'abril, en els mateixos horaris.

DIJOUS, 26 DE MARÇ
20h A l'església de Natzaret, PRESENTACIÓ DE L'OPUSCLE de la Congregació de Senyores sota la Invocació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist i de la Mare de Déu de la Soledat, a càrrec del Sr. JORDI GUÀRDIA-ROMEU, teòleg, especialitzat en litúrgia i director de cants a la Catedral de Tarragona.

DIVENDRES, 27 DE MARÇ

De 9h a 17.30h A la Sala de Juntes del Campus Catalunya URV, CONGRÉS INTERNACIONAL a cura del grup de recerca Literatura, Art i Representació a la llarga Edat Mitjana (LAIREM) que tractarà sobre "LA PASSIÓ: RITU, TRAGÉDIA I REPRESENTACIÓ DE LA VIOLÉNCIA".
Organitzat per LAIREM i la URV, comptarà entre d'altres entitats amb la col·laboració de la Congregació de La Sang en ocasió de la celebració del 475è aniversari de la seva fundació, l'any 1545.

13.45h Al vestíbul del CRAI del Campus Catalunya URV, INAUGURACIÓ DE L'EXPOSICIÓ 'IMPROPERIS DE LA SANG DE TARRAGONA', on es podrà veure una mostra dels improperis de la Congregació com a elements més passionístics i originaris de la Processó del Sant Enterrament de Tarragona. L'exposició romandrà oberta fins el divendres 3 d'abril.

DIMECRES DE PASSIÓ, 1 D'ABRIL

19h A l'església de Natzaret, CONCERT DE SETMANA SANTA amb l'AULA DE MÚSICA TRADICIONAL I POPULAR EL TECLER.

DISSABTE DE PASSIÓ, 4 D'ABRIL

19h A la parròquia de la Santíssima Trinitat, MISSA I OFERIMENT DEL CIRI PASQUAL per part de les dues congregacions sota l'advocació de La Sang.

DIUMENGE DE RAMS, 5 D'ABRIL

11h Al carrer de les Coques BENEDICCIÓ DE LES PALMES. Processó a la S. E. Catedral i Santa Missa presidida per l'Excm. i Rvdm. Mons. JOAN PLANELLAS BARNOSELL, arquebisbe metropolità de Tarragona i primat.
En ocasió del 475è aniversari la Congregació serà l'encarregada d'oferir el CIRI PASQUAL.

19h Des de l'església de Natzaret, SOLEMNE VIACRUCIS que discorrerà per la Part Alta i el Passeig Arqueològic fins a la S. E. Catedral, on serà venerat el Sant Crist de la Sang. Posteriorment es retornarà a l'església de Natzaret.
Els congregants i aspirants hi assistiran amb la vesta i gorgera reglamentària.

Itinerari: Plaça del Rei, Portella, Granada, portal de Sant Antoni, passeig de Sant Antoni, Muralles (pel passeig Arqueològic), portal del Roser, plaça del Pallol, Cavallers, Major, Merceria, Pare Iglesias, Pla de la Seu i Catedral.
Tornada a Natzaret per Pare Iglesias, Merceria, Major, la Nau i Plaça del Rei.

DIMECRES SANT, 8 D'ABRIL

19.30h Assistència del pas La Flagel·lació acompanyat dels aspirants, congregants i la Banda dels Aspirants a la PROCESSÓ DEL DOLOR, que sortirà de l'església parroquial de Sant Joan Baptista.
Organitza: Germandat de Nostre Pare Jesús de la Passió.
Els congregants i aspirants que desitgin acompanyar el nostre pas hi assistiran amb la vesta i gorgera reglamentària o cucurulla penitencial.

Itinerari: Plaça de la Mitja Lluna, Gasòmetre, Soler, plaça Corsini, Cañellas, Rambla Nova, Unió i plaça de la Mitja Lluna.

DIJOUS SANT, 9 D'ABRIL

18h A l'església de Natzaret, solemne OFICI DEL SANT SOPAR DEL SENYOR. Tot seguit, TORNS DE GUÀRDIA D'HONOR DELS ARMATS al Santíssim Sagrament.

22h A l'església de Natzaret, HORA SANTA.

DIVENDRES SANT, 10 D'ABRIL

6h A la S. E. Catedral, SERMÓ DE PASSIÓ, predicat pel Pare PERE CARDONA BUENO, caputxí (o.f.m.c) i Delegat diocesà de vida consagrada de l'Arquebisbat de Tarragona..

6.15h A l'església de Natzaret, sortida dels congregants acompanyant el Sant Crist de la Sang, que es dirigiran a la S. E. Catedral, lloc on a partir de les 6.30h sortirà el SOLEMNE VIACRUCIS pels carrers de la Part Alta i que finalitzarà a l'església de Natzaret amb la veneració al Sant Crist de la Sang.
Els congregants hi assistiran amb la vesta reglamentària i cucurulla penitencial.

Itinerari: Anada a la Catedral per plaça del Rei, Santa Anna, plaça del Fòrum, Merceria, Pare Iglesias i Pla de la Seu.
Viacrucis per Pla de la Seu, Les Coques, Sant Pau, Pla de Palau, Guitarra, baixada del Roser, Salines, plaça de la Font, Cos del Bou, baixada Peixateria, Sant Hermenegild i plaça del Rei.

11.30h A l'església de Natzaret, Solemne ACCIÓ LITÚRGICA i VENERACIÓ DE LA CREU.

16h Sortida dels Armats de l'església de Natzaret per iniciar la RECOLLIDA DELS PASSOS de les diferents confraries i germandats que participaran a la processó, situats a la Rambla Vella, Plaça Verdaguer, Rambla Nova, Carrer Unió i Part Alta de la ciutat, i traslladar-los a la Plaça del Rei.

18.30h A la plaça del Rei, EXPOSICIÓ DELS PASSOS participants a la Processó del Sant Enterrament.

19.30h Sortirà de l'església de Natzaret la tradicional PROCESSÓ DEL SANT ENTERRAMENT, declarada "Element Festiu Patrimonial d'Interès Nacional" per la Generalitat de Catalunya i organitzada per la nostra Congregació, amb l'assistència de totes les confraries, gremis, congregacions i germandats de la ciutat amb els seus respectius passos.

Aquest any, marcat per l'aniversari de la fundació de la Congregació, també celebrem el 470 aniversari de la Processó del Sant Enterrament, documentada per primera vegada el Dijous Sant, 3 d'abril de l'any 1550.
Serà el banderer principal de la Processó el congregant Sr. JAUME MULLERAT PRAT, acompanyat dels seus germans Josep M. i Ramon M. Mullerat Prat.
Serà el portador de la bandera dels aspirants el Sr. MIQUEL ÀNGEL SORIANO-MONTAGUT MARCOS, fill de l'escultor ampostí Innocenci Soriano-Montagut Ferré.

Itinerari: Plaça del Rei, Portella, passeig de Sant Antoni, portal de Sant Antoni, plaça de Sant Antoni, Descalços, plaça de la Pagesia, Arc de Sant Llorenç, Sant Pau, Pla de Palau, Mare de Déu del Claustre, Escrivanies Velles, Pla de la Seu, Les Coques, Pare Iglesias, Merceria, plaça de les Cols, Major, baixada de la Misericòrdia, plaça de la Font, Sant Fructuós, Comte de Rius, Rambla Nova, Sant Agustí, Portalet, Trinquet Nou, plaça de l'Esperidió, baixada de la Pescateria, Sant Hermenegild i plaça del Rei.

DISSABTE SANT, 11 D'ABRIL

18h Des de l'església de Natzaret, PROCESSÓ DE LA MARE DE DÉU DE LA SOLEDAT, organitzada per la Congregació de Senyores sota la Invocació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist i de la Mare de Déu de la Soledat, amb l'exercici de la Corona Dolorosa a la Catedral de Tarragona.

22.30h VETLLA PASQUAL a la S. E. Catedral, oficiada l'Excm. i Rvdm. Mons. JOAN PLANELLAS BARNOSELL, arquebisbe metropolità de Tarragona i Primat.

DISSABTE, 18 D'ABRIL
20h A l'església de Natzaret, CONCERT DE PASQUA amb el cor de cambra IN CRESCENDO.

DIMARTS, 28 D'ABRIL
20h A l'església de Natzaret, PRESENTACIÓ de la CARPETA DE GOIGS COMMEMORATIVA, editada conjuntament amb Gogistes Tarragonins i emmarcada dintre dels actes del 475 aniversari de la nostra fundació i els 40 anys de Gogistes. La presentació anirà a càrrec del Sr. MANEL CALLAO COSTA, congregant de la Sang i tresorer dels gogistes.

DIVENDRES, 8 DE MAIG
20h A l'església de Natzaret, TAULA RODONA "LES CONFRARIES DE LA SANG", amb la participació de diferents membres de les confraries sota la invocació de La Sang d'arreu del territori.

DISSABTE, 16 DE MAIG
De 09h a 13h A l'església de Natzaret, campanya de DONACIÓ DE SANG amb el lema "DONA SANG, DONA VIDA".
Aquesta campanya vol col·laborar en les necessitats de sang que cada dia son majors en els hospitals tarragonins, ja que son molts els malalts en que la seva vida depèn d'una forma o altre a l'existència de sang.

Per tant, la Congregació juntament amb el Banc de Sang i Teixits del Camp de Tarragona vol fer a una crida a tots els tarragonins i molt especialment als congregants de La Sang i confrares de la resta de germandats, gremis i associacions de la Setmana Santa tarragonina a que col·laborin donant sang. "Dona Sang, Dona Vida" #LaSangDonaSang

DIVENDRES, 29 DE MAIG
20h A l'església de Natzaret, CONFERÈNCIA a càrrec del Sr. JORDI MERINO NOÉ, president de la Comissió de Setmana Santa de Mataró.

DISSABTE, 6 DE JUNY
11.30h A la plaça del Rei i església de Natzaret tindrà lloc la celebració de la DIADA DE LA SANG. La BANDA DELS ASPIRANTS iniciarà la celebració amb una actuació a la plaça. Tot seguit donarà inici la SANTA MISSA i al finalitzar tindrà lloc l'ACTE INSTITUCIONAL COMMEMORATIU. Finalitzarà la celebració amb l'actuació del COR RADIO CIUTAT DE TARRAGONA.

DISSABTE, 13 DE JUNY
En horari i lloc per confirmar, CONCERT amb la AGRUPACIÓN MUSICAL VIRGEN DEL CONSUELO DEL VENDRELL.

DIVENDRES, 10 DE JULIOL
20h A l'església de Natzaret, CONFERÈNCIA a càrrec de la Sra. SOFÍA MATA DE LA CRUZ, doctora en història de l'art per la URV i directora del Museu Diocesà de Tarragona.

DISSABTE, 18 DE JULIOL
19h Plaça del Rei i església de Natzaret. LA SANG T'OBRE LES PORTES. En la festivitat de la patrona de la Congregació, Santa Marina, et convidem a fer una visita guiada i conèixer el "Cor" de la Setmana Santa tarragonina. Una visita per l'església i Casa de Natzaret on podràs descobrir la seva història i els tresors que custòdia al seu interior. L'acte clourà amb un TAST DE VINS al terrat dels Armats.
Col·labora: D.O. Tarragona

DIVENDRES, 4 DE SETEMBRE

20h A l'església de Natzaret, CONFERÈNCIA a càrrec de MN. JOAN MIQUEL BRAVO ALARCÓN, Vicari Episcopal de l'Arquebisbat de Tarragona.

DIVENDRES, 2 D'OCTUBRE

20h A l'església de Natzaret, TAULA RODONA "ELS JOVES I LA SETMANA SANTA", amb la participació de joves confrares de la Setmana Santa tarragonina.

DISSABTE, 17 D'OCTUBRE

10h A l'església de Natzaret i Museu d'Art Modern VISITA GUIADA "INNOCENCI SORIANO-MONTAGUT". La Sra. ROSA M. RICOMÀ VALLHONRAT, ens guiarà en una visita als dos espais on podrem contemplar i conèixer les obres d'art de l'escultor ampostí.

DIVENDRES, 6 DE NOVEMBRE

20h A l'església de Natzaret, PRESENTACIÓ del LLIBRE dedicat als 475 anys d'història de la Congregació, escrit pel Sr. JORDI BERTRAN LUENGO, congregant i professor associat a la URV. Presentarà l'acte el Dr. ANTONI JORDÀ-FERNÁNDEZ, catedràtic d'Història del Dret i de les institucions de la URV. Coeditat amb Cossetània Edicions.

DISSABTE, 21 DE NOVEMBRE

20h A l'església de Natzaret, actuació commemorativa de la MOIXIGANGA DE TARRAGONA, amb l'acompanyament musical de SoNat, Grallers de Tarragona. Ens oferiran la representació completa de la Passió de Jesucrist, simbolitzada a través de quadres plàstics la bellesa dels quals és ressaltada per la llum de les atxes de foc i per la serenor de la seva música, una de les tonades més precioses de les festes populars de Santa Tecla.
La Moixiganga catalana és la plasmació del cicle temàtic de la passió, mort i resurrecció de Crist dins el Seguici Popular. És un dels elements més austers i seriosos dels que perviuen en el panorama festiu de la Catalunya Nova.
La Moixiganga de Tarragona és originària del segle XVIII i queda plenament documentada a mitjans del segle XIX, però posteriorment desapareix igual que el Ball de Valencians. La seva recuperació a la nostra ciutat data de l'any 2000.

DIUMENGE, 22 DE NOVEMBRE. FESTA DE CRIST REI

10.30h Des de l'església de Natzaret, SOLEMNE PROCESSÓ COMMEMORATIVA DEL 475è ANIVERSARI amb la imatge titular de la Congregació, el Sant Crist de La Sang.
Obrirà la comitiva els Armats de La Sang, als quals seguiran les confraries i germandats sota la invocació de La Sang convidades d'arreu de Catalunya, amb les seves respectives vestes i penons. El Sant Crist de La Sang anirà acompanyat dels nostres congregants amb vesta i golilla i tancaran la comitiva una representació de les diferents juntes de les confraries tarragonines.

Itinerari: Plaça del Rei, Sant Hermenegild, la Nau, Major, plaça de les Cols, Merceria, bda. del Patriarca, Pla de la Seu i Catedral.

11h A la S.E. Catedral. SANTA MISSA COMMEMORATIVA presidida per l'Excm. i Rvdm. Mons. JOAN PLANELLAS BARNOSELL, arquebisbe de Tarragona metropolità i primat.
Al finalitzar, es retornarà el Sant Crist de La Sang a l'església de Natzaret.

Itinerari: Pla de la Seu, bda. del Patriarca, Merceria, plaça de les Cols, Major, la Nau, Sant Hermenegild i plaça del Rei.

14h DINAR DE GERMANOR. Lloc per determinar.

DE L'11 AL 19 DE DESEMBRE

CAMPANYA DE RECOLLIDA D'ALIMENTS. Com cada any la Congregació en aquesta època de l'Advent volem col·laborar solidàriament amb els més necessitats i per tant demanem que col·laboreu aportant productes alimentaris no peribles i productes d'higiene personal. Tot el material recollit serà donat a Càritas.
Els horaris d'entrega dels productes seran els divendres dies 11 i 18 de 18 a 20h i els dissabtes 12 i 19 d'11 a 13h, a l'església de Natzaret.

DISSABTE, 12 DE DESEMBRE

19.30h A l'església de Natzaret, CONCERT DE NADAL amb l'actuació del COR ESTELS i COR JOVE de l'SCHOLA CANTORUM DELS AMICS DE LA CATEDRAL DE TARRAGONA.

DIMARTS, 15 DE DESEMBRE

19h A l'església de Natzaret, CONCERT D'ADVENT amb l'actuació de l'AULA DE MÚSICA TRADICIONAL I POPULAR EL TECLER.

Qualsevol canvi o modificació serà notificat al congregant per correu electrònic
així com també serà actualitzat a través de la web de la Congregació
www.lasangtarragona.cat

Fotografies: Daniel Pallejà, Maria Grau, Emilio Barruz, Janet Calvo

RECOLLIDA DELS PASSOS

A les 16h. Des de l'església de Natzaret sortiran els Armats de la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang per iniciar la RECOLLIDA de misteris a la Rambla Nova, carrer Unió, Rambla Vella i Part Alta de la ciutat i traslladar-los a la plaça del Rei. Cada confraria situarà els seus misteris als llocs determinats per rebre les reverències als horaris assignats:

PRIMERA RECOLLIDA: Rambla Vella, Plaça Verdaguer i Rambla Nova

A les 16.05h. A la Rambla Vella, tram Sant Agustí-Passeig de les Palmeres: dos passos: l'ORACIÓ DE JESÚS A L'HORT i VETLLEU I PREGUEU.

A les 16.15h. A la plaça Verdaguer dos passos: LA PRESA DE JESÚS i DESCENDIMENT DE LA CREU.

A les 16.25h. Tram Adrià-Roger de Llúria, quatre passos: JESÚS ÉS DESPULLAT DE LES SEVES VESTIDURES, JESÚS NATZARÈ, EL CIRINEU i RETORN DEL CALVARI.

A les 16.45h. A la coca central del tram Sant Agustí-Unió, cinc passos: SANT ENTERRAMENT, SANT SOPAR, CRISTO DEL BUEN AMOR i NUESTRA SEÑORA DE LA AMARGURA CON SAN JUAN EVANGELISTA.

A les 17.05h. Al carrer Unió, un pas: JESÚS DE LA PASSIÓ.

A les 17.10h. Rambla Nova 64, un pas: SANT ECCE-HOMO.

Itinerari: Rambla Nova, Sant Agustí, Portalet, plaça de la Font, Cós del Bou, baixada de la Pescateria (on es fa la tradicional pujada dels passos), Sant Hermenegild i plaça del Rei.

SEGONA RECOLLIDA: Part Alta

A les 17.30h. A la plaça de la Pagesia, dos passos: EL SANT SEPULCRE i LA PIETAT.

A les 17.40h. Al pla de la Seu, un pas: LA SOLEDAT.

***Itinerari Gremi de Pagesos:** Descalços, Plaça de Sant Antoni, Portal, Passeig de Sant Antoni, Portella i Plaça del Rei.

***Itinerari Congregació de Senyores de la Soledat:** Carrer Pare Iglesias, Merceria, Major, baixada de Misericòrdia, plaça de la Font, Cós del Bou, baixada de la Pescateria (on es fa la tradicional pujada dels passos), Sant Hermenegild i plaça del Rei.

PROCESSÓ DEL SANT ENTERRAMENT

A les 19.30h. Des de l'església de Natzaret, a la plaça del Rei, sortirà la magna i tradicional PROCESSÓ DEL SANT ENTERRAMENT, declarada ELEMENT PATRIMONIAL D'INTERÈS NACIONAL per la Generalitat de Catalunya, organitzada per la REIAL I VENERABLE CONGREGACIÓ DE LA PURÍSSIMA SANG DE NOSTRE SENYOR JESUCRIST. Hi participen els Armats de la Sang i les dotze associacions de Setmana Santa que acompanyaran els respectius passos (vint en total).

Itinerari: Plaça del Rei, Portella, passeig de Sant Antoni, portal de Sant Antoni, plaça de Sant Antoni, Descalços, Arc de Sant Llorenç, Sant Pau, pla de Palau, Mare de Déu del Claustre, Escrivanies Velles, pla de la Seu, les Coques, Pare Iglesias, Merceria, plaça de les Cols, Major, baixada de la Misericòrdia, plaça de la Font, Sant Fructuós, Comte de Rius, Rambla Nova, Sant Agustí, Portalet, Trinquet Nou, Plaça de l'Esperidió, baixada de la Pescateria i plaça del Rei.

ORDRE DE LA PROCESSÓ DEL SANT ENTERRAMENT

1. Els** Armats de La Sang**.
2.** Bandera Negra **de la Puríssima Sang amb** matraques**.
3. Aspirants del Gremi de Marejants, amb el pas** Sant Sopar**.
4. Associació La Salle, amb els passos** Oració a l'Hort **i** Vetlleu i Pregueu**.
5. Associació del Pas de la Presa de Jesús, amb el pas** La Presa de Jesús**.
6. Aspirants de la R. i V. Congregació de la Puríssima Sang, amb el pas** La Flagel·lació**.
7. Cofradía del Cristo del Buen Amor y Nuestra Señora de la Amargura con San Juan Evangelista, amb els passos** Cristo del Buen Amor **i** Nuestra Señora de la Amargura con San Juan Evangelista**.
8. Germandat del Sant Ecce-Homo, amb el pas** Ecce-Homo**.
9. Germandat de Nostre Pare Jesús de la Passió, amb el pas** Jesús de la Passió **i escorta romana de la Germandat.
10. Reial Germandat de Jesús Natzarè, amb els passos** El Cirineu**,** Jesús Natzarè **i** Jesús es Despullat de les seves Vestidures**.
11. Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist, amb la** Creu dels Improperis**,** penitents amb improperis **i el pas** Crist de la Humiliació**.
12.** Sant Crist de la Sang**.
13. Reial Congregació del Venerat Cos de Jesucrist en el Descendiment de la Creu, amb el pas** Descendiment de la Creu**.
14. Gremi de Pagesos de Sant Llorenç i Sant Isidre, amb el pas** La Pietat**.
15. Il·lustre Confraria de Sant Magí Màrtir de Barcelona, amb el pas** Retorn del Calvari**.
16. Gremi de Marejants, amb el pas** Sant Enterrament **i els Armats del Gremi.
17. Gremi de Pagesos de Sant Llorenç i Sant Isidre, amb el pas** Sant Sepulcre **i Armats del Gremi.
18. Congregació de Senyores de la Mare de Déu de la Soledat, amb el pas** La Soledat**.
19.** Bandera Principal **de la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang, amb acompanyants.
20. Excm. i Rvdm. Sr. Arquebisbe de Tarragona, acompanyat dels Capitulars.
21. Presidència de la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang.
22. Corporació municipal.
23. Autoritats provincials.
24. Banda Unió Musical de Tarragona.

Fotografies: Janet Calvo, Jaume Cardona, Marc Calvet i Oriol Ventura

PROCESSÓ
DEL SANT ENTERRAMENT
TARRAGONA
element festiu patrimonial d'interès nacional

475 anys la sang

RECORREGUT PROCESSÓ 2020

Accés al recorregut monumental

Sortides del circuit processional

Accés restringit als vianants

Ambulància

INFORMACIÓ

Horari de visita a l'església de Natzaret: tots els divendres de 18 a 20 h, i els dissabtes d'11 a 13 h.

Plaça del Rei, 1 - C.P. 43003 - Tarragona

Per concertar visites fora d'aquest horari, contactar a través del correu electrònic.

Telèfon: 977.233.230
Whatsapp: 691.605.347

http://www.lasangtarragona.cat
lasang@lasangtarragona.cat

http://www.facebook.com/lasangtarragona

http://www.twitter.com/lasangtarragona

http://www.instagram.com/lasangtarragona

Horari de secretaria: tots els divendres de 18 a 20 h, i els dissabtes d'11 a 13 h.

Casa de La Sang
Carrer Natzaret, 1 - C.P. 43003
Tarragona

Detall Creu dels Improperis. Albert Nel·lo

MEMÒRIA DE LA CONGREGACIÓ 2019

Daniel Pallejà Blay

Secretari de la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist

Com és habitual, les activitats anuals de la Congregació es van iniciar al mes de gener amb els assaigs de la Banda dels Aspirants i les diverses reunions de l'equip d'organització de la Recollida i Processó del Sant Enterrament, que s'allargaren fins la Setmana Santa.

Tot seguit, anem a repassar, per ordre cronològic, les activitats que la Congregació va organitzar i també a les que va participar durant aquest 2019, any 474 des que la Congregació va ser fundada l'any 1545.

25 de gener: En commemoració de la Solemnitat de la Conversió de Sant Pau, el nostre prior Mn. Antoni Pérez de Mendiguren Cros ens va oferir, a l'església de Natzaret, una conferència sota el títol de "Sant Pau a Tàrraco". Amb una gran assistència de congregants i públic en general, Mn. Antoni va tractar sobre la tradició de la vinguda de l'apòstol dels gentils a la nostra ciutat.

Del 15 al 17 de febrer: Una representació de la Congregació va assistir al *9è Congrés de Confraries de Setmana Santa de Catalunya* celebrat a la ciutat de Lleida, organitzat pel Secretariat de Congregacions, Germandats i Confraries del Bisbat de Lleida. El sotsprefecte de la Congregació, Sr. Josep Ignasi Boada va presentar el dia 16 al matí una comunicació sobre la història de la nostra Congregació titulada "475 anys de La Sang de Tarragona". El mateix dia per la tarda vam poder gaudir de la visita a la capella de La Sang lleidatana.

19 de febrer: A partir de les 20h, a l'església de Natzaret es va celebrar la Junta General Ordinària on es van tractar i aprovar tots els punts de l'ordre del dia. Com és tradició històrica a la Congregació i d'acord amb l'article 51 dels Estatuts, es va demanar, i es va aprovar, la celebració de la Processó del Sant Enterrament de Divendres Sant, obtinguda la vènia de l'arquebisbe de Tarragona.

Del 21 al 24 de febrer: Una delegació de la Junta Directiva de la Congregació va assistir a Zamora al *VII Congreso Nacional de Hermandades y Cofradías*. Durant el congrés el sotsprefecte Sr. Boada va presentar una comunicació sobre la història de la Setmana Santa tarragonina.

Comunicació del Sr. Boada al VII Congreso Nacional de Hermandades y Cofradías. RVCPS

25 de febrer: A l'església de Natzaret es va fer la presentació de la restauració i digitalització dels llibres històrics de la Congregació dipositats a l'Arxiu Històric Arxidiocesà. L'acte va anar a càrrec dels Srs. Mn. Manuel Fuentes Gassó, director de l'Arxiu i Joan M. Quijada Bosch, tècnic arxiver. Sota el títol "Conservació i difusió del patrimoni documental: El fons de la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist dipositat a l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona" ens van desgranar amb detall tot el procés de recuperació d'aquest tresor patrimonial de la Congregació. Actualment, el contingut d'aquests llibres d'actes es poden consultar digitalment a través de la web de l'AHAT i de la nostra web *www.lasangtarragona.cat*.

Presentació de la restauració i digitalització dels llibres de La Sang. RVCPS

Solemne viacrucis a l'amfiteatre amb motiu de la beatificació de Marià Mullerat. Arquebisbat de Tarragona (MCS)

8 de març: Durant tots els divendres de la quaresma (del 8 de març al 12 d'abril) la Congregació va participar en els viacrucis i en els oficis que es celebraren a la Parròquia de la Santíssima Trinitat. Al finalitzar es celebraren a Natzaret les "Pregàries al Sant Crist de la Sang".

18 de març: A través de la web i les xarxes socials vam donar a conèixer per primera vegada un cartell dedicat a la Processó del Sant Enterrament. Aquest cartell va ser dissenyat pel secretari de la Congregació Sr. Daniel Pallejà. La fotografia que mostrava el pas de la Creu dels Improperis pel carrer de Sant Pau va ser obra de Dani Márquez. Aquest cartell també es va distribuir per diversos establiments de la ciutat.

22 de març: A l'amfiteatre de Tarragona va tenir lloc un viacrucis amb motiu de la beatificació del Dr. Marià Mullerat i Soldevila, nascut a Santa Coloma de Queralt el 1897 i mort en el decurs de la Guerra Civil. A petició de l'Arquebisbat de Tarragona, la Congregació va ser l'encarregada de portar el Sant Crist, propietat del mateix beat Marià Mullerat. Aquest Sant Crist era el que tenia a la seva habitació, davant del qual havia pregat tantes vegades i al que va fer un petó abans de sortir cap al martiri. Els congregants encarregats de portar el Sant Crist van ser els Srs. Francesc Pintado de Aizpuru i Esteve Ros Macià. Els acompanyaren amb atxes dues congregantes de la Soledat.

24 de març: La Banda dels Aspirants de la Congregació va participar al *III Concurs de Tambors i Bombos 'La Presa de Jesús'* organitzada per l'Associació del Pas de la Presa de Jesús. L'acte es va realitzar per la tarda al barri del Serrallo.

Del 25 al 29 de març: Un any més es va obrir la Casa de La Sang i l'església de Natzaret a les escoles. Els alumnes de diferents cursos de Primària de les escoles Dominiques de Tarragona i Mare de Déu del Carme van visitar la nostra casa i església de Natzaret. En aquesta visita van veure un audiovisual de la Setmana Santa i se'ls va explicar el significat d'aquests dies sants, les imatges i passos de la Congregació, el sentit dels improperis i la vestimenta dels nostres armats.

26 de març: A l'església de Natzaret va tenir lloc la Conferència Quaresmal organitzada conjuntament amb la Congregació de Senyores de la Soledat. El conferenciant va ser Mons. Manuel Fanjul García, Director de Publicaciones de la Conferencia Episcopal Española. A l'acte ens va acompanyar el Sr. Arquebisbe de Tarragona Metropolità i Primat, Dr. Jaume Pujol Balcells

2 d'abril: La directora del Full Dominical i redactora dels Mitjans de Comunicació Social de l'Arquebisbat de Tarragona, Sra. Anna Robert Fustero, va ser l'encarregada de presentar la 36ena. revista de la Congregació. La presenta-

Conferència Quaresmal de Mons. Manuel Fanjul. RVCPS

dora va desgranar el contingut de la mateixa i va associar el simbolisme de la tradició religiosa de la Setmana Santa amb diversos temes d'actualitat. L'acte va finalitzar amb l'entrega de la medalla de la Congregació al banderer principal de la Processó del Sant Enterrament Sr. Pere Jornet Corbella, president de la Fundació Mutua Catalana, i al Sr. Joan Vianney M. Arbeloa Rigau, banderer dels Aspirants de la Congregació.

Presentació de la revista La Sang 2019 per part de la Sra. Anna Robert. RVCPS

Del 3 al 13 d'abril: A la Casa de La Sang va tenir lloc el repartiment de vestes i adjudicació dels improperis als congregants de La Sang i a altres persones interessades a participar a la Processó del Sant Enterrament de Divendres Sant.

6 d'abril: La Banda dels Aspirants va ser convidada a la *XIX Concentracion Nacional de Bandas Procesionales* que es va celebrar a Calahorra. Aquesta trobada va ser organitzada per la Cofradía de la Santa Vera Cruz d'aquella ciutat.

10 d'abril, dimecres de passió: A les 19h va tenir lloc el Concert de Setmana Santa a l'església de Natzaret, amb la participació dels Alumnes de l'Escola de Música Tradicional i Popular "El Tecler". Aquesta agrupació ens va oferir unes magnífiques peces musicals, plenes del simbolisme d'aquestes dates.

13 d'abril, dissabte de Passió: A les 11h es va inaugurar la Mostra del Patrimoni Artístic de la Setmana Santa Tarragonina en els diferents temples de la ciutat, i que duraria fins al Dissabte Sant. L'església de Natzaret fou una de les més concorregudes de la mostra, tant pels tarragonins com pels turistes que visitaren la ciutat durant els dies sants.

A les 19h es va fer lliurament del Ciri Pasqual a la nostra parròquia de la Santíssima Trinitat. L'acte es va celebrar durant l'ofertori de la Santa Missa de les 19h. Mn. Josep Queraltó, rector de la parròquia i prefecte de la Congregació, va agrair l'oferiment.

Viacrucis del Diumenge de Rams. Portants del Sant Crist de la Sang. Oriol Ventura.

14 d'abril, Diumenge de Rams: A les 11 del matí, una representació de la Junta Directiva va assistir a la Benedicció i Processó de Rams al carrer de les Coques, i a la Missa Pontifical de Diumenge de Rams a la Catedral, celebrada per l'arquebisbe Dr. Jaume Pujol Balcells.

Viacrucis del Divendres Sant. Portants del Sant Crist. Oriol Ventura.

A les 19 hores va sortir de l'església de Natzaret el solemne Viacrucis presidit per l'arquebisbe Dr. Jaume Pujol Balcells, acompanyat pel prefecte de la Congregació Mn. Josep Queraltó Serrano. El Viacrucis, amb la presència d'un gran nombre de fidels i representants de les diverses confraries amb les seves vestes, va transcórrer per l'itinerari tradicional, passant pel Passeig Arqueològic i acabant el seu recorregut a l'interior de la Catedral, on finalitzà l'acte amb la veneració del Sant Crist de la Sang. Posteriorment es va fer el trasllat fins a l'església de Natzaret.

Van ser portants del Sant Crist els majorals de la Congregació Srs. Hugo Vives i Rafael Pintado, juntament amb el congregant Sr. Cristian Duarte. Aquests foren acompanyats a les forques pels congregants Srs. Antonio Duarte i Jordi Queralt. Va ser lector del Viacrucis el prior de la Congregació, Mn. Antoni Pérez de Mendiguren Cros, acompanyat del congregant i seminarista Sr. Albert Font Aldaz.

Aquella mateixa tarda de Diumenge de Rams el sotsprefecte de la Congregació, Sr. Josep Ignasi Boada Gasulla va ser l'encarregat de pronunciar el Pregó de la Setmana Santa de La Selva del Camp, convidat per la Reial Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist, la qual ens uneix un gran lligam històric.

16 d'abril, Dimarts Sant: Un any més, un piquet dels nostres Armats encapçalà la Processó de Dimarts Sant que organitza la Reial Germandat de Jesús Natzarè. A les 19.30h es desplaçaren des de Natzaret a l'església de Sant Miquel del Pla, on realitzaren els acataments als passos "El Cirineu", "Jesús Natzarè" i "Jesús és Despullat de les seves vestidures" i encapçalaren la recollida fins arribar a la Parròquia de Sant Francesc. Des d'aquest lloc, es va iniciar la processó que va recórrer els principals carrers de la Part Alta. Al acabar, davant de la Parròquia de Sant Francesc, els armats van fer l'acatament al Crist dels Natzarens.

17 d'abril, Dimecres Sant: La Congregació va ser convidada un any més a participar amb el pas de la Flagel·lació a la Processó del Dolor, que organitza la Germandat de Nostre Pare Jesús de la Passió. A les 19.30h s'inicià la Processó, i el pas va anar acompanyat per la Banda dels Aspirants i per una bona representació de congregants i aspirants de les dues congregacions que formen La Sang.

18 d'abril, Dijous Sant: A les 18 hores es va celebrar a l'església de Natzaret el Solemne Ofici del Sant Sopar del Senyor. Va presidir la celebració Mn. Francesc Gallart Magaroles. Cal destacar la gran quantitat de fidels que ompliren l'església de Natzaret, així com l'acompanyament musical per part del Cor Vedruna. En acabar, es va celebrar la processó al Monument. En finalitzar la cerimònia religiosa, els Armats de La Sang van realitzar els tradicionals torns de Guàrdia d'Honor al Santíssim Sagrament fins a l'inici de l'Hora Santa.

19 de març, Divendres Sant: A les 6 del matí a la Catedral, l'arquebisbe Dr. Jaume Pujol i Balcells va predicar el Sermó de Passió, anomenat també "de la Bufetada".

Processó. Abanderat de la Bandera dels Aspirants. Fer-Vi

Equip d'arrengladors 2019. RVCPS

A un quart de set, sortien de l'església de Natzaret els congregants amb la Creu dels Improperis i el Sant Crist de la Sang, acompanyats dels confrares d'altres gremis i germandats amb les seves respectives vestes i cucurulles per dirigir-se a la Catedral, on s'inicià el Viacrucis Processional, que va ser presidit pel prefecte de la Congregació Mn. Josep Queraltó Serrano. El prior de la Congregació, Mn. Antoni Pérez de Mendiguren Cros, va ser l'encarregat de llegir les estacions del Viacrucis, acompanyat del congregant i seminarista Sr. Albert Font Aldaz. Van ser portants del Sant Crist els congregants Sr. Francesc Potau, Sr. Albert Andreu i Sr. Alfredo Gonzàlez.

Al migdia es va celebrar, a l'església de Natzaret, la Solemne Acció Litúrgica pròpia del Divendres Sant, amb la Veneració de la Creu. Va presidir l'acte Mn. Francesc Gallart Magaroles. Hi assistiren diversos membres de la Junta, congregants de La Sang i senyores de la Soledat, així com també un nombrós grup de fidels.

A les quatre de la tarda els Armats iniciaren la recollida i acatament dels passos de les altres confraries, gremis i germandats i els acompanyaren fins a la plaça del Rei, lloc on a dos quarts de vuit del vespre s'inicià la Processó del Sant Enterrament, declarada 'Element Festiu Patrimonial d'Interès Nacional' per la Generalitat de Catalunya. La Processó comptà amb la participació de les diferents germandats, congregacions i gremis tarragonins amb els passos: "El Sant Sopar" i "Sant Enterrament", del Gremi de Marejants; l'"Oració a l'Hort" i "Vetlleu i Pregueu", de l'Associa-

Processó. Abanderat principal de la Processó. Fer-Vi

L'arquebisbe Dr. Jaume Pujol va presidir per última vegada la Processó del Sant Enterrament. Fer-Vi

ció La Salle; la “Presa de Jesús”, de l’Associació del Pas de la Presa de Jesús - Confraria de Pescadors; el “Cristo del Buen Amor” i “Nuestra Señora de la Amargura con San Juan Evangelista”, de la Cofradía del Cristo del Buen Amor y Nuestra Señora de la Amargura con San Juan Evangelista; l’”Ecce Homo”, de la Germandat del Sant Ecce Homo; “Jesús de la Passió”, de la Germandat de Nostre Pare Jesús de la Passió; “El Cirineu”, “Jesús Natzarè” i “Jesús és Despullat de les seves Vestidures”, de la Reial Germandat de Jesús Natzarè; el “Descendiment de la Creu”, de la Reial Congregació del Venerat Cos de Jesucrist en el Descendiment de la Creu; “La Pietat” i el “Sant Sepulcre”, del Gremi de Pagesos; el “Retorn del Calvari”, de la Il·lustre Confraria de Sant Magí Màrtir, de Barcelona; i “La Soledat”, de la Congregació de Senyores sota la invocació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist i de la Mare de Déu de la Soledat.

Els Armats de La Sang, formats per 4 torxes, Capità Manaies, signífer, trompeta, 6 tabalers i 32 soldats, i la

Cartell de la Processó del Sant Enterrament 2019

Bandera Negra de la Congregació amb matraques, van donar pas a la desfilada de les confraries.

El pas de la Flagel·lació va ser acompanyat pels nostres aspirants i, com a convidats, per varis membres de la Germandat del Sant Crist dels Gitanos de la Parròquia de la Stma. Trinitat amb les seves vestes. Darrere del pas, la Banda de Timbals de la Congregació l’acompanyava amb els seus tocs de processó. La bandera dels aspirants va ser portada pel vicepresident de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense, Sr. Joan Vianney M. Arbeloa Rigau acompanyat per Concepció Rovira i M. Lluïsa Serres. La presidència va estar formada pels congregants Srs. Enric Flores Musté, Salvador Marsal Camarasa, David Marsal Cilleros i pel president de la Germandat del Sant Crist dels Gitanos i congregant de la Sang, Sr. Lluís Gutiérrez Reyes.

El pas del Crist de la Humiliació, o popularment conegut com el pas dels Penitents, amb el penó de la Congregació al capdavant, va ser escortat pels congregants de La Sang. La Creu dels Improperis encapçalava la corrua de penitents que desfilaren amb els diferents improperis de la Passió de Nostre Senyor.

Tot seguit, la imatge titular de la Congregació, el Sant Crist de la Sang, anava escortat per congregants i acompanyat pels càntics del Cor In Crescendo. Foren portants del Sant Crist el majoral segon Sr. Rafael Pintado Simó, pel majoral tercer Sr. Octavi Potau Mas i pel vocal primer Sr. Francesc Pintado de Aizpuru. Van estar acompanyats a les forques pels congregants Sr. Ignasi Vives Sanromà i Sr. Jordi Massó Pàmies. La representació de la Junta Directiva va ser presidida pel prior Mn. Antoni Pérez de Mendiguren Cros, acompanyat pel vocal Sr. Joan López, i pels congregants Srs. Francesc Pintado Simó i Xavier Artal Martí.

L’últim pas a desfilar, com és tradicional, va ser el de la Mare de Déu de la Soledat, que fou portat a espatlles per congregants voluntaris i acompanyat per la seva Banda de Timbals. Va ser portador de la Bandera Principal de la Processó el president de la Fundació Mútua Catalana, Sr. Pere Jornet Corbella, acompanyat per les seves filles Laura i Blanca Jornet.

S’incorporà, en arribar la processó al Palau Arquebisbal, el Sr. Arquebisbe Dr. Jaume Pujol i Balcells, acompanyat del vicari episcopal Mn. Jordi Figueras Jové i del capitular Mn. Josep Masdéu Aymamí. El prefecte de la Congregació, Mn. Josep Queraltó Serrano, encapçalà la presidència de la Processó acompanyat del sotsprefecte, Sr. Josep Ignasi Boada Gasulla, i dels vocals Srs. Manuel Allué Martínez, Francesc Martí Triquell i Ricard Pineda Aixelà.

Finalment el Sr. Josep Félix Ballesteros, alcalde de la ciutat, presidia la Corporació Municipal, escortada per la Guàrdia Urbana amb uniforme de gala. Després d'un any d'absència, les autoritats civils i militars van tornar a participar-hi. La Banda Unió Musical de Tarragona tancà la processó, la qual va cloure amb un acte solemne a la plaça del Rei amb les paraules del Sr. Arquebisbe i amb l'entrada del Sant Crist de la Sang i de la Mare de Déu de la Soledat a l'església de Natzaret.

20 d'abril, Dissabte Sant: Per segon any consecutiu les condicions meteorològiques obligaren a suspendre la Processó de la Mare de Déu de la Soledat, organitzada per la Congregació de Senyores sota la invocació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist i la Mare de Déu de la Soledat. Finalment es va fer un acte solemne i íntim a l'interior de l'església de Natzaret. Una representació de la Junta assistí a l'acte.

15 de juny: Va tenir lloc la celebració de la Diada de La Sang. Els actes van donar inici a dos quarts de dotze del migdia amb una actuació de la Banda dels Aspirants de la Congregació de La Sang a l'interior de l'església de Natzaret. Tot seguit es va celebrar la Santa Missa presidida pel prefecte-president de les dues congregacions que integren La Sang, Mn. Josep Queraltó Serrano. En acabar, donà inici l'acte institucional de lliurament de guardons. Es va lliurar la insígnia d'argent a tres congregants per ordre d'antiguitat. Aquest any els distingits van ser el Sr. Ferran Castellarnau Cardona, el Sr. Tomàs Calvo Huguet i el Sr. Josep Moncunill Serra, tot i que aquest últim, per motius personals no va poder assistir-hi.

Diada de La Sang 2019. Fer-Vi.

Els Armats també van atorgar una medalla de reconeixement al Sr. Enric Albareda Roig i al Sr. Eugeni Moncunill Gas, ambdós pels seus 25 anys dins del cos d'armats de la Congregació.

Per part de la Congregació de Senyores de la Mare de Déu de la Soledat, la persona homenatjada va ser la senyora Teresa Bondia Aguiló.

La Diada va finalitzar amb un aperitiu de germanor a la Sala de Sessions de la Casa de la Sang.

22 de juny: Festivitat de Corpus Christi. Aquest dia, responent a la invitació que cada any fa el Capítol Catedral a les entitats, una representació de la Junta va participar a la processó per la Part Alta de la Ciutat, essent portadors de la Custòdia els congregants Sr. Jordi Queralt Teixell i Sr. Ricard Pineda Aixelà. Va ser portador de la Bandera vermella de l'entitat el congregant i armat Sr. Enric Albareda Roig, acompanyat pel Sr. Antonio Duarte López i Sr. Christian Duarte Higueras.

Del 26 al 29 de setembre: Una delegació de congregants encapçalats per membres de la Junta Directiva va participar en el *32 Encuentro Nacional de Cofradías Penitenciales* celebrat a Elche.

Processó de Corpus. Abanderat. Fer-Vi.

Processó de Corpus. Portadors de la Custòdia. Fer-Vi.

Del 24 al 27 de setembre: Una delegació de joves congregants encapçalats per membres de la Junta Directiva va participar en el *VII Encuentro de Jóvenes de Hermandades y Cofradías de España* celebrat a Alzira.

5 de novembre: Una representació de la Junta Directiva de la Congregació va assistir a l'audiència amb el nou Arquebisbe Metropolità i Primat de Tarragona, Mons. Joan Planellas Barnosell. El Sr. Arquebisbe ens va rebre molt cordialment i va interessar-se per l'estat de la Congregació, del present, i el seu futur. El Sr. Arquebisbe va agrair la visita i ens va encoratjar a treballar per l'entitat, per la Setmana Santa, per arribar als congregants i complir la seva missió pastoral.

8 de novembre: A les 19h es va celebrar a l'església de Natzaret, conjuntament amb la Congregació de Senyores de la Soledat, una missa de difunts per als congregants traspassats durant l'any. Una hora més tard i a l'església de Sant Agustí es van lliurar els Premis a la Fidelitat 2019. La Junta Directiva de la Congregació va aprovar per unanimitat atorgar aquesta merescuda distinció al congregant Sr. Esteve Martí Pujals pel seu compromís amb la Congregació. Del 13 al 28 de desembre: La Congregació va iniciar les festes nadalenques realitzant un any més el Pessebre a l'interior de l'església de Natzaret i organitzant el ja tradicional Recapte d'Aliments amb la col·laboració de la Congregació germana de la Soledat. Un any més, els congregants van col·laborar-hi solidàriament aportant productes alimentaris no peribles i productes d'higiene personal. Aquesta recapta es va donar a Càritas.

Audiència amb el nou Arquebisbe Mons. Joan Planellas. RVCPS

Premi a la Fidelitat 2019. Sr. Esteve Martí. Fer-Vi.

14 de desembre: Es va celebrar a l'església de Natzaret el Concert de Nadal 2019, organitzat per les dues congregacions de La Sang. Van participar-hi el Cor infantil Estels i el Cor Jove, ambdues formacions de l'Schola Cantorum dels Amics de la Catedral de Tarragona.

17 de desembre: L'Aula de Música Tradicional i Popular "El Tecler" va oferir a l'església de Natzaret el concert Nadales amb Gralles, un magnífic repertori de peces nadalenques per celebrar l'arribada del Nadal.

Aquest passat 2019, avantsala d'un any històric, va ser molt intens. Un any en què, a més dels actes que us hem detallat, la Congregació també va estar representada en tots

els actes, processons, viacrucis, concerts i presentacions d'opuscles organitzats per l'Agrupació d'Associacions de Setmana Santa de Tarragona i per la resta de confraries i germandats de la ciutat.

Durant l'últim trimestre també es van realitzar múltiples reunions de preparació dels actes que es desenvoluparan durant el 2020, i es va crear una comissió del 475è aniversari formada per diferents membres de la Junta Directiva i de congregants col·laboradors.

Concert de Nadal. Cor Estels i Jove dels Amics de la Catedral. RVCPS

Volem deixar constància en aquesta memòria la donació a la Congregació, per part del Sr. Joan Ribas Boix, de la històrica fotografia del Sant Crist de La Sang datada el 1894. Aquesta fotografia, va ser realitzada pel fotògraf Julio Ginés Torres Vivancos per sortejar-la entre els congregants que adquirien una papereta de 10 cèntims. El sorteig de diversos objectes era la manera que utilitzava la Congregació en aquells anys per poder pagar les despeses que ocasionava la organització d'actes quaresmals i de la pròpia Setmana Santa. A la revista La Sang 2019 va publicar-se un detallat article sobre aquesta històrica troballa que actualment està exposada a la Sala de Juntes de la Casa de La Sang.

Un any més, agraïm des d'aquestes línies la feina realitzada voluntàriament per diferents congregants anònims que, sense esperar res a canvi i moguts pel sentiment de pertinença a la Congregació, ajuden en diferents tasques de conservació patrimonial i d'organització d'actes

Tarragona, 2 de gener de 2020.

Sant Crist de La Sang. Oriol Ventura

MANUEL ZAMORA NEGRILLO

PRESENTADOR REVISTA LA SANG 2020

Equip de redacció i edició. Revista 2020

Manuel Zamora Negrillo, és nascut a Badalona, amb arrels a Alcaudete, província de Jaén. Informàtic de professió, és una persona molt vinculada a l'Església -on és catequista- i a tot el moviment confrare des de ben jove. Ha estat president del Consell de Germandats de l'Arxidiòcesi de Barcelona. Actualment és el president de la Congregació de la Bona Mort de Barcelona, fundada el 1700, i des del 2018 director del Secretariat diocesà de germandats i confraries de Barcelona.

En què consisteix la seva feina com a director del Secretariat diocesà de confraries i germandats de Barcelona?

La principal tasca és intentar definir una línia pastoral pel món de les confraries a l'arxidiòcesi. Dinamitzar també dins aquesta pastoral les diferents germandats i confraries, intentar que tinguin vida durant tot l'any i donar un cop de mà a totes les entitats que puguin tenir problemes, amb la finalitat que aquestes institucions continuïn fent la seva feina.

Què representa per vostè ser l'encarregat de presentar la Revista de La Sang?

Sincerament molt. La Sang es una institució dins la Setmana Santa catalana, tant per patrimoni com per història. Presentar la Revista i sobretot aquest any que es celebra el 475è aniversari, és per a mi tot un honor, i a la vegada una responsabilitat. Vull donar les gràcies públicament a la Junta de la Congregació per haver pensat en mi per la presentació d'aquest any.

Quan comença la seva relació amb la Setmana Santa?

Si he de dir la veritat no ho recordo. Vinc d'una família de confrares. No sé que és viure sense ser confrare. Sé que les primeres processons vaig fer-les als braços de familiars, però d'aquestes no em recordo. Si que de ben petit recordo al meu pare arreglant el misteri de la crucifixió de Badalona. Em col·locava a dalt del misteri per no empipar massa, i a la vegada em donava la seva pròpia catequesi. Recordo també a la meva tia que m'agafava com ajudant per posar flors als diferents misteris.

Pertany actualment a alguna confraria de Setmana Santa? Quins càrrecs a exercit dins les confraries?

Actualment exerceixo el càrrec de president de la Congregació de la Bona Mort de Barcelona, la qual data de 1700. L'any 2014 la vam poder recuperar després d'una etapa de 46 anys sense poder sortir, concretament fou l'any 1968 quan la Congregació va deixar de processionar pels carrers de Barcelona.

Dins el món de les confraries he tingut també diferents càrrecs, però potser el més rellevant i que més oportunitats m'ha donat de conèixer altres realitats confrares a Catalunya va ser des del 2003 al 2014. Durant aquests anys vaig ser president del Consell de Germandats i Confraries de l'Arxidiòcesi de Barcelona, l'equivalent a l'Agrupació d'Associacions de Setmana Santa de Tarragona, però d'àmbit gairebé provincial ja que abastava els bisbats de Barcelona, Sant Feliu i Terrassa.

Quin és el primer record i experiència que té amb la Setmana Santa de Tarragona?

El primer contacte no recordo l'any, però va ser amb motiu d'una exposició que es va fer al tinglado del port. Recordo que el president de l'Agrupació era en Joan Rossell. Vaig descobrir el potencial de la Setmana Santa de Tarragona dins de la ciutat, i sobretot el seu patrimoni artístic, tant el vigent com el que es va perdre. Em va impactar.

La primera experiència forta amb el món de les confraries de Tarragona, va ser durant el primer Congrés Català de Germandats i Confraries celebrat a Tarragona el 2003. Va ser un somni fet realitat. Un somni que vaig compartir amb dos persones que avui estan a la junta de la Congregació de la Sang, en Dani Pallejà i en Josep Ignasi Boada, per aquell temps president de la Agrupació. En Dani Pallejà i jo, solíem anar als "Encuentros" i "Congresos Nacionales" i pensàvem que es podia fer quelcom similar a Catalunya. Teníem clar que per fer-ho, s'havia de fer a Tarragona pel seu pes dins el mon confrare català. Només calia il·lusionar a alguna persona que tingués responsabilitat al món confrare tarragoní, ja que tant en Dani com jo no pintàvem res. Dani em va parlar d'en Josep Ignasi Boada i la veritat és, que va ser molt senzill il·lusionar-lo. Al poc temps en una reunió històrica a Ponferrada, el somni es va fer realitat.

Quin és el seu "moment" dins la Setmana Santa de Tarragona?

La Processó del Sant Enterrament del Divendres Sant és espectacular. És la culminació de la Setmana Santa de Tarragona, però els diferents viacrucis i processons que es celebren a la ciutat li donen un caire molt particular a la Setmana Santa tarragonina. Tarragona té un tresor. El tresor és el seu marc històric, veure els armats i darrera d'ells la resta d'edificacions romanes és un privilegi. Com privilegi és fer processons al centre d'una ciutat declarada Patrimoni de la Humanitat

I Barcelona?

De tota la diòcesis em quedo amb la processó del Silenci de Badalona. Data del 1628. Al acabar els oficis del Dijous Sant, s'organitza al voltant de l'església de Santa María una processó amb 14 misteris, que amb els carrers a les fosques i amb un silenci sepulcral, avança pel casc antic de Badalona. Aquest silenci només és trencat per la cantarella d'uns escolanets que van repetint "Record i memòria de la passió que va patir Déu, nostre senyor, Jesucrist".

Ara també és molt satisfactori la processó de la Congregació de la Bona Mort. Té com a particularitat que la majoria de persones que processionen amb vesta són sense sostre. La Congregació els facilita la vesta, la caputxa i la torxa per processionar. Ells, els sense sostre, el crucificats dels nostres dies, acompanyen a Jesucrist pels carrers de Barcelona.

Hi ha diferències entre la Setmana Santa Barcelonina i la Tarragonina?

Sí, el fet que a Barcelona i gairebé a tota la província es perdessin les processons, tot i que després es van tornar a reprendre, va fer que es perdés bona part de la solera que es respira a Tarragona. També cal remarcar que a la diòcesis de Barcelona van proliferar entre els anys 80 i 90 del segle XX moltes germandats d'origen andalús, germandats que van donar un caràcter diferent a la Setmana Santa de la província.

Què significa per vostè la Setmana Santa?

Com per a tot cristià, és la culminació de la vida cristiana que pren significat al matí del diumenge de Pasqua. Els actes de les confraries durant la Setmana Santa han de ser una catequesi que ens ajudi a conèixer, no només els fets narrats als evangelis, sinó a entendre el motiu final de la passió, mort i resurrecció de Nostre Senyor. És molt important que les confraries acabin la seva tasca amb la resurrecció.

La Setmana Santa és només participar de les processons?

No. La Setmana Santa és una vivència. Per poder gaudir de la processó hem de viure el moment. No podem gaudir d'una processó del Dijous Sant si abans no hem interioritzar el missatge dels oficis del dia de l'amor fratern. Per poder gaudir d'una processó del Sant Enterrament en tot el seu esplendor, primer hem de ser conscients que Crist ha mort, i així sentir-ho.

Com viu vostè la Setmana Santa?

Com ja he dit, plenament. Tant la Setmana Santa oficial als temples, amb el tridu pasqual, com la popular al carrer. Potser darrerament, per culpa del càrrec que exerceixo m'estic perdent moments que m'agradaria viure. Per exemple, tinc menys temps per dedicar als nens que venen a veure com es munta un misteri. M'agradava aprofitar que s'apropessin per fer-los-hi un petit primer anunci.

Defineixi Setmana Santa en una sola paraula.

Vivència.

Crist de la Humiliació. Daniel Pallejà

LES CONFRARIES, UN INSTRUMENT D'EVANGELITZACIÓ

EN ELS 25 ANYS DEL CONCILI PROVINCIAL TARRACONENSE

Mn. Miquel Barbarà Anglès.
Delegat diocesà per a les Associacions de Setmana Santa

Ho afirma així de rotund Mons. Rino Fisichella, President del Consell Pontifici per a la Promoció de la Nova Evangelització, en una carta al Fòrum Paneuropeu de Confraries, reunit aquest febrer a Suïssa, sobre el paper de les confraries en la nova evangelització del tercer mil·lenni.

Les confraries són un instrument amb el qual podem ajudar que l'Evangeli arribi a la vida diària, on la persona viu amb els seus projectes, problemes i tasques.

Espero -diu- que mai falti... l'esperit de servei i promoció humana per mitjà de la formació religiosa, cultural i política, perquè pugueu fer la vostra contribució a una societat creïble i fiable.

I afegeix: *es tracta de mantenir viu i eficaç el missatge de Crist per mitjà de formes i instruments escaients, perquè per mitjà d'un nou llenguatge es despertin les llavors de la fe en els cors dels que n'estan lluny*. Aquest és un desig que tant de bo el sentissin tots els membres de les Associacions de Setmana Santa de la nostra Arxidiòcesi.

Per a portar a terme aquest esperit evangelitzador en la vida interna de cada associació i cap enfora, en l'Església i en la societat, segur que ens podria ajudar molt el reviure la lletra i l'esperit del nostre Concili Provincial Tarraconense. Aquest any en celebrem els 25 de la seva realització.

Ho volen i ens ho demanen els nostres Bisbes amb el nostre Arquebisbe Joan al capdavant. Volen que no sigui només un record nostàlgic sinó que sigui una realitat el nostre compromís per a portar a la pràctica les 170 Resolucions aprovades i ratificades per la Santa Seu.

Ben segur que molts de vosaltres devíeu participar en la consulta sobre possibles temes -que van respondre més de 60.000 persones- i en l'estudi dels temes a l'etapa diocesana de reflexió -que els van estudiar més de 45.000 persones-.

Ens pot ser molt útil i pràctic rellegir, estudiar i veure com podem portar a la pràctica el primer capítol que porta per títol **Anunciar l'Evangeli a la nostra societat**. La Resolució primera -que en el llenguatge col·loquial en diem el "davantal"- és molt important: **L'Església anuncia Crist a tots els homes i dones**. I té uns apartats que tracten del **caràcter secular i plural de la societat catalana; conseqüències pel que fa a l'evangelització; el Concili és cridat a ser reconciliació generosa de grups i de tendències; què és evangelitzar i l'opció per la comunitat.**

A tots ens pot anar bé rellegir i meditar la Resolució 5ena. Que diu així: *El Concili invita cada cristià a comunicar el Crist ressuscitat als homes i dones del seu entorn a través del testimoniatge i de la paraula, i encoratja tots els creients, grups eclesials i moviments especialitzats a continuar la tasca de l'evangelització del seu propi medi. El cristià ha d'aportar a la nostra societat un estil de vida sobri, solidari, amb una visió positiva del nostre poble, d'alegria que es comunica, de gratuïtat, de compromís i de participació en la vida associativa i política, i també de llibertat davant els nous ídols socials.*

Les associacions de Setmana Santa podeu fer una bona tasca apuntant-vos a la missió d'evangelització que ens demana l'Església en aquest moment de la nostra societat.

Sant Crist de La Sang. Albert Nel·lo

PURÍSSIMA SANG, A TARRAGONA

David Jou Mirabent

Cada pas, armats, que feu,
brandant el cos en moure el peu,
acompanyant els penitents,
quin llarg ressò que té en la nit,
de fons misteri i d'esperit,
d'emoció i trasbalsament!

Com el batec d'un cor molt gran
que estimés molt, que estimés tant
que transformés el sentiment
aclaparat, adolorit,
que guia el Sant Enterrament,
en l'obertura a un nou sentit
que donés vida eternament.

Ah Tarragona insinuant!:
al cel, la lluna i, als carrers
les processons un altre any més:
timbals i flames revelant
amb el seu so i amb el seu foc
que al cim del molt i al fons del poc
hi ha un do secret on venç el cant.

I, navegant sobre la gent,
tantes escenes de turment:
la Passió –quin esvoranc,
el nostre ser!: capaç de molt,
de bé i de mal, de goig, de dol,
salvat en Crist a preu de sang.

Els Armats. Janet Calvo

LA CONGREGACIÓ DE LA SANG DE TARRAGONA ES FUNDÀ EL MATEIX ANY QUE S'INICIÀ EL CONCILI DE TRENTO (1545)

Dr. Antoni Jordà Fernández,
Catedràtic d'Història del Dret i de les Institucions,
Universitat Rovira i Virgili.

Enguany es compleix el 475è aniversari de la fundació de la Congregació de la Sang de Tarragona. Efectivament, l'entitat fou "novament creada" l'any 1545. No sabem si aquest "novament" indica que ja existia anteriorment, i per tant es tractaria d'una "recreació". O bé el "novament" fa referència al fet que es creava "de nou". En qualsevol cas, la data de 1545 és la que ens interessa, entre altres coses perquè és la que marca la diferència amb altres entitats: d'aleshores ençà, la Congregació tarragonina ha tingut una existència continuada fins als nostres dies, amb compliment de les seves missions fundacionals. Just i obligat és reconèixer que molt poques entitats poden mostrar aquesta trajectòria centenària.

L'any 1545 va ser un any de coincidències. L'atzar va voler que en el mateix any tinguessin lloc dos esdeveniments molt importants, un a nivell local tarragoní, l'altre a nivell ecumènic: La Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist fou fundada en el mateix any que s'iniciaren els treballs del Concili de Trento. Donarem en aquest article una visió panoràmica de la ciutat de Tarragona en aquell temps, complementant-la amb una aportació sobre la participació tarragonina en el Concili de Trento.

LA TARRAGONA DEL SEGLE XVI, QUAN FOU FUNDADA LA CONGREGACIÓ DE LA SANG

Com era la ciutat de Tarragona en aquella època? La població de Tarragona durant el s. XVI pràcticament es duplicà, passant dels gairebé dos mil nou-cents habitants el 1497, als cinc mil cinc-cents el 1592. Segons el fogatge de 1553, Tarragona tenia 854 focs (un foc equivaldria, aproximadament a 4 persones); Valls, 665; Reus, 516. I Tortosa en tenia 1.023. Però la ciutat de Tarragona, l'any 1597, tenia ja 1.217 focs. El creixement demogràfic s'explica per un cert descens de la mortalitat extraordinària i un impuls relatiu de la natalitat. Però s'ha d'afegir també un fort corrent migratori procedent del Pirineu i Pre-Pirineu, tant de la vessant francesa com catalana.

Fou una etapa d'expansió, amb un impuls destacable pel que fa a noves edificacions impulsades pels arquebisbes: fundació d'un seminari, de la universitat, d'un hospital, l'establiment de nous ordes religiosos (trinitaris, carmelites descalços, caputxins, agustins), edificació d'una nova muralla, etc., i d'altres obres realitzades amb l'esforç econòmic municipal. Les làmines del pintor del rei Felip II, Anton van den Wyngaerde, ens mostren una Tarragona monumental, emmurallada, amb un cert aire de majestuositat.

La major part de la població s'ocupava en el treball agrícola. L'agricultura es caracteritzava pel predomini dels cereals, especialment del blat, seguit pel conreu de la vinya, l'horta, oliveres. Val a dir, però, que la ciutat de Tarragona era un dels punts comercials neuràlgics del Camp de Tarragona, junt amb Reus i Valls. Els productes amb els quals es comerciava eren principalment els cereals, vins i olis, sense oblidar els d'ús industrial com fibres tèxtils, colorants, pells, etc. Tanmateix, hi havia un obstacle difícil d'esquivar: la manca d'un veritable port comercial que servís per a canalitzar el trànsit marítim entre el Camp de Tarragona i altres punts de Catalunya, València o la Mediterrània. A més, el port de Salou augmentava la seva importància i concentrava més i més mercaderies, a causa de la seva situació geogràfica especialment òptima, a l'interès dels comerciants del Camp per tenir un port sense excessius arbitris. Destaquem finalment les activitats artesanals, amb una importància relativa dins l'economia de la ciutat de Tarragona. Predominaven indústries tèxtils i de confecció, vi, construcció, metall, corderia i alimentació.

QUI VIVIA A LA CIUTAT?

Nobles, eclesiàstics i gent del poble. Aquests eren els seus habitants. La petita noblesa tarragonina tenia unes arrels històriques antigues. En general, es tracta d'una noblesa amb senyoria rural, que viu a la ciutat fent-hi llargues estades. A mitjans del s. XVI, sorgeix una noblesa originada per l'ennobliment de mercaders i doctors en lleis. La noblesa és un sector social molt reduït numèricament, amb una certa

riquesa econòmica basada en les rendes de les seves terres, que incrementa el seu patrimoni en propietats immobiliàries urbanes i que té grans aspiracions d'engrandiment i d'ascens social.

Pel que fa als eclesiàstics, l'Arquebisbe fou tradicionalment un membre de famílies nobiliàries destacades, fins i tot de la pròpia casa dels comtes-reis. Però des del segle XV hom observa una preponderància dels prelats que procedeixen d'Aragó sobre els catalans, i ja al s. XVII hi ha una forta presència de prelats castellans. Conjugaven la seva missió pastoral i de govern de la diòcesi amb una activitat política: participació a les Corts, càrrecs de virreis, ambaixadors, etc. Alguns prelats governaven la diòcesi amb una presència personal o directa mínima, mitjançant procuradors (com veurem, cas de l'arquebisbe Doria); d'altres, tanmateix, actuaren amb energia i decisió durant la seva estada a Tarragona (cas dels arquebisbes Cervantes, Loaces, Agustín).

Els grups socials no privilegiats, és a dir, que no formaven part de la noblesa ni del sector o estament eclesiàstic, formaven la major part de la població. A la ciutat de Tarragona, en aquests segles, les xifres ens indiquen que entre un 80 i un 85% dels habitants formaven part d'aquest estament. Però no era un estament homogeni ni socialment ni econòmica, ja que podem observar moltes diferències que permetien establir una certa delimitació social que es traduïa en una significativa separació institucional i política en el govern de la ciutat, concretada en tres mans o categories. La mà major estava formada pels grans mercaders i pels doctors en lleis o medicina. La mà mitjana agrupava als botiguers, petits mercaders i negociants, notaris, cirurgians, etc. La mà petita incorporava a la resta d'oficis i professions mecànics o manuals, considerats vils, com poden ser els menestrals, pagesos, pescadors, etc., i que significaven la pràctica totalitat del tercer estament. Per a la defensa dels interessos corporatius i professionals, la població del tercer estament s'agrupava segons el seu ofici en col·legis (que incorporaven a les denominades arts liberals), i confraries o gremis (que reunien a les arts mecàniques). Hi havia algunes confraries creades en època medieval. La Congregació de la Sang sorgí el 1545 de la unió agremiada dels espardenyers i esparters, tot i que hi ha indicis d'actuacions anteriors.

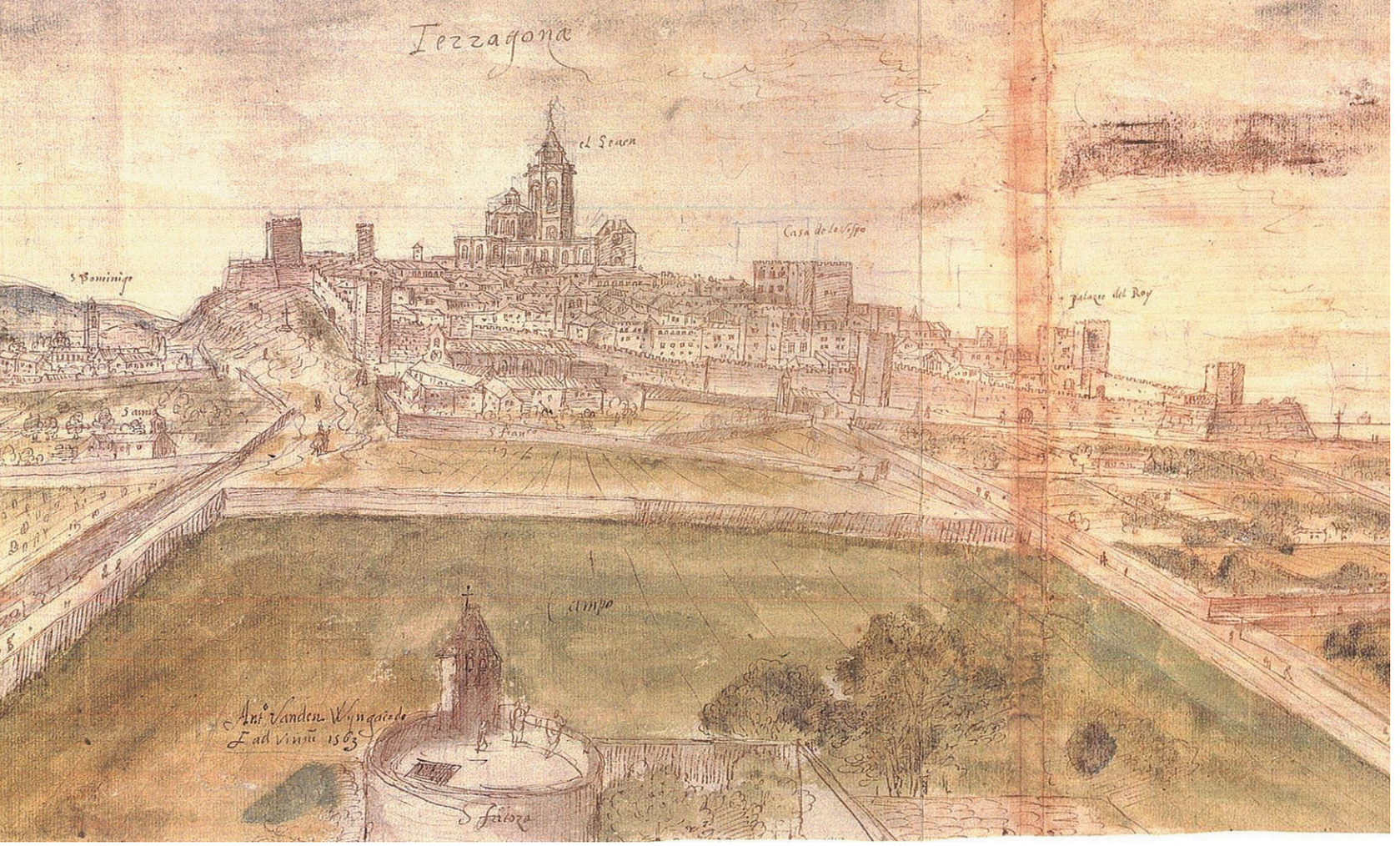
LA CULTURA

Dins el panorama cultural de la Tarragona d'aquell temps, al darrer terç del segle XVI es va concentrar a Tarragona el darrer nucli de l'humanisme català renaixentista, però sota una influència eclesiàstica tridentina de considerable importància. En realitat, el nucli humanista es reduïa a l'arquebisbe Antonio Agustín, tot i que també els arquebisbes Doria i Cervantes tenien una sòlida formació cultural.

Antonio Agustín. Arquebisbe de Tarragona (1576-1586)

Antonio Agustín, fill de família il·lustre, era doctor en Dret per la Universitat de Bolonya, auditor de la Rota, nunci papal, bisbe de Nàpols, Lleida i arquebisbe de Tarragona (1576). Canonista destacat i reconegut, mostrava un gran interès per les antiguitats i sobretot per la numismàtica: fou l'autor d'uns *Diálogos de las medallas*, origen de la numismàtica científica. Les seves obres jurídiques foren de gran altura intel·lectual. Va intentar crear un Museu d'antiguitats, però la seva mort ho impedí. Va participar en el Concili de Trento. Entorn de l'arquebisbe Agustín es va aglutinar un petit cercle d'estudiosos: Martin Baylo, autor del catàleg de la Biblioteca de l'arquebisbe; Felip Mei, impressor, i Lluís Pons d'Icart, potser el més conegut. Ponç d'Icart era fill d'una família de nobles i fidels servidors de la Corona. Va néixer a Tarragona, cursà estudis a Lleida. Fou doctor en Dret civil i canònic, més tard nomenat jutge d'apel·lacions a Tarragona. Va escriure el 1572 un *Catálogo dels Archebisbes*, i també el conegut *Libro de las Grandezas*.

Visió general de Tarragona. Anton Van Den Wyngaerde (1563)

EL CONCILI DE TRENTO (1545-1563)

L'expansió de la Reforma arreu d'Europa va provocar la necessitat de convocar un Concili de l'Església catòlica amb l'objectiu de contrarestar l'expansió protestant i procedir a una reforma dins de l'Església, tant en aspectes teològics com organitzatius. Durant gairebé vint anys, els bisbes i altres pares conciliars debateren a la ciutat italiana de Trento la millor manera d'oposar-se al luteranisme, i centraren els esforços (doctrinals, etc.) en un objectiu que avui podríem qualificar d'estratègic: derrotar al protestantisme mitjançant la salvació de les ànimes. Per a fer-ho, els bisbes controlarien directament als rectors de les parròquies, que s'encarregarien d'instruir als fidels de les veritats dogmàtiques aprovades al Concili mitjançant el catecisme, la predicació i l'administració dels sagraments. La religiositat popular d'arrels tradicionals es veuria substituïda per un altre de tipus més institucional, i els gremis i confraries religioses pràcticament es crearien *ex novo* sota l'autoritat i control estricte del bisbe en cada diòcesi. L'Església, a més, es jerarquitzava (els Capítols catedralicis perdrien els seus privilegis), i els ordes religiosos quedaven molts més subjectes a Roma.

Entre altres acords adoptats pel Concili, podem destacar: la declaració de la Tradició i de les Sagrades Escriptures com fonts de la Revelació; el Dogma del Pecat original; obligatorietat de residència a les diòcesis dels bisbes i perceptors de beneficis eclesiàstics; reafirmació del valor de la fe al costat del de les bones obres; importància i revisió dels sagraments; creació dels Seminaris; reforma de la jurisdicció episcopal, de la moral eclesiàstica i dels ordes monàstics; elaboració d'un catecisme i revisió del Breviari i del Missal, etc.

PARTICIPACIÓ DE L'ARQUEBISBAT DE TARRAGONA AL CONCILI

En general, els prelats catalans van tenir una honrosa però escassa participació en el Concili. Citem, a les acaballes del Concili, la del bisbe auxiliar de Barcelona (Joan Jubí); la del bisbe de Tortosa (Martín de Córdoba) i la del bisbe de Lleida, i futur arquebisbe de Tarragona, Antonio Agustín.

Fou Antonio Agustín el que més destacaria en el Concili, especialment per la seva defensa de tres qüestions. La primera, l'obligatorietat de residència dels bisbes en les seus episcopals, i evitar així l'absentisme endèmic d'alguns prelats com, posem per cas, l'arquebisbe de Tarragona Girolamo Doria, que ho fou entre 1533 i 1558, i mai es presentà a la seu tarragonina, exercint el càrrec per delegació. La segona, de tipus teològic, consistí en la defensa del sagrament

de l'Eucaristia per als seglars com la comunió solament en una espècie, i no en dues (pa i vi). I la tercera, amb relació a la nova redacció de l'*Índex* dels llibres prohibits, Agustín defensava un criteri de flexibilitat, evitant la catalogació automàtica com a llibres prohibits d'obres sospitoses simplement per la seva autoria o traducció, o per ser llibres de ciència o d'altres matèries que, si incloïen una sàvia advertència en la introducció per orientar al lector, podien circular sense més problemes. Val a dir que gràcies a aquesta aportació i la intervenció directa d'Antonio Agustín, l'obra de Ramon Llull, prohibida des del segle XIV, va ser suprimida de l'*Índex* dels llibres prohibits.

DESPRÉS DEL CONCILI: LA RELIGIOSITAT POPULAR

L'aplicació dels preceptes del Concili de Trento va ser desigual en els diferents regnes cristians. Interessa ara destacar solament un dels aspectes més populars, el de la religiositat dels fidels. Calia impulsar noves devocions des d'un esperit contrareformista, exaltant els sants i els sagraments, tan qüestionats pels protestants. D'aquesta manera s'explica la gran expansió del rés del rosari, i també del culte a l'Eucaristia, canalitzats a través de la creació de les confraries sota l'advocació de la Mare de Déu del Roser i de la Minerva, respectivament. Sense comptar amb les innumerables capelles erigides en honor a la Mare de Déu dels Dolors i a les ànimes del Purgatori, i l'impuls renovat de les processons de Corpus.

Però aquestes actuacions havien estat precedides, fins i tot abans del Concili de Trento, per un seguit de fundacions, arreu de Catalunya, Aragó, València i Mallorca, de confraries relacionades amb les processons de Setmana Santa i la Sang de Jesucrist, amb diferents denominacions: la Preciosíssima Sang, la Puríssima Sang, etc. Algunes van ser fundades en època medieval, i la major part al segle XV (especialment al regne de València: Val a dir que la diòcesi de València va ser la primera a rebre una butlla per a la celebració de la festa de la Sang de Crist, atorgada pel papa Pau III l'any 1540), i la resta durant els segles XVI i XVII.

Citem-ne algunes ubicades als antics regnes de la Corona d'Aragó, sense ànim d'exhaustivitat.

Al regne de València: la Preciosa Sang de Crist (Oriola, 1411); la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist (Sagunt, ¿1492?); la Sang de Crist (València, 1535); "la Sangre de Nuestro Redentor y Señor Jesucristo" (Alcoi, 1545); "la Sangre" (Cullera, 1549); "la Sangre" (Vilareal, 1549); la Sang de Jesucrist (Castelló, 1549); la Sang (Alcalà de Xivert, 1552); "del Santísimo Sacramento y Purísima Sangre de Jesucristo Redentor" (Oliva, 1559), etc. Al regne d'Aragó: Hermandad de la Sangre de Cristo (Sarrión, s. XIII); Hermandad de la Villa vieja y Sangre de Cristo (Teruel, 1383); Cofradía de la Sangre (Valtorres, Calatayud, 1407); Cofradía de la Sangre (Graus, 1415); Hermandad de la Sangre de Cristo (Zaragoza, 1462); Hermandad de Nuestra Señora de la Piedad y Sangre de Cristo (Calatayud, 1496), etc. Al regne de Mallorca: Confraria de la Preciosíssima Sang de Jesucrist (Palma de Mallorca, 1552). Al comtat del Rosselló, la "Confraria de la Sanch" (Perpinyà, 1416). I al Principat de Catalunya la primera fundació coneguda té lloc a Tarragona: és la Confraria de la "Sang Preciosa [sic] de Jesucrist" (després Congregació de la "Puríssima Sanch de Jesucrist", tot i que a les Ordinacions de 1728 encara es feia servir l'antiga denominació), de la que dissortadament no es conserven els primers llibres d'actes que podrien aclarir l'objectiu principal de la seva creació oficial l'any 1545. Posteriorment: Confraria de la capella del Santíssim de l'església de Santa Maria dels Reis a la plaça del Pi (Barcelona, 1547); Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist (Reus, ¿1555?); Arxiconfraria de la Puríssima Sang (Girona, 1568); Congregació de la Puríssima Sang (Montblanc, 1601), etc.

Seria interessant esbrinar la possible interrelació d'aquestes fundacions abans del Concili, i la seva consolidació després del Concili de Trento. Possiblement, el que fa Trento és aprofitar d'aquest impuls de religiositat popular ja existent i canalitzar-lo en el si de l'Església institucionalitzant-la.

Però això ja seria objecte d'un altre article.

Escut de la Congregació. Façana de la casa de La Sang 1592

1920, FA CENT ANYS

Daniel Pallejà Blay

El 1920, Tarragona tenia un cens de 27.883 habitants. L'arquebisbe Dr. Francesc d'Assís Vidal i Barraquer va fundar l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT), lloc on s'hi guardarien tots els documents històrics i manuals antics de l'Arxiu de la Província Tarraconense, de la Taula Arquebisbal, de la Secretaria de Cambra, de la Cúria Eclesiàstica i dels arxius parroquials de tota l'arxidiòcesi. Es va habilitar una sala a la planta baixa del Palau Arquebisbal. Es tractava d'una cambra gran, la que hi havia entre la muralla i l'hort, a sota mateix de la capella, la mateixa que avui ha esdevingut sala de reunions. A la Rambla Nova es va inaugurar el Cine Palace Ateneo, on tenia la seu l'Ateneo Tarraconense de la Clase Obrera. També a la Rambla, el Sr. Baldomero Cuadras va fundar la Xarcuteria Cuadras. S'ubicava al número 65, un petit local on servia queviures als tarragonins. A finals del passat any 2019, a punt de celebrar el seu centenari, l'establiment baixava les seves portes per jubilació. En quant als esports, aquell any es va recuperar -després d'un parèntesi de vuit anys a causa de la Primera Guerra Mundial- la celebració dels Jocs Olímpics a la ciutat d'Anvers. A Tarragona El Club Gimnàstic no va poder jugar la lliga regional de futbol per falta de camp, ja que el propietari dels terrenys on jugava, el va posar a la venda. El club que no disposava dels diners necessaris per adquirir-lo, va comprar els terrenys de l'Avinguda Catalunya. El Nàstic va crear també la secció d'atletisme, secció que organitzaria a l'octubre una olimpíada catalana on hi van participar nombrosos clubs d'atletisme del territori català. També va ser una gran notícia d'aquell 1920 la inauguració del nou edifici social del Reial Club Nàutic de Tarragona, a l'entrada del barri del Serrallo, edifici actualment desaparegut.

En quant a la premsa local, aquell any va néixer una nova capçalera, el Tarragona, que s'edità fins l'any 1926 i que s'afegia als habituals Diario de Tarragona i Diario Católico La Cruz. I parlant de premsa, entrem ja al que realment ens interessa i que és objecte d'aquest article, les notícies sobre la Setmana Santa tarragonina i especialment sobre la Congregació. Comencem amb el breu publicat el 13 de gener al Diario de Tarragona, i que ens anuncia unes misses en honor al qui fou prefecte de la Congregació entre 1897 i 1905, Mn. Pablo Ayala López: «Las misas que se celebrarán en la iglesia de Nazareth a las ocho de mañana miércoles, el jueves y el viernes, serán en sufragio del alma del que fue, prefecto de la Congregación de la Purísima Sangre Dr. D. Pablo Ayala»[1].

1 *Diario de Tarragona, 13 de gener de 1920, p. 2*

1920. Plaça del Rei. Foto Manuel Genovart i Boixet. Arxiu Fotogràfic Centre Excursionista de Catalunya

El diumenge 1 de febrer va tenir lloc la Junta General Ordinària de la Congregació, durant la qual es va procedir a la renovació dels càrrecs següents: Sr. Antoni Elias Buixadé, majoral segon; Mn. Josep Maria Figuerola, vocal eclesiàstic segon; Sr. Joaquim de Querol Rius, vocal seglar segon; Sr. Josep Gil Sabaté, vocal seglar cinquè i Sr. Rafael Miracle Vallés, vicesecretari[2]. La resta de components que continuaven a la Junta Directiva de la Congregació eren els següents: Mn. Hermógenes Malo, prefecte; Sr. Ferran de Querol, sotsprefecte; Sr. Juan Ripoll, majoral primer; Sr. Josep Punsoda, majoral tercer; Mn. Lluís Güerri Esteve, prior; Sr. Ignasi Cornadó, vocal seglar primer; Sr. Antoni Quintana, vocal seglar tercer; Sr. Juan Moles Sabaté, vocal seglar quart; Sr. Jaume Fuster Pomar, vocal seglar sisè i Josep Reyes Mestres, secretari.

El dia 12 de febrer es fa públic les funcions quaresmals que organitzaria La Sang a l'església de Natzaret: «La Real y Venerable Congregación de la Purísima Sangre, de acuerdo con la Congregación de señoras bajo la misma advocación y Virgen de la Soledad, celebrará este año las funciones que marcan sus Estatutos durante el periodo cuaresmal, con los siguientes cultos, en la Iglesia de Nazareth: El miércoles de Ceniza, a las seis de la tarde, se expondrá S.D.M., cantándose el Trisagio, siguiendo la meditación, sermón por el Dr. D. Miguel Juliá, canto del salo 'credidi' y del himno 'Pangelingua', y terminando con la bendición y reserva. En todos los lunes de Cuaresma y el Domingo de Ramos, a las seis de la tarde, se rezarán los misterios de la Purísima Sangre, seguirá la meditación correspondiente, sermón, por el mismo orador y canto del salmó 'miserere'. El lunes de Semana Santa se consagrará a la memoria de la Santísima Virgen en su soledad, rezándose a las seis de la tarde la Corona dolorosa, siguiendo la meditación, sermón y terminando con el canto del 'Stabat Mater'. En la función del Domingo de Ramos tendrá lugar el patético acto de la adoración del Crucificado; y el jueves Santo durante los oficios de la mañana, que comenzaran a las siete, habrá Comunión general, y en los del viernes se adorará el Lignum Crucis, a cuyos religiosos actos se invita a todos los fieles y especialmente a los señores congregantes de ambos sexos, debiendo asistir los caballeros con vesta y golilla. El Excmo. e Ilmo. Sr. Arzobispo concederá 100 días de indulgencias a todos y cada uno de los fieles que, con las debidas disposiciones, asistan a cada uno de los actos que celebre la Congregación»[3].

Recent entrat al període quaresmal, s'anuncia que la Congregació farà el sorteig d'una vaixella de porcellana: «La vajilla de porcelana con que este año la Real y Venerable

Timbaler dels Armats. Arxiu RVCPS

Congregación de la Purísima Sangre de N. S. J. obsequia a los que deseen contribuir a sufragar los gastos del culto de Semana Santa, está expuesta en el escaparate de la ferretería de D. Bernabé Martí, y dentro de unos días lo estará en los de casa D. Vicente Brell y en los de casa Calixto Boldú y C., pudiéndose adquirir billetes en cada una de las citadas casas»[4]. El sorteig d'objectes, figures, quadres i vaixelles era habitual en les confraries amb l'objectiu de recaptar fons per afrontar les despeses que suposava l'organització dels actes de quaresma i la participació de les entitats a la Processó del Divendres Sant.

El 4 de març, la Congregació va fer la visita protocol·lària a les autoritats: «Los Sres. D. Fernando de Querol y D. Juan Ripoll, en representación de la Congregación de la P. S., visitaron ayer a los señores Arzobispo, gobernador militar y gobernador civil para invitarles a la Procesión del Viernes Santo»[5].

Cap més notícia, tret de les funcions dels dilluns de Quaresma apuntades anteriorment, fins el dia 23 de març, dia en

2 *Diario la Cruz, 4 de febrer de 1920, p. 1*
3 *Diario de Tarragona, 12 de febrer de 1920, p. 3*
4 *Diario de Tarragona, 4 de març de 1920, p. 1*
5 *Diario de Tarragona, 5 de març de 1920, p. 2*

Pas de l'Ecce-Homo amb l'escut de la Sang a les faldilles del pas. Arxiu RVCPS

que es publica al Diario de Tarragona el següent breu: «Se están haciendo gestiones para que a la solemne procesión de Viernes Santo concurra una sección de soldados romanos (Armats) a caballo»[6]. No hem trobat cap mes notícia al respecte sobre aquesta iniciativa, la qual finalment no es va dur a terme.

Tres anys després que el Rei Alfons XIII concedís el títol de Reial a la Congregació, aquesta va decidir nombrar-lo Congregant Major. Aquesta notícia apareix publicada el 27 de març: «S. M. el Rey D. Alfonso XIII ha aceptado el nombramiento de hermano mayor de la Congregación de la Purísima Sangre de esta ciudad»[7].

Al dia següent, es publica a la mateixa capçalera que «la escolanía de la Catedral asistirá a la procesión del Viernes Santo acompañando a los aspirantes de la Congregación de la P. S. con el paso de la Flagelación», i continua la notícia «Dícese que este año no concurrirán los pasos de los labradores ancianos, el de los labradores jóvenes ni el de los pescadores. Sentimos se confirme semejante resolución, mucho más por estar fundada en la falta de recursos de los respectivos Gremios. De hoy a mañana se decidirá, esperando se logrará una resolución satisfactoria»[8]. Com veurem més endavant, al final es va resoldre la situació i ambdós gremis hi van participar amb els respectius misteris.

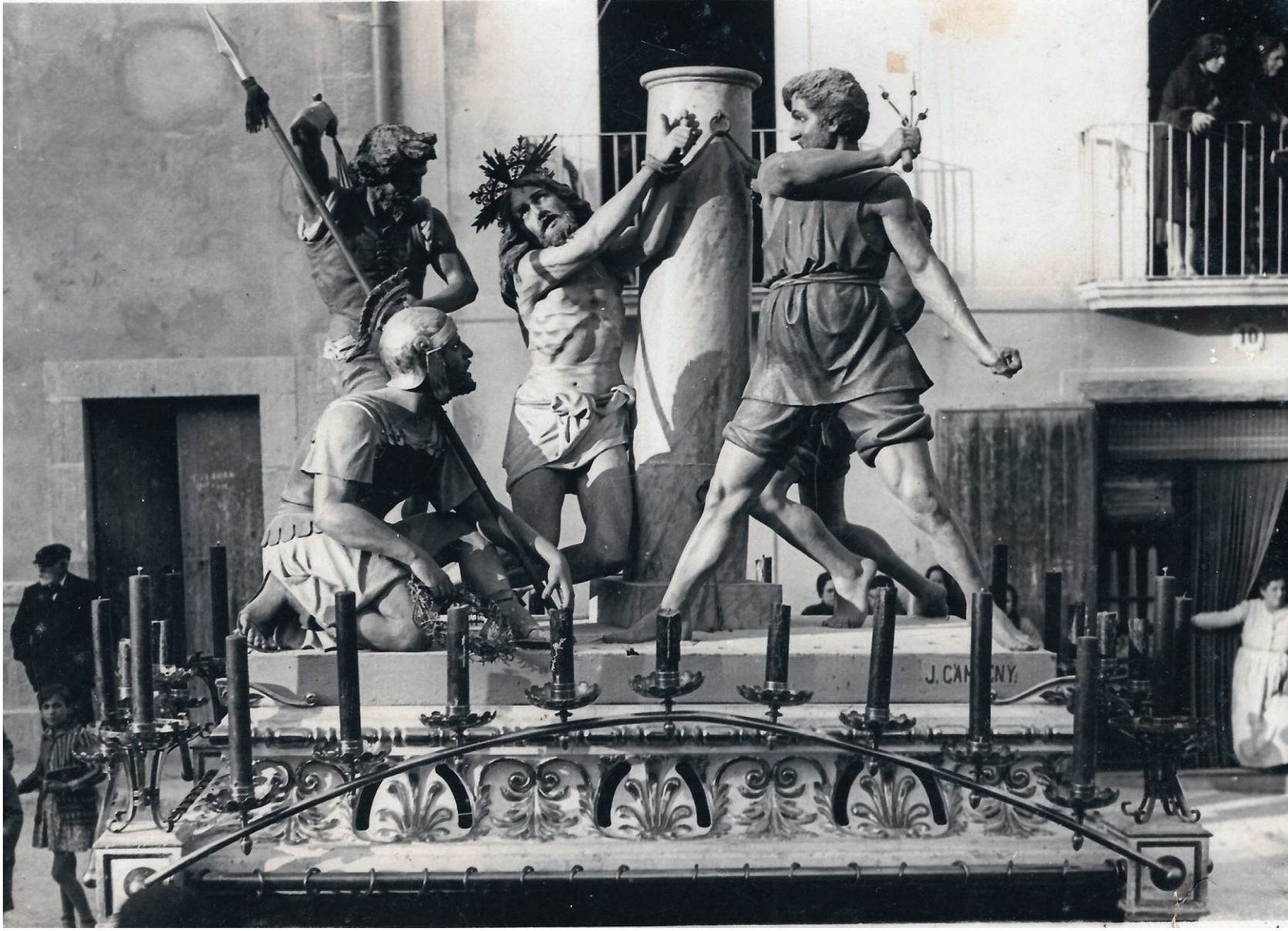
Arribem al Dijous Sant, i a la premsa local es publica la nota enviada per la Congregació amb la normativa a complir pels congregants que assisteixin a la Processó[9]. Al Diario de Tarragona del mateix dia s'anuncia que el banderer de la Processó serà l'alcalde de la ciutat, Sr. Manuel de Orovio.

Divendres Sant 2 d'abril, «Desde las dos de la tarde reinó extraordinaria animación en nuestras calles, atrayendo muchos forasteros para presenciar la organización de la procesión llamada del Viernes Santo. Los armats iban acompañando los distintos pasos a la plaza del Rey para organizar la procesión, la cual salió a las seis y media. La cohorte romana abría marcha, seguida de la bandera de la Congregación organizadora. Los alumnos de las escuelas de la Doctrina cristiana, en número de 200, con 23 arrengladores, pendón, dos banderas estandarte de la Asociación de la Guardia de Honor, acompañaban al paso 'La oración en el huerto'. Vistiendo vesta blanca y roja, seguían los 30 aspirantes a la Congregación de la Purísima Sangre, con nutrida escolanía y capilla de música de la Basílica, acompañando al hermoso paso de 'La Flagelación'. El nuevo paso del 'Ecce-Homo' iba acompañado por 36 seminaristas. La Real Hermandad de Jesús Nazareno, de año en año se presenta más nutrida y disciplinada, acompañando más de 100 luces al suntuoso paso 'Jesús Nazareno', llevando el pendón principal el doctor D. Luis Soler, acompañado de los Sres. Cereceda y Roca, seguidos de la banda de música del Regimiento de Luchana con tambores y cornetas. Presidia

6 *Diario de Tarragona, 23 de març de 1920, p. 1*
7 *Diario de Tarragona, 27 de març de 1920, p. 1*
8 *Diario de Tarragona, 28 de març de 1920, p. 2*
9 *Diario de Tarragona, 1 d'abril de 1920, p. 2. És la mateixa nota que ja vam publicar detalladament a l'article de l'any passat corresponent al 1919.*

Dècim del sorteig habitual que es feia anualment a la Congregació. Aquesta correspon a l'any 1918. Arxiu DP

Pas de la Flagel·lació de J. Campeny. Arxiu RVCPS

la comitiva el capellán Rdo. D. José Martí, acompañado por el presidente fundador de la Real Hermandad D. Ramón Salas y de don Martín Güell. La Congregación de la Purísima Sangre, organizadora de la procesión, presentaba severo e imponente aspecto, por el orden y seriedad con que concurrían al acto unos 130 congregantes con vesta y capuz, llevando luces, y unos 77 que eran portadores de los diversos atributos que representan la Pasión y muerte del Redentor. La hermosísima imagen de 'Cristo crucificado' era llevada por los congregantes Sres. Elías, Ripoll y Brell. La capilla del maestro Gols entonaba escogidos cantos. El paso de 'la Virgen al pie de la Cruz' iba acompañado por la Hermandad de los labradores, con más de 70 luces. El Gremio de pescadores, con más de 100 luces, estandartes y bandera, precedían al paso del 'Santo Entierro', que acompañaba el cura párroco de San Pedro, los individuos de la Junta directiva y una banda de música. El 'santo Sepulcro', escoltado por la escuadra de gastadores de Almansa y acompañado de 50 luces y una banda de música, precedían a una nutrida comisión de distinguidas personalidades y representaciones de los diversos Cuerpos de esta guarnición, acompañando al pendonista principal, nuestro alcalde D. Manuel de Orovio, llevando las borlas los Sres. Pons Icart y Vilar Orovio, a quienes seguían los alumnos de la Universidad pontificia con su escolanía, que precedían al paso 'La Soledad'. Seguían el terno, prelado, representación del Ayuntamiento, con los tenientes de alcalde señores Alonso y Sugrañes, el coronel de la Zona Sr. Echevarría y el señor gobernador civil. Cerraba la comitiva la Guardia urbana y un piquete del Regimiento de Almansa, con bandas de música, cornetas y tambores. Unas cuatro horas tardó la procesión en recorrer el curso señalado»[10].

Ens aturem aquí per fer un petit i ràpid anàlisi, ja que si l'any 1919 no teníem xifres d'assistència, aquest 1920 sí que en tornem a tenir, igual que els anys 1917 i 1918.

El 1917 parlàvem d'un total de 773 confrares, que afegint-hi armats, bandes, banderers, portants, músics, presidències i autoritats ens resultava un número aproximat de 1300

10 Diario de Tarragona, 3 d'abril de 1920, p. 1

Pas de l'Oració a l'Hort. Arxiu DP

participants. El 1918 la suma totalitzava 1450, i en aquesta crònica del 1920 ens resulta ser uns 1343 participants. En definitiva, una quarantena de participants més que el 1917, però gairebé un centenar menys que el 1918.

Aquest 1920 es va mantenir l'horari de la recollida de passos, a les 14h, i s'avança mitja hora l'inici de la Processó -a les 18.30h- respecte l'any anterior.

També constatem que un any més el pas de l'Ecce-Homo no va anar acompanyat per la Germandat del Sant Ecce-Homo. Van ser els seminaristes, convidats per la Congregació, qui acompanyaren el misteri. Continuaven doncs, les desavinences entre la Germandat i la Congregació.

Continuant el repàs de la premsa trobem l'anual festa en honor al pas de la Flagel·lació: «El próximo domingo, a las once de la mañana, se celebrará en la iglesia de Nazareth el solemne oficio que los devotos del 'Paso de la Flagelación' le dedican todos los años, siendo el celebrante el Dr. D. Hermógenes Malo, Prefecto de la Real Congregación de la Purísima Sangre de N. S. J., predicando el doctor D. Sebastián de la Calle. Se suplica la asistencia de todos los congregantes de la Purísima Sangre y la de las señoras de la Virgen de la Soledad»[11]. Enguany, no hem trobat cap referencia a la festa en honor al pas de l'Ecce-Homo, festa que sí es celebrà a finals de juny del 1919.

El 20 d'abril la Congregació va rifar la vaixella de porcellana: «A beneficio de la Real Congregación de la P. S. se celebró ayer la rifa de una vajilla, habiendo resultado premiado el número 4.284»[12].

El 2 de juny es va celebrar la processó del Corpus Christi pels carrers de la ciutat i com és habitual la Congregació també hi va participar.

El diumenge 4 de juliol la Congregació va celebrar la Diada o Festa de La Sang. Llegim que «a las siete y media de la mañana, misa de comunión con plática preparatoria por el doctor D. Miguel Juliá. Por la tarde, a las seis, exposición, trisagio cantado por la capilla del Sr. Gols, seguirá el sermón predicando el Dr. D. Sebastián Lacalle, y reserva solemne con asistencia de la Junta directiva»[13].

Arribem a la vigília de Santa Marina: «a las siete de la tarde, Completas de Santa Marina»[14], i al dia següent 18 de juliol festivitat de la patrona de la Congregació: «a las siete y a las ocho, misas rezadas. A las once, oficio solemne. Por la tarde, a las seis, Rosario cantado y gozos de Santa Marina»[15].

La última noticia que trobem aquest 1920 sobre la Congregació la trobem al Diario de Tarragona del 29 d'octubre: «Empieza en la iglesia de Nazareth la Oración de Cuarenta Horas, siendo las horas de manifiesto, por la mañana, de ocho a once, y por la tarde, de tres y tres cuartos a siete y media»[16].

Cal deixar també constància la publicació de diverses informacions sobre les celebracions de sufragis a difunts i difuntes congregants, i també de germans natzarens, ja que dins l'església era custodiada la imatge titular de la Reial Germandat de Jesús Natzarè.

Fins aquí, la crònica dels actes, fets i celebracions de la Congregació, basada en les notícies publicades a la premsa local durant l'any 1920, any en que la Congregació celebrava els seus 375 anys de la seva fundació, i que com hem pogut comprovar, no hem trobat constància que es realitzés cap acte especial de commemoració.

11 Diario de Tarragona, 16 d'abril de 1920, p. 1.
12 Diario de Tarragona, 21 d'abril de 1920, p. 2.
13 Diario de Tarragona, 3 de juliol de 1920, p. 2.
14 Diario de Tarragona, 17 de juliol de 1920, p. 2.
15 Diario de Tarragona, 18 de juliol de 1920, p. 2.
16 Diario de Tarragona, 29 d'octubre de 1920, p. 2.

Creu dels Improperis. Janet Calvo

Taller família Iglesias. Any 1960. Daurant la decoració de la peanya del pas de Jesús Despullat, dels natzarens. Arxiu A.I.I.

SETANTA ANYS DE LA PEANYA DE LA FLAGEL·LACIÓ (1949-2019)

Quim Mas Carceller

Amb brams de bèstia ferotge els saions l'han flagel·lat.
Regalims vermells s'escorren per l'esquena, travessats...

ANTECEDENTS DE LA REPRESENTACIÓ ESCULTÒRICA PASSIONAL DELS ASSOTS

El misteri de la Flagel·lació del Senyor, en origen anomenat popularment Misteri dels Azots -els assots-, no sempre ha estat vinculat a la Congregació de La Sang. Notícies de l'any 1751, confirmen que la Confraria de la Santíssima Trinitat dels fadrins menestrals -*Confraria dels fadrins menestrals*- estava domiciliada a Santa Maria del Miracle -*Santuari de Nostra Senyora del Miracle*-, petita església situada a l'arena de l'amfiteatre romà. Com sigui que dita confraria no disposava de pas per anar a la professó, els religiosos mercedaris, custodis de l'església conventual de la Mercè situada al passeig de sant Antoni, durant temps Casa de Beneficència, avui palau de la Diputació, els van oferir unes figures que representaven aquella escena passional, restant en poder de l'esmentada agrupació gremial. Aquell mateix any participen al Sant Enterrament, que llavors sortia en Dijous Sant. L'any següent, per causa desconeguda, pot ser per incompliment del pagament pactat, quedà dipositat de nou al convent de la Mercè per mediació del Vicari General, acordant aquest que fos cedit a l'*Associació de los de Baseija o Basseya*, gremi de bassetgers o bassetjaires, que feien fona o bassetja per a disparar, molt usada per la gent del camp. Davant la renúncia dels bassetgers, el Tinent del Rei va requerir als fadrins menestrals tornar a sortir amb el misteri, manifestant aquests que no volien acompanyar un pas que altre gremi havia refusat. Aleshores van demanar a la Congregació de La Sang *lo Sant Misteri de l'Ecce Homo*, sortint aquest cop a títol personal, no com a gremi. La confraria intentà fer un nou misteri en 1757, emperò el desànim i el record del qual havia succeït cinc anys abans, feu desestimar el projecte.

Al cap d'un segle, trobem que l'any 1863 el primer pendó que va desfilar a la professó fou el dels fadrins menestrals amb l'Ecce Homo i música. Dos anys més tard, a causa de la devoció d'una família tarragonina, reapareix el grup escultòric de la Flagel·lació, muntat per José de Arandes. El següent any no surt, ja que els fadrins menestrals acom-

panyen al misteri Jesús Natzarè, i no és fins a 1868, segons els diaris locals, quan s'estrenen dos misteris nous, l'assotament i l'Oració a l'Hort, opinant, però, que les figures del primer eren massa petites. L'escorten, de nou, els fadrins menestrals, sortint a la Recollida de misteris des de la rectoria del Pla de la Seu.

Els anys successius l'acompanyen: en 1870 els alumnes del col·legi del Sr. Antonio Ramos, alguns joves artesans i una comparsa de quatre saions -armats-; dos anys més tard, sortint de l'església de Sant Francesc, ho fa la Congregació anomenada l'*Adolescència*, sota la invocació de Sant Lluís Gonçaga; del 1877 fins al 1884, els alumnes d'ensenyança primària del Sr. Josep Ignasi Gual, no sortint el pas els anys 1878, 1880 i 1881, i del 1885 fins al 1891; els anys 1901 i 1902 són els congregants de Maria Immaculada i els de Sant Lluís Gonçaga qui se'n fan càrrec, convidant a tots els joves tarragonins per acompanyar-lo. L'any següent fan una nova crida per trobar un grup d'amics i companys, però no aconsegueixen sortir. Al seu lloc el treuen els alumnes del Col·legi Provincial.

CREACIÓ DE LA SECCIÓ D'ASPIRANTS DE LA SANG

Finalment, a finals de l'any 1903, es crea l'*Asociación de Jóvenes Aspirantes a la Congregación de la Purísima Sangre*, fundada i organitzada pel seu prefecte, el canonge Pablo Ayala López, unió de les congregacions de Maria Immaculada i la de Sant Lluís Gonçaga, per solucionar definitivament les dificultats de treure el pas. Al Diari de Tarragona del 17 de març de 1904 trobem aquesta notícia: "*... una devota señora ha ofrecido una hermosa cabellera para la Santa imagen del paso de la Flagelación...*". Al del dia 30: "*La Asociación de jovenes aspirantes de la C. P. Sangre, se reunirà este año con su paso de la Flagelación, para concurrir a la procesión del Viernes Santo, en el taller de D. Miguel Martí, rambla San Carlos, esquina San Francisco*" que segurament devia ser on es muntava i a més, lloc d'acollida durant tot l'any.

Quatre anys més tard, després de la separació d'un grup de joves anomenat "Cofradía de La Lanzada" que fins i tot va sortir a la professó, això si, sense misteri, i que tampoc estrenà mai el pas de La Lanzada, es constitueix una nova junta que consolidà la secció.

Arribat el 1914 s'encarregà, a l'artista barceloní Josep Campeny Santamaria, un nou grup escultòric de cinc imatges pels aspirants, que a més estrenen la vesta blanca amb escapulari vermell identificativa. Per sufragar el misteri, i els nous vestits dels armats, s'inicià una subscripció popular encapçalada per l'arquebisbe Antolín López Peláez. La peanya la va fer l'escultor tarragoní Salvador Ripoll, i dels

Processó del Sant Enterrament, 1948. Primera desfilada del pas amb la peanya sense acabar. Arxiu RVCPS

Dibuix a ploma d'Adolf Iglesias. Arxiu A.I.I.

faldons de vellut i de la decoració s'encarregà a M. Ferraté. Per il·luminar el conjunt, quatre grans arcs de metall al voltant de la peanya suportaven els canelobres.

L'any 1926 els alumnes del Col·legi del Sagrat Cor -La Salle- que en aquella processó estrenaven vesta uniforme, escortaren els passos de l'Oració de Jesús a l'Hort, cisellat el 1911 per Lluís Argullol Arnaus, i al de La Flagel·lació de Campeny, aquest darrer cedit per la Congregació de La Sang per manca de suficient acompanyament. Els dos passos foren destruïts pel foc la nit del 21 de juliol de 1936, just iniciada la revolta civil.

L'ACTUAL CONJUNT ESCULTÒRIC DE LA FLAGEL·LACIÓ

L'any 1939, en perdre La Sang tot el patrimoni artístic i el misteri d'en Campeny, els aspirants inicien la recuperació juntament amb tota la Congregació. Però no és fins a 1948 quan l'ampostí Innocenci Soriano-Montagut Ferré lliura un nou grup escultòric de cinc imatges amb la mateixa composició. El xassís es construeix, com quasi tots els de l'època, al Tallers Magarolas i es munten les imatges sobre una peanya sense acabar, per la solemne benedicció que té lloc a l'església de Natzaret el dia 21 de març.

L'any següent 1949 la junta acordà completar la peanya, treball que es compromet fer la fusteria Magí en dos mesos i mig a raó de 36 pessetes diàries netes. La peanya fou daurada pel pintor i congregant Adolf Iglesias Domènech, germà del recordat Fra Francesc Iglesias, custodi dels sants llocs de Jerusalem, a Ramleh, ajudat pels seus fills Adolf i Salvador Iglesias Icart, i dos empleats del taller que tenia als baixos de l'avinguda Catalunya número 3, de Tarragona. Tot el treball de fusteria i pintura es fan a la mateixa església de Natzaret, amb un pressupost total de 10.468,30 de les antigues pessetes en concepte de pintura.

És la peanya de misteri que des de sempre es guarda a l'església de Natzaret, suportant les cinc imatges de Soriano-Montagut, conjunt escultòric que surt Dimecres Sant a la Professó del Dolor i Divendres Sant al Sant Enterrament.

TROBALLA D'UNS DOCUMENTS

La família Iglesias-Estradé, conserva als arxius d'Adolf Iglesias Icart tota la documentació del procés de creació de la magnífica peanya la qual, comptant amb el seu vistiplau, hem cregut oportú publicar en aquest article.

El document, que porta el número 10 dels seus registres, ens explica amb acurat detall les persones que hi van participar, anècdotes, pressupost i el mètode que van utilitzar els artistes per pintar la peanya:

10 – PEANYA DEL PAS DE "*LA FLAGEL·LACIÓ*".
Processó del Divendres Sant a Tarragona. 13 m² de superfície. Daurat sobre talla de fusta.

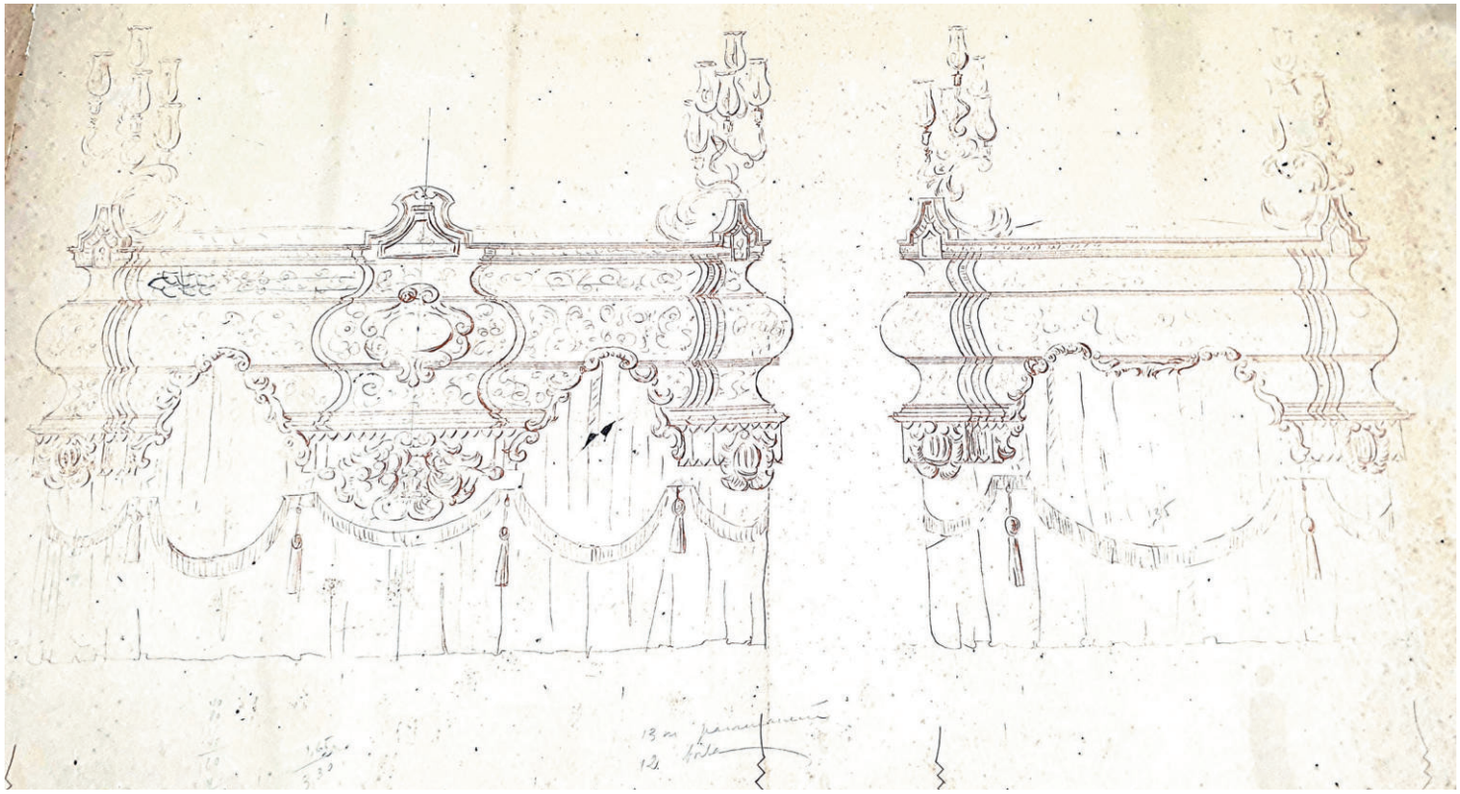
Inici dels treballs de daurat: dimarts, 3 de febrer de 1949.
Acabament: Dimecres Sant 13 d'abril del mateix any.
Destinació: Secció d'Aspirants de la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist.

DESCRIPCIÓ

Les cinc escultures de talla de fusta que composen el pas de "*La Flagel·lació*", són obra de l'escultor Soriano Montagut, de Barcelona. (En realitat va néixer a Amposta (Montsià).

La peanya, també de fusta tallada, és sòlida i ben estructurada amb una superfície daurada de 13 metres quadrats. Fou dissenyada per l'arquitecte Josep Maria Monravà i López, membre d'aquesta Congregació.

Construïda per la "Fusteria Magí" de Tarragona. Els treballs de talla els realitzà el tallista, molt conegut en aquell temps per "Tonet", que fou deixeble de l'escultor tarragoní Salvador Ripoll. La pulcritud de la seva labor li impedia acabar l'obra per la data assenyalada, motiu pel qual i molt a pesar

Primer esbós del disseny de la peanya, fet per l'arquitecte Josep M. Monravà. Arxiu RVCPS

d'ell, l'ajudà durant els últims dies dels seu treballs, l'escultor i marbrista Pallàs, home més destre i ràpid, però a la vegada més matusser en aquest cas. L'ajuda consistí únicament en la talla que va col·locada dintre l'escòsia.

El daurat fou encarregat a Salvador Iglesias i Domènec, pintor-decorador, també congregant de La Sang.

Tots els treballs de talla i de daurats es realitzaren a la mateixa església de Natzaret que pertany a la Congregació.

PROCEDIMENT

El daurat és fet pel procediment de "Plata colrada"
Preparació.
La preparació consisteix a donar un coixí sobre la fusta tallada de 9 capes de guix i tremp de cola animal. / Aïllar els nusos de la fusta amb vernís de goma laca. / Donar una primera capa de "solatges" (guix i tremp de cola més fort). / "Entelar" amb tires de tela de lli i els mateixos "solatges" ben calents sobre qualsevol junta de la fusta, tant en el punt de les juntes dels taulons encolats com a les mateixes juntes corresponents a la seva estructura. / Afinar les arestes pròpies de la talla. / Donar sis capes més d'enguixada amb un tremp normal. / Donar les dues últimes amb tremp més fluix a fi de facilitar el seu afinat. / L'"escatat" és fet amb eines d'acer pròpies per aquest afer que faciliten el buidatge dels racons i treuen els gruixos excessius per acabar després de completar la seva planicitat amb paper de vidre fi. / El coixí per l'assentament de la plata es féu amb capes primes de "bol d'Armènia groc, de la Casa Lefranc" i tremp de cola dèbil.

Platejat.
La plata fou col·locada amb aigua destil·lada, un tremp de cola molt dèbil i alcohol. / El "brunyit" aconseguit amb "pedra d'àgata" / El "ressanat" consistent en col·locar novament plata molt puntualment a les faltes que hi queden sempre en petites zones després de daurar, per "mal-mullats" i brunyint altre cop aquests pedacets.

Envernissat, cisellat i "colradura".
Després d'aquest procés s'envernissà seguidament amb vernís "Zapón" cel·lulòsic incolor. (Qualsevol olor, especialment de desguàs, podria ennegrir de manera irreversible aquest metall). / El "cisellat" del fons es féu amb un cisell de cap rodó. / Finalment s'hi aplicà la "colradura" amb capes primes i ben repartides fins a aconseguir el color de l'or.

Per acabar, reproduïm la relació del cost total de l'execució dels primers treballs de pintura de l'actual misteri de la Flagel·lació:

PEANYA DEL PAS DE "LA FLAGEL·LACIÓ"
Transcripció d'unes dades molt aproximades recollides en el moment de l'execució d'aquest treball.

Frontal de la peanya de la Flagel·lació. Arxiu RVCPS

MÀ D'OBRA, MATERIALS EMPRATS I IMPORT DEL SEU COST

Donar goma laca, entelar i aplicar les capes de guix:

15 ½	Jornades d'oficial (amb hores extres incloses)		785,50	
5 ½	Jornades d'aprenent " " " "		106,65	
49	Quilos de guix mort i Blanc d'Espanya	0,78	36,40	
36	Fulls de paper de vidre	1,00	36,00	
2	Quilos de cola animal (conill)	40,00	80,00	
	Vernís de goma laca, tela de lli i carbó d'alzina per fer foc		80,00	1.124,65

Escatar:

49 ½	Jornades oficial		2.347,15	
35 ¼	Jornades aprenent		734,25	3.081,40

Donar el bol:

4 ¼	Jornades oficial		216,25	
¾	Jornades aprenent		25,00	252,15

Tirar la plata:

33 ¾	Jornades oficial		1.842,60	
	2.350 fulls de plata fina a 80 cèntims		1.880,00	3.722,60

Brunyir la plata:

20	Jornades oficial		1.000,00	
7	Jornades d'aprenent		114,90	1.114,90

Cisellar:

6 ½	Jornades oficial		385,20	385,20

Aplicació de la "colradura":

4 ½	Jornades oficial		228,00	
	1 ¼ litre de "colradura de Vic"		156,25	384,25

Envernissar i patinar:

4 ¾	Jornades oficial		238,15	
	Vernís cel·lulòsic, diluents, alcohol, colors a l'oli i varis		165,00	403,15
	Import de pessetes			**10.468,30**

LA FLAGEL·LACIÓ

Gòria Ganga Viñes. 2009

Lligat de mans al pal de la tortura,
Jesús, reu dels designis més ignots,
rebia, d'aquest món, els vils assots
amb un silenci ple de veus divines.

Quan el botxí deixà, amb la seva tasca,
el cos del Fill de Déu vestit de sang,
cobriren amb martell cada verdanc
i el front li coronaren amb espines.

Llavors Pilat va treure'l cap a fora
i digué a aquella turba cridanera:
-Ecce homo: és l'Home, ací el teniu!

-Crucifiqueu-lo!- Deien amb furor.
I va morir Jesús a la creuera,
fa segles, però encara resta viu!

(Sonet d'Octava italiana)

La Flagel·lació. Daniel Pallejà

La Flagel·lació. Albert Nel·lo

UNA PROPUESTA DE FORMACIÓN COFRADE

Javier Fresno
Delegado para la Religiosidad Popular de la Diócesis de Zamora
Coordinador de la Comisión de Congresos y Encuentros Cofrades

Los cofrades llevamos muchos años preocupados por la formación, no son dos días. En 1989 dirigí el III Encuentro Nacional de Cofradías, dedicado monográficamente a este tema. Ya entonces intuíamos que era algo clave, y que lo iba a ser cada día más; el tiempo nos ha dado la razón. En un mundo donde simplemente la cultura religiosa es cada vez más escasa, más insuficiente, las hermandades echan en falta un mínimo de profundidad a la hora de enfocar muchas cuestiones, de plantear retos, de resolver las situaciones de cada día.

Hace casi veinte años que los delegados diocesanos de cofradías vieron la necesidad de elaborar un manual de formación válido para todas las hermandades de España, ante la manifiesta carencia de materiales. Se pensó un esquema de contenidos que, en buena parte, seguía las intuiciones de Luis Antonio Gracia –consiliario y catequeta- recogidas en su obra "Cartas a un cofrade" (Zaragoza, 1999). Con ese esquema, con la acertada labor redactora de Manuel Amezcua y el apoyo de editorial PPC, aparece en 2005 el método "PASO A PASO", ampliamente utilizado y enormemente valioso para muchas cofradías.

No podemos olvidar tampoco el esfuerzo desarrollado por la Delegación diocesana de Hermandades de Sevilla, con su Plan de Formación Permanente, iniciado en 2001. Ni el "Curso Básico de Formación Cofrade" de la Diócesis de Orihuela-Alicante, elaborado por Paco Zaragoza en Callosa de Segura. Ni de tantos otros esfuerzos, conocidos o desconocidos, pero todos ellos importantes por cuanto detectaron una necesidad e intentaron ponerle remedio.

¿Qué nos hace pensar que todos esos métodos se han quedado un poco "viejos"? Tal vez sea el abusar de un estilo doctrinal: "la cofradía es esto... debe ser esto...". El ciudadano del siglo XXI no acepta fácilmente las imposiciones, necesita repensar los principios por sí mismo, redescubrir lo que quizá es obvio, pero esa obviedad debe pasar por el filtro de la subjetividad.

También hay que reconocer la nueva comprensión de la religiosidad popular verificada en el pontificado del Papa Francisco, que nace de la V Conferencia del Episcopado Latinoamericano (Aparecida, 2007). Hay aspectos de esta comprensión en continuidad con anteriores conferencias

del CELAM y otros enteramente nuevos, como la teología del Pueblo de Dios “en concreto” propia del Papa.

En el terreno de la formación son necesarias muchas cosas: hacen falta conocimientos mínimos de derecho canónico, de gestión de hermandades, de aspectos legales y fiscales, de conservación del patrimonio... Pero antes que eso se precisa un espíritu de renovación y conversión que dé estímulo e impulso a todo.

Por ello vimos la necesidad de un plan formativo que se adecuara a las necesidades cofrades de hoy, más personal, más reflexivo, más comunitario, más abierto a distintos puntos de partida personales... Con esas coordenadas, iniciamos una serie de reuniones en el primer semestre de 2018. Pero al final hubo que sentarse a escribir, y esa es una tarea que me ha correspondido en buena parte.

El resultado es un plan de tres años, que llamamos simplemente CURSO COFRADE. Quizá fuera bueno encontrarle un nombre más impactante, no nos lo hemos planteado. Cada uno de estos años tiene un enfoque propio. El primer año. Al que denominamos SITUACIÓN, está centrado en las actitudes personales de cada cofrade, de cada participante en el curso, respecto de la hermandad y de lo que en ella vive: la fe, la relación con Dios, con la comunidad, el seguimiento...

El segundo año, PROYECTO, trata de la hermandad: la que hemos recibido y la que queremos construir y transmitir. Cómo ir tejiendo de nuevo los elementos que la configuran: la fraternidad, el culto, la caridad, la presencia eclesial y social...

El tercer año, LIDERAZGO (aún en elaboración), se centra en aquellos compromisos que cada uno puede y quiere asumir, desde esa renovada actitud personal y hacia el modelo de cofradía que queremos construir: la formación, la vivencia de grupo, la iniciativa personal...
En todo esto lo que más nos ha preocupado ha sido el estilo. Los contenidos del curso se han elaborado pensando en asegurar su integridad, ortodoxia, progresión... Pero el acento no lo hemos puesto en estos aspectos sino en la persona que participa, que ya no es alumno sino protagonista, junto con Dios y con la comunidad, de un proceso personal de iluminación y conversión.

Este material está pensado para dinamizar la vida de la cofradía, pero sobre todo para que los cofrades renueven y profundicen sus lazos de unión con la asociación y con el resto de los hermanos, y en definitiva su identidad creyente y cofrade. Es imprescindible un diálogo, pero no tiene por objetivo aclarar todos y cada uno de los puntos en discusión, sino ser estímulo para avanzar personal y comunitariamente y hacia el encuentro con el Señor. Para irse a casa haciéndose preguntas y buscando respuestas.

Un cofrade joven, pedagogo, que estaba siguiendo este curso en su cofradía y antes había conocido otras propuestas, me decía que éste le parece un método más adulto, que trata a los destinatarios como personas mayores. Ese me parece el mejor elogio.

Finalmente, cabe decir que se trata de un curso experimental. Un material así se va elaborando progresivamente, con las contribuciones de los grupos que utilizan el método y aportan su experiencia, sus dificultades, sus sugerencias... Para ello hemos presentado el curso en el XXXII Encuentro Nacional, en Elche (2019) y hemos abierto un espacio web para ofrecer este material a quien le sea de utilidad, pero especialmente para solicitar la colaboración de todos en la mejora del método. Los contenidos pueden descargarse gratuitamente de la web http://www.cursocofrade.org

Deseamos que este curso sirva efectivamente para el progreso de los cofrades y hermandades, y también que los usuarios nos hagan cualquier indicación útil para mejorar.

La Sang. Oriol Ventura

Portant Pas de la Flagel·lació. Oscar Puente

LA JOVENTUT CONFRARE

Xuasús González
Associació «La Horqueta» (Lleó)

Joventut, diví tresor,
ja te'n vas per a no tornar!

Rubén Darío

Reflexionava Rubén Darío en la seva «Cançó de tardor a la primavera», ja des de la seva maduresa, sobre el pas del temps, el desencant, la pèrdua d'il·lusió... i malgrat tot, d'un amor sense fi –i no...; no es referia a la Setmana Santa–: «Joventut, diví tresor, / ja te'n vas per a no tornar! / Quan vull plorar no ploro... / i a vegades ploro sense voler...». L'escrivia fa més d'un segle però, sovint, sembla no passar el temps...

Alguna cosa semblant passa amb la joventut confrare, tema recurrent des de fa dècades en diferents fòrums setmanasanters. Quinze anys –que no és una eternitat, però tampoc en són quatre dies– porto jo mateix, sense anar més lluny, donant-li tombs al tema –la revista de l'Agrupació de l'any 2005 és un bon exemple–; clar que llavors, jo era un jove... i ara que, com el poeta modernista nicaragüenc, veig que aquesta etapa de la vida que anomenem joventut ha quedat enrere, em permeto insistir en això; a la fi, bona part del que es deia llavors segueix sent avui perfectament vàlid. I això, la veritat, dona molt per pensar.

Amb els seus matisos, diferències i excepcions –que n'hi ha–, els joves, en general, no estan valorats com es mereixen en l'àmbit confrare. Són el futur de la Setmana Santa –això ningú ho posa en dubte– però també el present; i és la seva responsabilitat, com 'hereus' que són, rebre-la de les nostres mans i entregar-la a la següent generació, que no és poc a dir.

Els joves formen part de diferents rols en el si de les confraries: neteja d'estris, formació de bandes, administració de pàgines web i xarxes socials... I és que, si 's'enganxen', solen estar disposats a dedicar una bona part del seu temps lliure, a bolcar-se en noves iniciatives, tot i córrer el risc d'equivocar-se i sense por a innovar. Estan cridats, doncs, a desenvolupar un paper fonamental en el si d'unes confraries on sempre fa falta algú que s'acosti a donar un cop de mà. O les dues.

No obstant això, la tasca d'aquests joves no passa molts cops d'això, quan hauria d'anar més enllà, involucrant-se en el dia a dia de les confraries, en el seu funcionament intern i en la seva presa de decisions; i preparant-se, en definitiva, per assumir amb garanties el relleu generacional.

Potser per això, hi ha confraries que compten amb «grups de joves» en el seu si, dotant la joventut d'una estructura pròpia amb un funcionament més o menys autònom, amb

els que es busca el seu creixement com a confrares i com a cristians. No obstant això, no són majoria –ni de bon tros– els joves que decideixen enrolar-se en aquests grups en els quals, per un altre costat, en el cas que es decideixi apostar per ells, s'ha de tenir especial cura per evitar que els seus integrants refredin les seves relacions amb la resta de confrares i acabin per aïllar-se.

Sigui com sigui, el relleu generacional, inexplicablement, no sempre és fàcil... De fet, hi ha ocasions –moltes més de les que un es podria pensar– en les que no només no es facilita, sinó que, encara més, es tracta poc menys que evitar. Confrares «de sempre», sovint formant part de les juntes directives, s'aferren als seus càrrecs –o, simplement, al seu estatus– per frenar l'arribada de noves idees que, a vegades, potser es troben en el límit entre l'atrevit i el temerari... I no dic pas que sigui amb mala intenció, però ja sigui per por a l'equivocació, o per la comoditat que suposa repetir una vegada i una altra el mateix, les confraries acaben per estancar-se. I això és, precisament, el que menys necessiten les confraries d'avui dia.

El món confrare –i l'Església, en general– no pot mantenir-se al marge de la societat de la qual en forma part. La realitat, a tots els nivells, en la que vivim avui, en poc s'assembla a la de fa poques dècades; i és en aquest context en el qual hem de desenvolupar la nostra tasca, sabent adaptar-nos a ella. I en això, sense cap mena de dubte, els joves hi tenen molt a dir.

Això no significa, ni de bon tros, que sigui exclusivament la joventut la que hagi de portar les regnes de la Setmana Santa. No. Com gairebé sempre, s'ha de buscar un equilibri natural, en el que l'ímpetu i les ganes d'avançar dels uns es complementi amb l'experiència i el cert repòs –també necessaris– dels altres.

CLASSIFICACIÓ DELS JOVES CONFRARES

Potser s'hauria d'haver començat aquest article definint amb precisió a què ens referim al parlar de «joventut confrare». Hi ha qui ho enten com un «estat d'ànim» davant la vida; encara que, per descomptat, és molt més operatiu establir un interval d'edat entre un valor mínim i un altre de màxim –siguin els que siguin, que aquesta és un altre...– si bé això suposa que, d'un dia per un altre, un comença a ser jove... o a deixar-ho de ser, clar.

Sigui com sigui –i encara que, en realitat, ara no té més importància– no és una qüestió fàcil; com tampoc ho és establir, tenint en compte la seva heterogeneïtat, una classificació d'aquests joves confrares... entès això, doncs, en un sentit ampli. A mi, des de fa temps, m'agrada especialment

Els Armats. Jaume Cardona

una, basada en la realitzada pel sevillà Carlos José Romero Mensaque i completada després pel lleonès Carlos García Rioja, que té a veure amb el diferent grau de compromís i que, crec, es pot ajustar en bona part a la realitat del món confrare en general.

El primer dels grups –àmpliament majoritari en les confraries– és dels «joves d'hàbit», l'interès del qual per la Setmana Santa no va més enllà de formar part dels festejos processionals. A aquest grup arriben, per una part, qui decideix ingressar en les confraries per amistat o proximitat amb altres confrares, però que no senten més vinculació amb les confraries; i, per un altre, aquells que tenen especial devoció cap a una imatge, o se senten atrets per l'estètica o per la 'vida confrare'. Aquests últims, tot sigui dit, podrien donar molt més, si se'ls animés a involucrar-se més i a desenvolupar altres rols.

Un altre dels grans grups és el de «els joves 'de casta'» que formen part de les confraries per tradició familiar però que, lluny d'aprofitar aquesta conjuntura tan favorable que viuen des del moment mateix de néixer, s'aprofiten d'aquesta per tractar d'erigir-se en poc més que amos i senyors de les confraries. Són 'joves envellits' que, bé per convicció pròpia, bé –sobretot– per evitar enfrontament amb els 'pesos pesants' de les confraries –en molts casos, familiars seus– renuncien generalment a apostar per la innovació –per l'evolució– per seguir encotillats en allò «de tota la vida». Com si la 'vida' no hagués canviat en segles...

A l'últim dels grups –el menys nombrós, amb diferència, dels tres; però fonamental en qualsevol confraria– és el dels «joves de les quatre "c"», aquestes són, compromesos, conscients, coherents i col·laboradors. Són joves amb les idees ben definides, que coneixen quin és el seu paper en les confraries, i que s'impliquen quan poden en la 'vida' de les confraries. La Setmana Santa per ells no té ni principi ni fi, sinó que és un cicle que dura tot l'any. Tenen un absolut respecte per la història i per la tradició ben entesa, mentre no dubten en apostar per la innovació, per adaptar-se al moment actual, per canviar quan sigui necessari... sense renunciar, sense cap dubte, a l'essència, als pilars sobre els quals s'ha construït la Setmana Santa.

Són fonamentalment aquests els que haurien d'abanderar el relleu generacional en les confraries però, incomprensiblement, solen ser precisament els que troben més dificultats a l'hora d'assumir responsabilitats i prendre decisions. I això, a sobre, tendeix a anar acompanyat de certa dosi de frustració i desil·lusió que pot acabar per provocar que deixin de participar activament en el dia a dia de les confraries.

Evitar que bons joves confrares 's'apartin' de les confraries hauria de ser una prioritat, encara més en el temps que corren de, si més no, desinterès religiós, en els que la Setmana Santa ja no està tan de moda com abans –i menys encara l'Església–, amb tot el que això comporta. Arriscar-se a prescindir del seu potencial és una imprudència que no ens podem permetre.

Viacrucis Divendres Sant matí. Janet Calvo

Crist de la Humiliació. Marc Torija

VIDA Y SANGRE

Antonio Bonet Salamanca

La tipología del Crucificado nos remite a los episodios pasionarios, entre los que se cuentan, los relacionados con el rey de burlas y las mofas representadas en distintas versiones imagineras y procesionales con sus habituales protagonistas Anás, Caifás, Herodes y Pilato. El pueblo incrementó la multiplicidad de versiones e iconografías cristológicas que responden a disparidad advocacional como Medinaceli, Humillado, Cautivo o Rescatado, El Camino del Calvario, El Despojo o los Preparativos de la Crucifixión, sin obviar otras tantas, en que se manifiesta y agudiza la pérdida de la sangre salvadora.

El presente escrito va dedicado a la *Congregació de La Sang* tarraconense, fundada en 1545 por el gremio de esparteros y alpargateros, con la función de enterrar a los cadáveres en su término municipal y acompañar a los reos y condenados hacia el patíbulo. *La Sang* se erigió en directa responsable de la convocatoria procesional del Santo Entierro desde 1550, en puntual itinerancia por el antiguo urbanismo de la capital tarraconense. La cofradía penitencial titular de la Sangre tarraconense celebra su 475 aniversario fundacional al quedar constituida con carácter gremial en 1545, y asumir sus miembros la caritativa función de enterrar a los cadáveres en su término municipal, además, entre otras tareas, de acompañar a los condenados al patíbulo. En sus inicios custodiaba, cuidaba y veneraba las imágenes del Ecce-Homo, el Crucificado y la Virgen de la Soledad. Actualmente, son el Santo Cristo de la Sangre, La Flagelación y el Cristo de la Humillación las imágenes titulares que acompaña la Congregación cada Viernes Santo durante la Procesión del Santo Entierro en compañía y acompañamiento del resto de hermandades y cofradías de Tarragona. Procedente del latín *sanguis-inis*, la sangre constituye un tejido conectivo líquido que circula por los capilares, las venas y las arterias de cualquier vertebrado. El color y el tono rojizo que le caracteriza se debe a la presencia del pigmento hemoglobínico contenido en los glóbulos rojos. Su composición se remite a las células encargadas de transportar el oxígeno desde los pulmones al resto de los tejidos. Fue denominado humor circulatorio en la antigua civilización greco-romana al afectar a los 4 humores y su proceso formativo incide en la hematopoyesis. Una persona adulta incorpora entre 4 y 5 litros de sangre (7% de su peso corporal), a razón de unos 65 a 71 ml., de sangre por kg., de peso corporal. A su vez, los diversos grupos sanguíneos se clasifican en 4 básicos: A, B., AB y O.

Escudo de la Casa de la Congregación de la Purísima Sangre de Barcelona. 1613. ADP

Si nos ceñimos al carácter dinamizador del líquido sanguíneo, éste se consideró desde antaño, como un elemento sanador con cualidades vitalistas hasta el extremo, que perder dicho líquido simbolizó, más allá del estado habitual, la merma y ausencia de la propia existencia. De aquí, que una transfusión nos devuelva a la vida, y nos rehabilite e incorpore al habitual comportamiento biográfico. La sinonimia identitaria y terminológica exigió en ciertos períodos históricos de agudizado antijudaísmo, la certificación del origen familiar, o "limpieza de sangre". El misterio de la Encarnación y el consiguiente *Abajamiento* del Hijo de Dios le equipara sin perder su divina naturaleza al género humano, como inequívoco candidato a padecer de pleno tras la pérdida de sangre y el agotamiento intrínseco causado ante los asumidos pasajes de la Pasión. Manifiesta fue la continuada pérdida de sangre desde el inicial incidente en Getsemaní, precedente de otros episodios luctuosos y sanguinolentos, entre los que se cuentan, los pasajes de la Flagelación, el Camino con la Cruz hacia el Calvario, o los Preparativos de la Crucifixión en el Gólgota o "Campo de la Calavera".

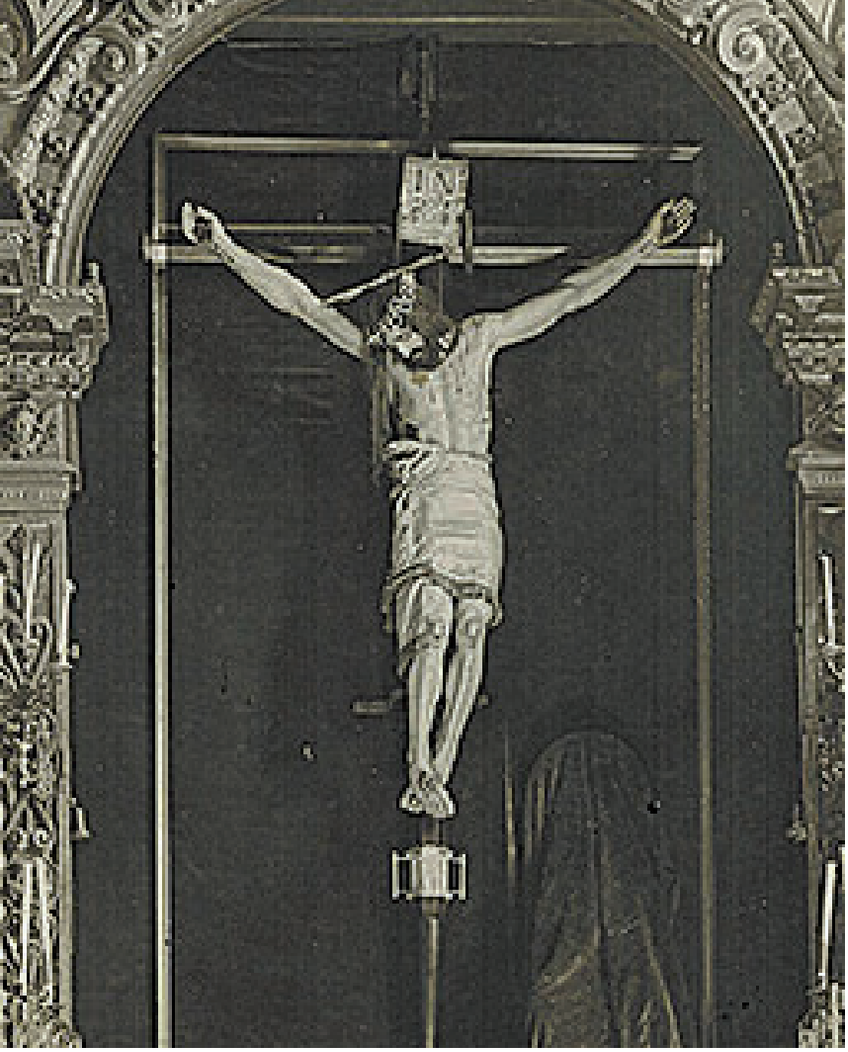
ASPECTOS GENERALES

La difusión, a partir del siglo XIII del culto otorgado a la Pasión de Cristo quedó confirmado en las sucesivas celebraciones litúrgico-celebrativas, junto a los rituales y ceremoniales procesionales adscritos al período cuaresmal previa la Semana Santa. Por su parte, las cofradías de carácter penitencial difunden la Pasión y la Muerte de Cristo en sus respectivas convocatorias procesionales con la inicial y bajomedieval presencia y grupal proliferación de *flagelantes*, que participan, incluso en la actualidad, en dispares localidades como la cacereña comarca de la Vera, con la presencia de Empalaos, o los Picaos de San Vicente de la Sonsierra por tierras riojanas. Estos disciplinantes surgidos en la Italia bajomedieval se erigen en cauce de una espiritualidad marcada por la penitencia corporal para la exculpación de culpas y pecados mediante la penitencia y la expiación de los pecados. Este será el origen de diversas agrupaciones y hermandades, cuyos miembros ejercen la disciplina pública, a imitación a la Pasión de Cristo, solícitos de su protección ante las hambrunas y las epidemias de peste. Un precedente de ello, serán las predicaciones del dominico valenciano San Vicente Ferrer (Valencia, 1350-Vannes, Francia, 1419). El franciscano San Buenaventura (1221-1274), impulsor de la fecundidad de la sangre cristológica al atribuir la función del Crucificado como "fons venie", pozo en el que los pecadores lavan sus pecados en la Sangre del Crucificado, hecho que exigirá la meditación y contemplación relacionada con los acontecimientos implícitos a la Pasión de Cristo.

La preciosa Sangre de Jesucristo y la Cruz constituyen sendos motivos canalizadores de la devoción bajomedieval.

Sevilla. El Pelícano alimentando con su sangre a sus polluelos, a los pies del Cristo del Amor. Foto Javier Cuesta

El Santo Cristo de la Sangre de Barcelona anterior al 1936, conocido popularmente como el "Sant Cristo Gros". Jeroni Xanxo (s.XVI). APSMP

San Agustín fue uno de los santos padres que recurrió al nacimiento eclesial interpretado con sentido teológico-sacramental en el luctuoso episodio de la lanzada al costado de Cristo, del que brotó la Iglesia y los sacramentos. La agudizada devoción a la Sangre cristológica propició un cambio devocional, de la Vera Cruz a la Verdadera Cruz pasionaria, auténtico trono de un Cristo que sufrió la Pasión, por lo que, numerosas hermandades y cofradías portadoras de los advocados Crucificados de la Vera Cruz se unificaron a las denominadas de la Sangre de Nuestro Señor Jesucristo. Ya San Francisco de Asís, recomendó la contemplación de la Sangre de Cristo, paradigma de su plena Humanidad, hecho que implicó la variante iconográfica de Cristo coronado como rey abajado para variar su corona real transformada en espinas.

El Apocalipsis identifica a Jesús con el Cordero inmolado y degollado al asimilar a Jesús crucificado y muerto en la Cruz como el auténtico Cordero de Dios, víctima de los sacrificios del Templo, conforme al relato profético de Isaías: "Maltratado, se humillaba y no abría la boca como cordero llevado al matadero" (53,7). Posteriormente, el precursor, Juan el Bautista alude en este mismo sentido, "Este es el cordero de Dios, que quita el pecado del mundo" (Jn 1,29). Así, la relación de Jesús con el cordero pascual se remite al último acto de la crucifixión: el golpe de la lanzada al abrir el pecho de Cristo, sin rompimiento de hueso alguno con la prevalencia del simbolismo del cordero y la sangre derramada con fecundación salvadora. La Eucaristía confirma la conversión de la "sangre de la alianza derramada por todos para el perdón de los pecados" (Mt 26,28), que nos recuerda, según Éxodo, 24,8: "Moisés tomó el resto de la sangre y roció con ella al pueblo diciendo: Ésta es la sangre del pacto que el Señor hace con vosotros a tenor de estas cláusulas", conforme a la Ley que Dios legó a Israel. En el cenáculo se recoge la sangre en el cáliz redentor tras haber comido el cordero, en conjuntada donación de sangre y cuerpo. Por la fe, creemos que la sangre de Cristo satisface la justicia de Dios (Rom 3, 21-26), derramada por todos en el Calvario. El *Acta Pilati* incide en la presencia de *Longinos* y *Stephaton*, como portadores de la Lanza (Longke), y la esponja, mientras *la Leyenda Dorada*, garantiza la conversión y la milagrosa curación del centurión, al brotar de la llaga del costado cristológico una gota de sangre y agua (Bautismo y Eucaristía), al estilo y testimonio pictórico de la meritoria versión rubeniana del Museo de Anvers. "Fueron los soldados y le quebraron las piernas…", milagroso acontecimiento que nos remite al sacrificio y la divinidad de Jesús. Igualmente, del martirio participa la sangre derramada por Cristo conforme al hecho cristiano al incluirlo en el Martirologio. Según Julio Lois, "La radicalidad de la llamada y la incondicionalidad de la entrega se explican desde la dimensión escatológica del Reino que irrumpe como don al no consentir disculpas ni demora alguna", en similar parentesco teológico planteado por el alemán Jürgen Moltmann, "el olvido de los mártires en la Iglesia es el olvido del crucificado".

El 17 de septiembre de 1224, san Francisco recibió el carisma de las llagas convertido en *alter Christus*, considerado como el primer estigmatizado, al que se le atribuyen las iniciales representaciones belenísticas y pasionarias. Cristo se erige en protagonista de las mismas para ser representado como *Varón de Dolores*, en respuesta a las profecías de Jeremías en sus Lamentaciones, 1,12, "¡Oh vosotros, cuantos pasáis por el camino, mirad y ved si hay dolor comparable a mi dolor! …". La mejor tradición cristiana incluye la figura y los escritos de San Juan Damasceno al proclamar el amor a Dios y otorgarle el culto de "latría", es decir, de adoración. María, puede ser interpelada en el culto de "hiperdulía", o gran veneración, por extensión de "dulía" para el resto, esto es, de veneración, aplicado y extensible a un altar, los libros sagrados, crismas, óleos, vasos sagrados e imágenes. La veneración de una imagen cristológica, mariológica o hagiográfica constituye, sin duda, el asumido reflejo de una proyectiva fenomenología de la Religiosidad Popular, con indiferencia matérica, bien sea concebida y resuelta en ma-

dera vista o policromada, o lienzo sin el establecimiento de un fin determinado, sino como medio de lo representado. Por ello, cuando adoramos a Cristo en la Eucaristía, el Señor Sacramentado recibe en directo el culto depositado "Dios está aquí, venid adoradores, adoremos a Cristo Redentor".

Se fundamentan nuevos métodos de espiritualidad laical y monacal con la popularización de oraciones como la Salve Regina y el Ave María. Con la difusión eucarística se potencia la penitencia; así, el Concilio IV de Letrán, en 1215, prescribió que los fieles al llegar a la edad de la razón confesasen sus pecados al menos una vez al año, y recibieran la comunión en el tiempo pascual. La controversia teologal de la Transubstantación eucarística, de la real presencia de Jesucristo en el pan consagrado por el oficiante en la Misa, generó contradicciones y herejías, por lo que, el papa Inocencio III, lanzó una auténtica cruzada frente a sus adversarios. En otro orden, emergieron insignes teólogos como Tomás de Aquino y Domingo de Guzmán, propagadores de la devoción y el culto eucarístico, con la posterior y esperada proclamación de la festividad del Corpus Christi. Previo su definitivo ascenso al Padre, Jesús instituyó el Sacramento de la Eucaristía en la última Cena, con su total y desprendida entrega para ensalzar a la Humanidad dolorida. En ella, Dios se hizo presente, verdadero y, real, en la substancia del pan y el vino (cuerpo y sangre). Juan lo ratifica en su escrito evangélico de 6,53: "En verdad, en verdad os digo, si no coméis la carne del hijo del Hombre, y no bebéis su sangre, no tendréis vida en vosotros".

LA PIEDAD MEDIEVAL: LOS MILAGROS EUCARÍSTICOS Y EL CORPUS CHRISTI

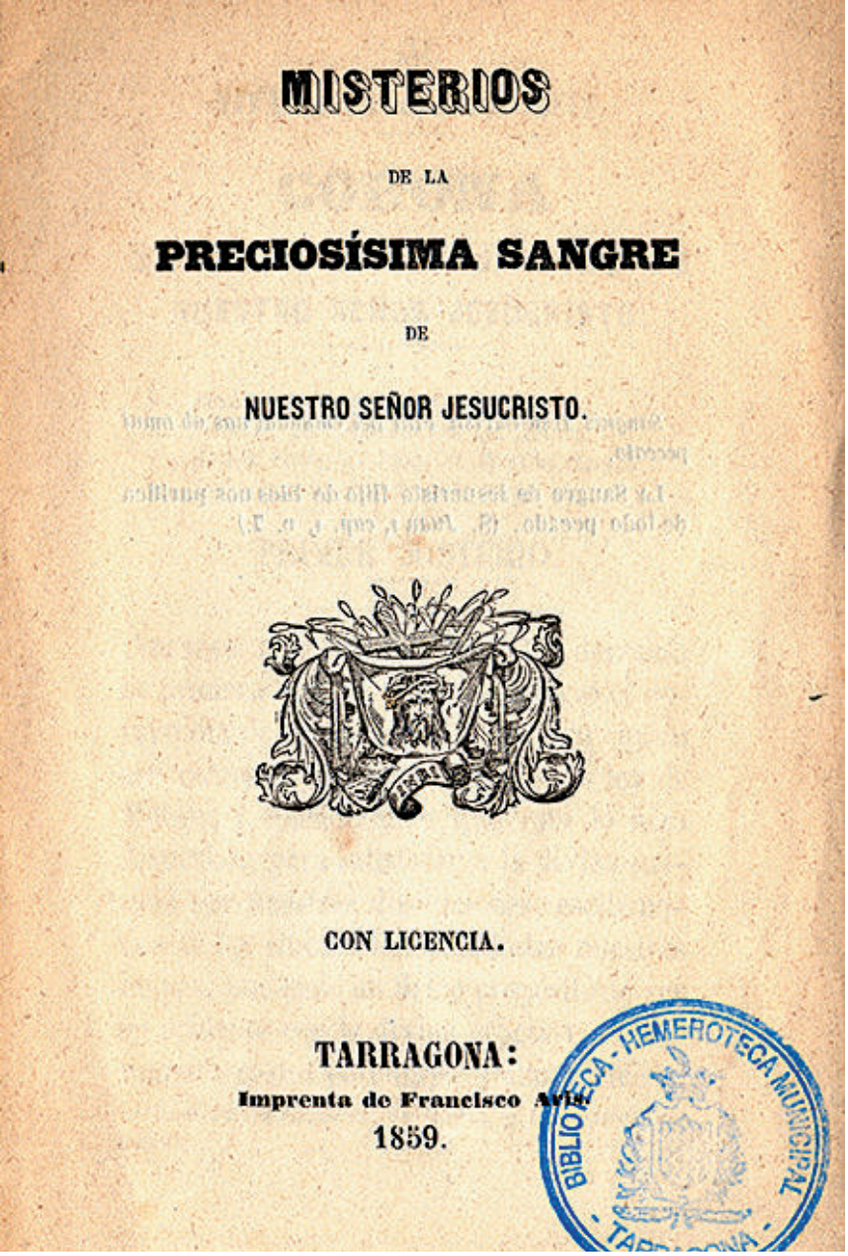
Sus precedentes festivos se localizan en el pueblo de Rétines, cerca de Lieja, en Flandes, actual Bélgica, donde vivía una joven, Juliana de Comellón (1193-1258), que ingresó de novicia en el convento de Agustinas. Roberto de Thorote, obispo de Lieja, informado del asunto conforme al Sínodo Diocesano, ordenó en 1246, se celebrase una fiesta dedicada al Cuerpo de Cristo Sacramentado, el jueves siguiente a la octava de Pentecostés. Su difusión se expandió al resto de la cristiandad, desde la papal sede de Orvieto, sin obviar el milagro de la misa de Bolsena en 1262. Se narra cómo el oficiante Pedro de Praga, al superar la duda de fe, se apercibió cómo tras elevar la Sagrada Forma, sangraba hasta empapar los manteles conservados en admirable relicario catedralicio. El milagroso suceso propició que el papa Urbano IV convocara mediante la bula *Transiturus de hoc mundo*, una suntuosa procesión fijada para el día 19 de junio de 1264, con acompañamiento del correspondiente canto eucarístico. Surgen las escenificaciones y los Autos de Pasión con la entonación del himno *Vexilla Regis*, compuesto

Celebración del Voto de las Cinco Llagas en Pamplona. AB

Valladolid. Cristo de La Sangre, de Genaro Lázaro Gumiel, 1953. ADP

MISTERIOS

DE LA

PRECIOSÍSIMA SANGRE

DE

NUESTRO SEÑOR JESUCRISTO.

CON LICENCIA.

TARRAGONA:

Imprenta de Francisco Arís.

1859.

BIBLIOTECA - HEMEROTECA MUNICIPAL - TARRAGONA

Tarragona 1859. Misterios de la Preciosísima Sangre de NSJ. La Sang Tarragona. BHMT

por san Venancio Fortunato en 569, para la recepción de las reliquias de la Vera Cruz.

Múltiples milagros acontecieron en alejadas localidades con el acontecimiento de los Corporales de Daroca (1239), en tierras de Aragón, o Luchente (1244), Almassera, Mislata y Alboraya en la Comunidad valenciana, Bolsena (1264), en Italia, sin obviar, la donación de la Sagrada Forma a Felipe II, evocador del innovador retablo erigido en tiempo de Carlos II, recordatorio del milagro eucarístico, testificado en el lienzo escurialense pintado por el artista madrileño Claudio Coello en 1693. En paralelo emergen nuevos planteamientos ideológicos y eclesiales, en símil al nacimiento de órdenes y congregaciones religiosas, inspiradas en los escritos de Erasmo, Enrique Susón, Ignacio de Loyola, Pedro de Alcántara o Teresa de Jesús. A su vez, se expande por Europa el movimiento reformista de la *devotio moderna*, con el conocimiento escriturístico y el influjo místico propiciado, entre otros por Tomás de Kempis hacia 1380, autor de la *Imitatio Christo*, cuatro libros elaborados entre 1424 y 1427. Pronto, surgirán diversas cofradías, junto a la consolidación de las órdenes terceras, reincidentes en la piedad intimista, al unísono a la colectiva y gremial.

Con estas manifestaciones de acusada piedad eucarística se difunde e incrementa la devoción a las llagas y la Sangre de Cristo, confirmada desde 1264 con la proclamación universal de la festividad del Corpus Christi, junto a la invariable búsqueda del *santo Grial*, que suscitó sugerentes leyendas con sustento historicista. El auténtico cáliz sería el utilizado por José de Arimatea al recibir la sangre de las llagas de Cristo previo su enterramiento. Surge el culto y la devoción a la "Preciosa Sangre" y la milagrosa confirmación durante el siglo XIV de la visión papal, o la "Misa de san Gregorio". La sangre consagrada cubrió el santo cáliz, en parangón a lo acontecido en diversos países europeos, implícita a la representación tipológica y temática de la "prensa mística", simbolizada por la sangre y el vino, asunto de acusado arraigo pictórico más que escultórico. Según la versión profética de Isaías, el denominado Cristo de la Victoria, se transforma en el Cristo de los Dolores, reflejo de la Consagración eucarística, signo real del cuerpo y la sangre presentes en el pan y el vino consagrados.

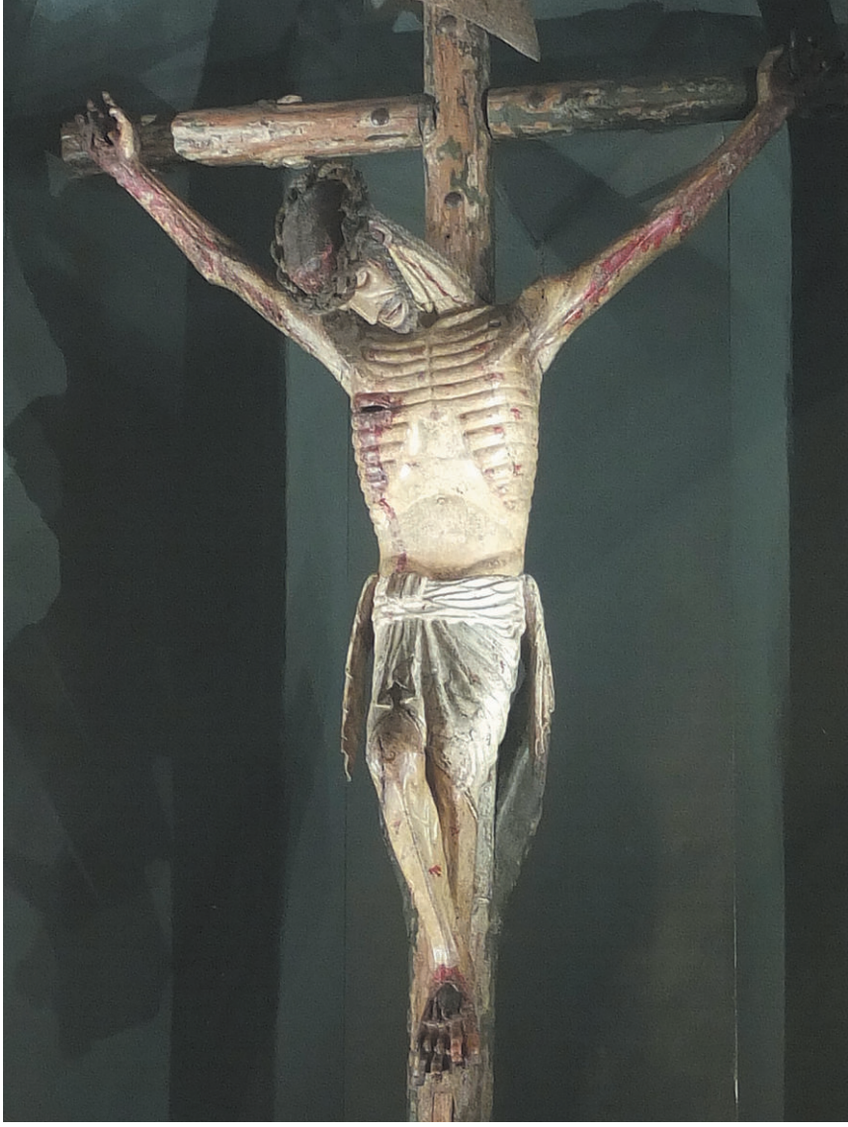
La piedad postridentina se adhiere de pleno a la solemnidad eucarística, conforme a la sesión XIII de 1551, en que se proclama: "El santo Concilio declara piadosa y santísima la costumbre que se ha introducido en la Iglesia de dedicar cada año una fiesta especial para celebrar en lo posible, el Augusto Sacramento, así como llevarlo en procesión por las calles y plazas con todo honor...". A ello, colaboró el obispo pacense, posterior arzobispo de Valencia Juan de Ribera (Sevilla, 27-12-1532-Valencia, 06-01-1611), canonizado por Juan XXIII en 1960, por su incansable labor como promotor de hermandades sacramentales, y fundador del homónimo y Real Colegio-Seminario, en símil, a la labor ejercida por Teresa Enríquez, conocida por la "loca del Sacramento" en tierras manchegas, predecesora en asumida distancia cronológica a la devota propagación de la intimista Adoración Nocturna. En contadas representaciones pictórico-escultóricas aparece la imagen cristológica prensando y rellenando con su sangre los toneles que distribuyen obispos o clérigos, previa su custodia por los doctores. Al unísono se incrementa el valor de las reliquias vinculadas a la sangre de Cristo, junto a la reconquista de los considerados Lugares Sagrados y Tierra Santa, al contar con el respaldo de las sucesivas cruzadas. Se localizan numerosas muestras relicarias en localidades como Mantua o Brujas. De aquí, los rituales procesionales en honor a la Sangre cristológica y al líquido salvífico que contaron desde un principio con el apoyo de los mendicantes y, en especial, del movimien-

to franciscano al perseverar en la tratadística adscrita a la ciencia teológica conforme al tratado de fray Francisco de la Rovere, que llegaría al papado con el nombre de Sixto IV (1471-1484), autor del tratado *Sanguine Christi*.

EVOLUCIÓN ICONOGRÁFICA Y EL CRISTO MURCIANO

El teólogo Jean Charlier de Gerson, suscitó algunas dudas ante los abusos cometidos por la toledana Cofradía de la Vera Cruz, por lo que, se solicitó la intervención romana. Con prontitud se sucederían excesos y prevenciones apuntados por el Concilio de Constanza (1414-1418), aunque, mayoritariamente, los cofrades asumieron, el cumplimiento de acompañar la procesión de Viernes Santo, disciplinándose o alumbrando, confesados sus pecados o con el propósito de hacerlo. Las cofradías del Santísimo Sacramento tuvieron su inicio en Alemania y Francia en los siglos XIV y XV, siendo en 1539, cuando el dominico Tommasso Stella erigió una cofradía en la Iglesia romana Santa María della Minerva, al contar con la aprobación mediante bula papal de Paulo III, que sirvió de modelo y referencia para la posteridad. Entre las obligaciones adquiridas figuró, la participación en la fiesta del Corpus Christi con el ánimo de impartir la comunión a los cofrades enfermos. De ello, resta el testimonio impreso en indulgencias y exenciones, como las concedidas el 5 de febrero de 1536 por el aludido papa a las cofradías de disciplinantes y de la Veracruz en el territorio español y, en especial, a las capitales de Toledo y Sevilla, tres años después. El posterior modelo barroco incrementó el boato y la suntuosidad de un ritual reincidente en la disciplina y el castigo físico como expiación de culpas y pecados, acorde con las premisas tridentinas de mediados del siglo XVI. El Concilio de Trento, en su última sesión, la vigesimoquinta celebrada en las fechas del 3 y 4 diciembre de 1563, abordó el asunto de la veneración de las reliquias de los santos y las sagradas imágenes, junto a la defensa del valor didáctico de las imágenes.

Las vicisitudes históricas son parejas y afines al resto y trayectoria de numerosas cofradías, así el obispo Carles-Francesc Gouy d´Avrincourt (1743-1783), prohibió las procesiones nocturnas al limitarlas en su duración a las dos horas con determinada limitación horaria y lumínica al procurar su finalización con la luz del día, debiendo realizarse ocasionalmente, en el interior en la iglesia de San Jaime. Con ello, se retoma el modelo barroquizado de territorios cercanos, con puntuales diferencias estipuladas en los denominados los "misterios", protagonizadas con escenas de misterio resueltas en madera que representan la pasión con pasajes, entre otros, de la Oración en el Huerto, la Flagelación, el Ecce Homo, a Cristo Yacente, o la Virgen al pie de la Cruz. La ilustración y el, denominado "Siglo de las luces, o de la razón", prohibió las prácticas disciplinarias, en coincidencia con el reinado de Carlos III, ante el incipiente control del Estado sobre la Iglesia, y la difusión de las consiguientes cédulas que pusieron término a dichas manifestaciones.

Cristo de Perpignan en la capilla del "Devot Christ" (s.XV). ADP

Entre la particular tipología cristológica con titularidad de la Sangre, destaca el Cristo Crucificado, titular de la popular cofradía murciana de los Coloraos con sede eclesial en la murciana Iglesia del Carmen y salida procesional en la noche del miércoles santo. Por lo general, la inclusión de una requerida *angelología* abunda y se incluye en estas representaciones iconográficas al figurar de idóneo complemento tipológico con la obligada función de recoger la sangre salvadora vertida en el cáliz pasionario. De mayor rareza figurativa y pasionaria es la triunfal iconografía en la que, Cristo es representado abrazado a la cruz con derramamiento de su sangre recogida por siete canalillos que representan los siete sacramentos, es decir, la plenitud, a ejemplo de la creación del mundo o los días de la semana, número críptico-bíblico, conformado por el cuatro (par) y tres (impar), es decir, plenitud e indivisible perfección (Trinidad). Su maltrecha dinamicidad fisonómica y corpórea le identifica con el Crucificado que camina para morir andan-

do y repartiendo su sangre que interpela a cualquier espectador invitado al meditar en lo expresado, como “tomad y bebed”, o “toma tu cruz y sígueme”.

Con arraigo procesional se erige la actual Archicofradía de la Preciosísima Sangre, primera y única que saca a la calle cada Semana Santa en sendas procesiones, la grande y multitudinaria de Miércoles Santo, y la chica, del Retorno de la Soledad, en la madrugada del Sábado Santo. Cuenta con Museo propio e imágenes de Nicolás de Bussy, Roque López, Dorado, Sánchez Lozano, González Moreno, Molera, Hernández Navarro y Antonio Campillo, sin obviar la documentada presencia de estandartes, bocinas y tambores. Dicha Archicofradía está en posesión de la Medalla de Oro de la Ciudad de Murcia y cuenta con una reliquia del *Lignum Crucis*, venerada por lo general en los oficios de Vísperas, concedida por el Papa Pío XII. En su iconografía escultórica se acoge a la temática del “Lagar místico”, de marcada tradición tardogótica, reiterada durante la Contrarreforma en su vertiente eucarística. Cristo pisa la uva del interior de la cuba brotando de su cuerpo diversos hilos y chorros sanguíneos, emanados de sus heridas, provenientes, tanto de las manos como de pies. El tema arraiga en los retablos al

Mallorca. El Santo Cristo de la Sangre (s.XVI). ADP

recoger la bipolaridad salvadora en conformidad bajomedieval, al identificar a María como salvadora y modelo de la humanidad, por la leche, y a Cristo por la sangre.

“El Crucificado místico”, se remite igualmente a la fase bajomedieval al acoger diversas tradiciones devocionales relacionadas con la Redención cristológica ante su inextinguible potencial salvífico. El Crucificado de la Sangre aparece en solitario, un tanto “desprendido” de la Cruz, e impulsado con el adelanto de la pierna izquierda con manifiesta torsión de la cintura pelviana. Su fisonomía refleja el ralentizado caminar abrumado por el peso del *patibulum*, al asumir los pecados, en parangón al Atlas clásico portador del globo terráqueo. La talla responde a la versión aportada por el historiador y pintor cordobés Acisclo Antonio Palomino, conforme al encargo efectuado al estrasburgués Nicolás de Bussy, y a los dibujos preparatorios de 1688, con la entrega definitiva de la imagen cristológica en 1693. Su titularidad responde al chorro de sangre que brota de su costado recogido en un cáliz por el ángel que figura a sus pies. Resalta el correcto y resuelto tratamiento anatómico perceptible en el torso y abdomen, junto a la adecuada plasmación del sugerente y devocional sentimiento intrínseco a su innovadora tipología iconográfica.

La talla resuelta en madera policromada es portada por 24 nazarenos, llamados por tierras murcianas, estantes, erigida en imagen titular por la murciana y Real, Muy Ilustre, Venerable, Antiquísima Archicofradía de la Preciosísima Sangre de Nuestro Señor Jesucristo. Sus cofrades visten túnica y capuz *colorao*, con guantes y sandalias blancas, los mayordomos, hábito de encajes y los estantes, la típica túnica huertana, igualmente encarnada, con calzado de esparto y medias de repizco. La venerada talla quedó maltrecha y decapitada en los conflictos bélicos de 1936, siendo restaurada en 1941, por el insigne y escultor, nacido en la localidad alicantina de Pilar de la Horadada, José Sánchez Lozano (16-04-1904-01-11-1995).

Junto al incorporado Crucificado figura un único ángel, el único que resta de los cinco que completaban el antiguo conjunto procesional, actualmente desaparecidos. El tema se relaciona con la conversión del vino en la Sangre de Cristo, conforme al episodio de la Última Cena y la profecía de Isaías…. las antiguas representaciones recogían a un Jesús pisando las uvas en el lagar, sin alusión crucífera. Posteriormente, la prensa del lagar se identificará con la Cruz, mientras la presencia de Cristo ensangrentado parece simbolizar la identidad mística del vino con su propia sangre. Se desconocen alusiones escultóricas precedentes, si bien, Nicolás de Bussy se inspiró en su libro de meditación el *cristiano interior*. La escasez documental nos hace concebir

que su estancia murciana, entre 1688 y 1794, fuera el detonante para resolver su obra imaginera, junto a su posterior ingreso en religión en la capital valenciana, inicialmente en la Cartuja, previo su ingreso y posterior fallecimiento en el convento de la Merced de la capital del Turia.

También contó esta Archicofradía con flagelantes con la espalda ensangrentada, siendo sus rentas provenientes a partir de donaciones, colectas y rentas, administradas por sendos regidores (uno eclesiástico). Entre las recientes actividades programadas figuran la conjuntada peregrinación a Roma, entre el 2 y el 6 de mayo de 2013, en la jornada dedicada a las cofradías y la piedad popular, peregrinación presidida por Benedicto XVI, sin olvidar la positiva exhortación del actual pontífice Francisco a las Cofradías: "Sois el verdadero pulmón de la Iglesia, de la fe, de la vida y de la caridad cristiana". Id y proclamad la nueva evangelización al centro de nuestros pueblos y ciudades".

MODELOS Y REFERENTES

Contados referentes tipológicos y fundados ejemplos se localizan, en base a la antigüedad histórica, con especial destacamento de la imagen titular de la zaragozana Hermandad de la Sangre de Cristo, vinculada a las campañas del rey Jaime I, institución que cuenta con un singular ritual y ceremonial funerario. La imagen más antigua es el "Cristo en el Santo Féretro", conocida desde fines del siglo XVII, por el "Cristo en la Cama", única de las salvadas en anteriores y trágicos sucesos, ensalzada como paradigma de los desamparados en la hora final. Su función caritativa incide en la recogida de víctimas –suicidios, accidentados, ancianos y desamparados- "para rememorar en la actualidad la sepultura de apestados y niños abandonados en las puertas de las iglesias o muertos de manera airada".

Resulta generalizada la presencia en el territorio penitencial y cofrade advocado de la Sangre, asignada a múltiples cofradías e imágenes homónimas, entre las que se cuenta, el conocido Crucificado de la Salud y la Sangre de Cristo (1,80 x 1,40 cm.), titular de una cofradía pasionista baezana, procedente del convento de la Santísima Trinidad Calzada, en la actual parroquia de Nuestra Señora del Alcázar y san Andrés. En relación con la historicidad cristológica se desarrolla una interesada búsqueda de evidencias arqueológicas como sustento de la aceptada veneración y adquisición de reliquias conforme a la requerida exigencia de una adecuada base documental. Por ello, a partir de 1898, la Sábana Santa se convierte en una de las más fiables referencias testimoniales, estudiadas, entre otros, por el P. Giulio Ricci y de Luigi Enzo Mattei. El escultor hispalense Juan Manuel Miñarro López (Sevilla, 29-01-1954), ha suscitado las oportunas preferencias por los crucificados *sindonólogos*, siendo autor de sugerentes y recientes versiones para la capital cordobesa, en símil a la gubiada para la egabrense Fundación Aguilar y Eslava.

Desvelar algunas carencias ante la escasez de inventarios adscritos a la advocación de la Sangre, habitual en el entorno mediterráneo como acontece en el antiguo Reino de Aragón y el territorio valenciano-murciano con referentes en las bajomedievales Cofradías, como la saguntina al conmemorar los quinientos años fundacionales con noticias que datan de 1492, con la ocupación de la antigua Sinagoga de la judería, en la "Sang Vella". Según el historiador saguntino Antonio Chabret, la sinagoga de Sagunto estuvo asentada en la antigua parroquia de la Sangre, asentada en su homónima barriada. La posterior construcción de la Ermita titular en 1601, concluida en seis años después, pasará a ser, la nueva sede de la Cofradía al agrupar en su espacio expositivo los trece pasos y la Cruz desnuda que serán procesionados durante la Semana Mayor, custodiados por la Cofradía titular de la Purísima Sangre. En paralelo histórico, se localiza la cinco veces centenaria y hermana congregación de Liria, sin excluir la titularidad advocacional

Elche. Cristo de la Sangre, de Valentín García Quinto, 1984. ADP

de la Sangre, en Iglesias, ermitas, cofradías y patronazgos cercanos, como acontece en Orihuela, Vila-real y Castellón. En diversas localidades se percibe la ubicación y entidad ascendente de los vía Crucis, de clarificadora impronta franciscana, concluyente en los ascensionales y populares Calvarios, con modelo en el jerosomilitano del Gólgota, en símil a otros territorios cercanos como el ermitorio de Santa Ana en Jumilla, Cehegín, Almansa, etc.

Entre los referentes cofrades perviven algunos modelos como el "Cristo de la cama", imagen muy venerada en Zaragoza, protagonista en la hora final, en favor de suicidas, accidentados y ancianos desamparados. Consta la crónica de Blasco Ijazo sobre una procesión con el Señor en la Cama, de autor desconocido con origen en el siglo XIV, la más antigua de las conocidas. Contó con un altar con "La Madre de Dios de Misericordia" y el "Cristo en su féretro" "en la cama", con diversas funciones durante la Semana Santa en respuesta a su ideal caritativo. Su historia estuvo vinculada institucionalmente con la orden agustiniana y franciscana, en símil, a la destrucción del convento franciscano en 1808.

Son numerosas las cofradías dedicadas a la Pasión y el Santo Entierro de Cristo, nomenclátor que reciben algunas Hermandades como la pamplonesa y logroñesa de prolongada tradición imaginera y devocional. En Pamplona mediante escritura otorgada el 3 de marzo de 1649, en el convento de la Merced se comprometen a construir un paso del Sepulcro y a sacarlo en procesión el día de Viernes Santo. La imagen titular incorporada procesionalmente en 1888, siendo resuelta la talla de Cristo muerto por el escultor catalán Agapito Vallmitjana Barbany (Barcelona, 1832-1905), hermano del también artista Venancio, y al que sirvió de modelo el pintor Eduardo Rosales, Modelos posteriores adoptan buena pare de las insignias empleadas como la Cruz del Santo Sepulcro, que canaliza numerosas hermandades, incluso en la etapa del nacionalcatolicismo como la fundamentada en 1939 en la capital riojana, con modelo en la aludida de origen navarro.

Tarragona cuenta igualmente con la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist, que remonta su origen al entorno gremial de mediados del siglo XVI, integrada por el Gremio de Esparteros y Alpargateros, cofundadores de "La Sang" En principio adoptaron como patrón al Santo Ecce-Homo, talla que preside el tímpano de la fachada eclesial de Nazaret en la Plaza del Rey. La estructura gremial perduró hasta 1729, siendo esta Congregación, la responsable de organizar la Procesión del Santo Entierro bajo la presidencia de su titular, el Santo Cristo de la Sangre, imagen bendecida el 16 de marzo de 1940, de meritoria realización por el escultor Salvador Martorell Ollé (La Canonja, Tarragona, 02-02-1895-Tarragona, 1968). Dicha Congregación protagoniza también un Viacrucis Procesional por las Murallas el Domingo de Ramos y un emotivo i recogido Viacrucis a primera hora de la mañana del Viernes Santo por la zona alta de la ciudad. La Procesión del Santo Entierro que une la ciudad nueva con la antigua en la noche del Viernes Santo resulta ser, a su paso por las estrechas calles del Casco Antiguo, una sugerente evocación al recorrido de la Via Dolorosa de la Ciudad Santa de Jerusalén, con la inclusión de los afamados *Armats de la Sang*. El ceremonial finaliza en la Iglesia de Nazaret acompañada por las 11 asociaciones de la Semana Santa que acompañan la magna procesión del Viernes Santo tarraconense con inicio y culmen en la concurrida y referencial Plaza del Rey. La medalla de sus congregantes incluye las cinco llagas en forma de *Cruz decusata*, de San Andrés.

En parangón advocacional, digna de mención es el Voto de las Cinco Llagas, de arraigada tradición en la capital navarra desde 1599, cuando la ciudad de Pamplona quedó protegida por intervención divina de una peste mortal proveniente de la capital cántabra. En agradecimiento colectivo, se renueva de dicho Voto, de manera ritual y procesional con itinerario y partida desde el Ayuntamiento de la capital navarra hasta la iglesia de San Agustín. En dicho acto acuden y participan los concejales engalanados que portan en el reverso de la medalla corporativa, el emblema de las cinco Llagas presididos por la bandera negra de la capital pamplonesa.

Otra Archicofradía erigida en honor a la Sangre, aunque escasamente conocida, sin restar identidad devocional y solvencia histórico-artística es la afincada en territorio francés con sede en la Iglesia de San Jaime de Perpignan, plaza disgregada de Cataluña tras la firma del Tratado de los Pirineos en 1659. Se reclama la presencia fundacional del ordenado dominico en 1374, Vicente Ferrer (Valencia, 1350-Vannes, Morbihan, Francia, 1419), en cuya catedral reposan sus restos mortales. Fue el fundamento y promotor de la cofradía de la Muy Preciosa Sangre de Jesucristo, siendo canonizado por Calixto III en 1455. El predicador dominico intervino en favor de la unidad papal en principio trasladada a Avignon, que culminó con la situación cismática y la elección de Martín V. La principal función de los cofrades de la Sangre fue pareja a la atención en los últimos momentos de los condenados a muerte. Revestidos de riguroso luto, a modo de austero y sobrio saco, acompañaban al reo hasta el lugar del suplicio, encargándose posteriormente de trasladar su cuerpo hasta su capilla, para darle cristiana sepultura. Otra de sus encomiendas recayó en la organización de la procesión nocturna del Jueves Santo. (Ramón Casas, autor del lienzo "Garrote vil", 1894, Museo Reina Sofía de Madrid).

Similares rituales procesionales se adscriben a localidades próximas como Collioure, Bouleternère, Prats de Mollo, Canet, Osséja, etc. Existe constancia de la multiplicación de cofradías adscritas a la devoción de la Preciosa Sangre de Cristo en el Roselló durante el siglo XVIII, como Illa (1642), Canet (1644), Argelers (1670), Millars (1680) y Ribesaltes (1755). Estas Congregaciones contaron con barroquizadas capillas erigidas en honor a la Sangre de Cristo. Siendo habitual la presencia de la denominada *Cruz de los Improperios*, con inserción en sus travesaños de los instrumentos como la lanza, la esponja, las tenazas, e incluso el bullicioso gallo, testigo de la traición petrina.

En obligada síntesis y para finalizar, se precisaría una prórroga del presente estudio, ya que, resultan múltiples las manifestaciones que responden a la devoción y al Culto de la Preciosa Sangre de Nuestro Señor Jesucristo. Destacar, entre otras, la procesión de la Sangre en Brujas, en coincidencia con la festividad de la Ascensión, o el recurso al *Bestiario*, relacionado con la simbología y analogía atribuida a otras especies animales como denota la incorporación, en diversos grupos procesionales del pelícano eucarístico, como emblema y símbolo de la caridad, al alimentar con su sangre a sus polluelos. Su presencia resulta afín a diversos conjuntos retablísticos al figurar en la portada de sagrarios y a los pies de Crucificados de homónima advocación, como los titulares sevillano y malagueño, sin obviar al medieval y estudiantil granadino de ascendencia medieval de san Agustín.

BIBLIOGRAFÍA

- AA.VV., ACTAS del Primer congreso nacional de Cofradías de Semana Santa, Zamora, 5/8 de febrero de 1987, Ed. Diputación de Zamora, 1987.
- AA.VV., ACTAS - II Congreso Internacional de la Vera Cruz, Caravaca de la Cruz, 2000, Ed. Caja de Ahorros, Murcia, 2002.
- AA.VV., ACTAS - Cofradías Penitenciales y Semana Santa, (Coord. Juan Aranda Doncel), Ed. Diputación de Córdoba, 2012.
- ALONSO LÓPEZ, Javier, La última semana de Jesús, Alianza editorial, Madrid, 2019.
- CASAS OTERO, Jesús, Estética y culto iconográfico, Ed. BAC, Madrid, 2003.
- BUENO TÁRREGA, Baltasar, La Festa del Corpus, Ed. Federico Domènech, S.A., Valencia, 1997.
- EXPOSICIÓN de Nicolás de Bussy, Ed. Ayuntamiento de Murcia, 2003
- EXPOSICIÓN Magna, Catedral Córdoba, 15-22 septiembre 2019, Ed. Cabildo Catedral Córdoba, 2019.
- GALTIER MARTÍ, Fernando, Cofrades camino del cielo, Ed. Universidad de Zaragoza, 2017.
- GÓMEZ URDAÑEZ, José Luis, La Hermandad de la Sangre de Cristo de Zaragoza, Caridad y Ritual religiosos en la Ejecución de la Pena de Muerte, Ed. Institución Fernando el Católico, Zaragoza, 1981.
- MOROS CLARAMUNT, Baltasar, Las Cofradías de la Sangre en el Reino de Valencia, Ed. Universidad de Navarra, Pamplona, 2015.

Penitent. Albert Nel·lo

Divendres Sant. Janet Calvo

CONNECTAR AMB L'ORGULL, CONNECTAR AMB LA GENT

Xavier Ribera

A principis d'aquest 2020, en un acte de presentació del 'Fet a Tarragona', escoltava l'Andreu Muñoz, director del Museu Bíblic Tarraconense, dir que la Bíblia és un document imprescindible per entendre la història de la cultura occidental. I hi afegeixo: més enllà del sentiment religiós que un pugui tenir. Aquesta afirmació em va fer recuperar la idea de l'equilibri que, ben entrat el segle XXI, mantenen les nostres tradicions. Una cultura tradicional que és capaç d'integrar des del creient més fervent a l'ateu i a l'agnòstic més convençuts. Un punt d'equilibri que uneix i converteix algunes de les nostres manifestacions culturals, basades en el cristianisme, en punt de trobada per una part molt important de la ciutadania. Viure Santa Tecla a Tarragona, la Patum (el Corpus) a Berga, les Falles a València (festes josefines) o la Setmana Santa a Sevilla significa molt més que el que el seu origen religiós ens recorda. Malgrat que renunciar a aquest sigui, a la vegada, deixar-les buides de significat. Les representacions religioses (processons, entremesos i altres manifestacions) han esdevingut durant segles una forma efectiva de transmetre la història de generació en generació, i, de manera implícita, han significat la creació d'un llegat que ens ajuda a explicar qui som i d'on venim.

La cultura popular necessita tant un relat al qual referir-se com un poble al que impactar. Els qui la fan, la viuen, la transmeten. I aquest vol ser l'objecte d'aquesta petita reflexió: les persones.

No soc un expert en religió, ni en Setmana Santa, ni en cultura popular, però comparteixo la vida amb dues dones que sí. L'una és una de les grans coneixedores de la Setmana Santa Tarragonina; l'altra, una referència en el món de la cultura popular del territori. I en l'equilibri entre les dues versions, i la meva passió per la comunicació, estic cada cop més convençut que a la nostra Setmana Santa li falta (re) connectar. Una connexió que s'ha d'estimular des dels diferents estaments: els que la guien, els que la fan i els que la viuen des de fora. Tenim motius de sobre per sentir-nos orgullosos de la nostra Setmana Santa. La pregunta és si llueix tot el que podria.

Els darrers anys, -i perdoneu-me les absències-, he tingut la sort de veure i viure una de les Setmanes Santes més aglutinadores del món, la sevillana. M'he escapat en diverses ocasions a 'callejear' entre estacions de penitència, escoltar 'saetas', seguir carreres oficials, vibrar amb bandes

musicals que et posen la pell de gallina, i veure els 'armaos' de la Macarena o l'art del 'Tres Caídas' creuant el Pont de Triana. I fer-ho amb gent, molta gent. Un ambient semblant (entenguin-se les diferències òbvies) al que tenen els carrers de Tarragona al setembre, als de Menorca per Sant Joan, als de Berga per Corpus i tantes altres dates assenyalades en el calendari festiu i cultural. I crec que en totes elles, més enllà de l'origen religiós del qual gaudeixen, l'element diferencial és la capacitat d'emocionar, de connectar. La fortalesa d'haver creat moments que esdevenen màgics per aquells que la viuen i aquells que la visiten. Seria el més semblant a l'ambient que es viu a la Baixada Peixateria la tarda del Divendres Sant. Però en tenim més, molts més, per engrandir una Setmana Santa sobrada de matèria prima per connectar, amb autòctons i forans, i convertir-se en, encara és, referència arreu.

No descobriré res a ningú si afirmo (segurament amb el biaix del qui s'ho mira amb orgull) que tenim una patrimoni ric i envejable. Unes talles d'un valor artístic de primer nivell (amb obres signades per autors com el mateix Jujol); unes bandes que han evolucionat i que han convertit Tarragona en una fusió de cultures musicals sacres amb reminiscències importades de molts llocs i que han fet que la nostra tingui un so mestís i genuí; una seqüència ritual estructurada que alimenta el calendari previ a la Pasqua des de molts dies abans; estampes úniques com la que es forma al veure un viacrucis de la Sang recórrer la muralla romana o la Soledat brandant dins la Catedral; moments íntims meravellosos com la pujada al Loreto de la matinada del dijous al divendres o el viacrucis del Divendres Sant a les 6h després del sermó de la Bufetada; moments d'explosió com l'esmentada recollida de misteris de la tarda; i la suma de tot, a la Processó del Sant Enterrament organitzada per la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist. Que, per cert, és una processó única que et permet reviure en forma d'espectacle itinerant la mort de Jesucrist.

Però malgrat aquesta matèria prima de valor incalculable, em miro preocupat com els carrers s'han buidat els darrers anys, dins i fora, o almenys, aquesta és la meva sensació. Viacrucis que abans omplien els carrers, ara caminen amb una intimitat dolorosa; files de germandats abans repletes, avui estiren les cues fins al límit per no rendir-se a l'evidència de la població decreixent que les alimenta. Amb excepcions, evidentment, en alguns moments assenyalats, en alguna confraria en auge i en el fenomen de les bandes musicals, que segueix aguantant el pes de ser la via d'entrada del jovent a la Setmana Santa.

Penitents. Emilio Barruz

Quan espero pacient a l'"Alameda de Hércules' entre el pas del 'Sentencia' i la 'Macarena', i veig els més de 3.000 confrares que l'acompanyen, em pregunto si és la devoció religiosa l'únic fet que l'allunya de les files despoblades de la nostra processó. Potser sí que això hi juga un paper molt important, però no pot ser l'únic. Necessitem una reflexió per rellançar una Setmana Santa que té el potencial suficient per capitalitzar aquesta festivitat a Catalunya. Que pot disposar d'un relat mediàtic al nivell de la Dansa de la Mort de Verges o la Passió d'Esparraguera. Però això implica reflexions i accions a molts nivells. Organització, participants i ciutadania, en general.

Repensar (si és que es vol assolir aquesta capitalitat) el model organitzatiu i professionalitzar la seva gestió o, com a mínim, dotar de més eines als qui fan aquesta feina; crear ponts amb altres estaments indispensables (més encara) com el turisme; potenciar la comunicació; ajudar i demanar a les germandats estratègies per créixer i generar més atracció que dissidència; intentar que les bandes no siguin l'únic element imantat pel jovent, que converteix algunes processons en seguicis de misteris i bandes orfes de confrares. Cal recuperar l'orgull, el sentiment de pertinença i fomentar una actitud oberta i aglutinadora per no iniciar un camí cap a una Setmana Santa més de museu que de carrer. Els tarragonins i les tarragonines, sovint, omplim hores de cafè enumerant i planyent tot aquell potencial adormit, que veu com 'el qui dia passa any empeny' transforma somnis de primera amb realitats que no hi arriben. I ho fem tan convençuts del que tenim com del que ens manca per ferho lluir. Potser és un bon moment per recordar la primera i trencar amb la segona.

Per tant, és hora de connectar. Potenciar vivències que emocionin els de casa i que els converteixin en ambaixadors pels de fora. Moments que incitin a omplir hotels i apartaments de gent vinguda d'arreu que vol veure i viure la nostra Setmana Santa. Sensacions que ens expliquin perquè el calendari festiu tarragoní té elements de riquesa i orgull des de l'1 de gener al 31 de desembre. I això, requereix d'un projecte obert, inclusiu i que entengui que la Setmana Santa té moltes cares, que es pot viure de moltes maneres i totes sumen.

Per tant, no parlo de posar el focus sobre aquell grup reduït de gent que es desviu (i em consta de bona font) per ferla possible. No es tracta de posar en qüestió les hores de treball i l'esforç per amor a la causa dels qui l'organitzen. Es tracta que tots, com a ciutat, ens creguem el potencial que tenim i en parlem amb orgull. Aquesta discussió, exportable i exportada a tants altres àmbits de la nostra ciutat, apel·la a la suma de la matèria prima i a l'orgull tarragoní. Som referents, però tenim molt camí per fer. Tenim la matèria prima, però encara pot lluir molt més. Tenim la gent que estira del carro, però calen més mans. Tenim una manifestació religiosa evident, però que pot ser viscuda des de moltes perspectives que hi han de tenir cabuda. Tenim la cultura, la tradició i la devoció, però mai pot deixar de ser popular.

La Soledat. Emilio Barruz

Els Armats. Carme Ribes

AMB LA VOSTRA SANG, SENYOR

Jordi Guàrdia-Romeu
Teòleg, especialitzat en litúrgia
Director de cants a la Catedral de Tarragona

Enguany es compleix el 475è aniversari de la fundació d'aquesta Congregació posada sota l'advocació de la Puríssima Sang de nostre Senyor Jesucrist. La devoció i el culte a la Sang de Crist i a les cinc llagues es desenvolupa, sobretot, a partir del segle XII. En aquell moment, la devoció a la preciosa Sang de Crist es desenvolupava en el context general de la pietat eucarística; tinguem presents els miracles eucarístics, com el del Sant Dubte d'Ivorra (1010), que contribueixen a difondre aquesta advocació.

A inicis del segle XVI, van començar a sorgir confraries de caràcter penitencial que es posaven sota l'advocació de la Sang de Crist. Per tant, no ens ha d'estranyar que aquells esparters i espardenyers tarragonins que el 1545 es van agremiar hi encomanessin les seves activitats.

En aquesta aportació, intentaré esbossar quatre idees sobre què entenem quan parlem, precisament, de la Sang de Crist. I com que el tema pot ser molt, però molt extens i complex, em limitaré als textos litúrgics actuals i als textos bíblics. Per tant, no m'endinsaré en el desenvolupament devocional que, en el context de l'angoixa vital de finals de l'Edat Mitjana, va fer que apareguessin confraries i congregacions que es dedicaren a la contemplació i imitació del dolor i el sofriment de Crist en la passió i la creu, on va vessar la seva sang. Partiré, doncs, de l'eucologia proposada en el formulari de la missa votiva de la preciosíssima sang de nostre Senyor Jesucrist (Missal Romà, pàg. 924). I després repassaré alguns textos bíblics. Abans, dos aclariments:

Sant Crist de la Sang. Oriol Ventura

1. Eucologia és un terme que es refereix tant al conjunt d'oracions d'un llibre litúrgic, com a les d'una celebració en concret. Així, l'eucologia d'una celebració de l'Eucaristia consisteix en la Pregària eucarística (amb el prefaci a l'inici, que pot ser variable), les oracions breus al començament de la missa (col·lecta), després de la presentació del pa i del vi (sobre les ofrenes) i al final de la comunió (postcomunió), així com l'oració que conclou la pregària universal. En aquest cas, em fixaré bàsicament en el prefaci del formulari ja citat.

2. Missa votiva. L'expressió es refereix a aquelles celebracions de l'Eucaristia que no es fan per un misteri especial del Senyor (misteri pasqual, nadal, dia del Senyor) o una festa o memòria de sants, sinó amb una intenció devocional (*votiu* ve del llatí *votum*, d'on prové també *devoció*, *devot*). Aquestes celebracions tenen un caràcter més subjectiu i fan referència als grans misteris teològics, com ara la Santíssima Trinitat, els misteris de Crist o l'Esperit Sant.

1. CADA VEGADA QUE BEVEM AQUEST CALZE

Anem al prefaci que proposa el formulari de la missa votiva dedicada a la preciosíssima sang de nostre Senyor Jesucrist. Es tracta d'un dels centrats en la Passió (Missal Romà, pàg. 404). El prefaci és la primera part de la Pregària eucarística i conclou amb l'aclamació *Sant*, *Sant*, *Sant*. I, quan s'adreça a Déu Pare, motiva la nostra acció de gràcies amb el record de l'obra de la salvació. En aquest cas, diu així: «Perquè en la passió salvadora del vostre Fill tot el món aprèn a confessar la vostra glòria, quan el poder inefable de la creu venç el poder del mal i fa resplendir la victòria del crucificat».

Un destacat: la victòria del crucificat. Crist, a la creu, es dona completament al Pare i converteix una condemna a mort en un sacrifici en bé d'una multitud (com diu Apocalipsi 7,9: «tan gran que ningú no l'hauria poguda comptar»). La mort de Crist, més enllà del que podem expressar en paraules, té un valor sacrificial: ens purifica, ens rescata del pecat (cf. Efesis 1,7), ens reconcilia amb Déu (cf. Romans 3,25), venç la mort (cf. 1Corintis 15,55-57).

Un altre: en la passió salvadora de Crist confessem la glòria de Déu. Per una banda, la glòria de Déu és «que tots els homes se salvin» (1Timoteu 2,3). I aquesta salvació es realitza en la mort i resurrecció de Jesucrist, en la seva donació total al Pare, en el vessament de la seva sang: «vós heu redimit tots els homes amb la Sang del vostre Fill únic» (oració col·lecta). Per altra banda, quan confessem aquesta glòria de Déu? Com cantem després de la narració de l'última cena, en el cor de la Pregària eucarística: «Cada vegada que mengem aquest pa i bevem aquest calze», anunciem la mort del Senyor, confessem la seva resurrecció. És a dir, sempre que, dels diversos trossos que som, en fem un sol pa, un sol cos, el de Crist; i vivim la vida de Crist.

2. LA VIDA DE TOT ÉSSER VIVENT

En els textos bíblics, la sang apareix com a símbol de la vida: «Perquè la vida de tot ésser vivent està en la seva sang» (Levític 17,14). Entenguem el terme *símbol* des del llenguatge performatiu: el símbol no només ens remet a la realitat que representa, sinó que la realitza, li dona existència. Que la sang sigui símbol de la vida vol dir que porta la vida (cf. Deuteronomi 12,23), la vida que ve de Déu: «Si els retires l'alè, expiren i tornen a la pols d'on van sortir. Quan envies el teu alè, reneix la creació i renoves la vida sobre la terra» (Salm 104,29-30).

D'aquí ve la prohibició en l'Antic Testament de menjar la sang dels animals (cf. 1Samuel 14,31-44; una prohibició que encara assumeix la primera comunitat cristiana en l'assemblea de Jerusalem, a Fets 15,20.29; 21,25); i també l'abominació sobre aquells que vessen la sang d'algú altre: «L'home fals i sanguinari, tu l'abomines, Senyor» (Salm 5,7). Només Déu dona la vida i la pren. Vessar la sang per algú altre és donar la vida per algú i esdevé, per tant, sacrifici. Per als autors bíblics, aquest sacrifici va de bracet a un ritual i a la primera aliança entre Déu i el seu poble.

3. SANG I L'ALIANÇA AL SINAÍ

Donem un cop d'ull a Èxode 19–24. Aquests capítols tracten de l'aliança al Sinaí. El 19 ens presenta l'aliança i la gran manifestació de Déu a la muntanya; a 20,2-17, s'hi estableixen les clàusules de l'aliança de Déu amb el seu poble (els deu manaments); fins al final del capítol 23, hi ha el desenvolu-

Sant Crist de La Sang. Albert Nel·lo

pament legislatiu del codi de l'aliança; i el capítol 24 relata la celebració conclusiva que reprodueix aquests moments: trobada de Moisès amb Déu, lectura del document de l'aliança al poble i l'adhesió per part del poble («Complirem tot el que el Senyor ha dit»), sacrifici de vedells i aspersió amb la seva sang («Aquesta és la sang de l'aliança que el Senyor conclou amb vosaltres d'acord amb totes les paraules d'aquest document»).

La sang vessada i aspergida sobre el poble (en certa manera, el marca) expressa de manera plàstica la iniciativa gratuïta de Déu (19,4: «Vosaltres heu vist com he tractat els egipcis, com us he portat igual que l'àliga porta els aguilons sobre les ales i us he conduït fins a mi») i el compromís o lliure resposta del poble (24,7: «Complirem tot el que el Senyor ha dit»). La sang dona existència a la iniciativa de Déu i al compromís del poble; realitza l'aliança entre el Senyor i el poble d'Israel.

La sang que marca el poble ja ha sortit en el llibre de l'Èxode. A 12,1-3, en el relat de la festa de Pasqua que precedeix la sortida d'Egipte, Déu mana marcar els dos muntants i la llinda de les cases dels israelites amb la sang d'un anyell que cada família haurà sacrificat. Aquella nit han de menjar tota la carn d'aquest anyell; no en pot quedar gens per l'endemà, perquè tan bon punt Déu hagi travessat el país d'Egipte i hagi fet morir els seus primogènits, els israelites han de sortir a correcuita.

La sang als muntants i al llindar de les cases és el signe de la vida ja donada, la de l'anyell; assenyala aquelles cases que ja han estat purificades per la mort: «La sang serà el senyal a les cases on vosaltres viviu. Quan veuré la sang, passaré de llarg i, quan castigui el país d'Egipte, no caurà damunt vostre la plaga de l'extermini» (12,13).

Des de bon començament, la sang estableix un parentiu, un estret vincle de solidaritat, en virtut d'una participació real, o també només ritual i simbòlica, en una mateixa sang. I, per aquest vincle de solidaritat, realitza una presència: la de Déu, enmig del seu poble («Posaré enmig vostre el meu tabernacle [...]. Us acompanyaré amb la meva presència; per a vosaltres jo seré el vostre Déu, i per a mi vosaltres sereu el meu poble», Levític 26,11-12).

4. LA SANG I EL SACRIFICI DE JESUCRIST

La sang, signe de sacrifici, de purificació, de comunió, de presència. Els primers cristians hi van veure amb naturalitat l'anticipació, a través del signe, d'aquell nou sacrifici a través del qual el Pare portarà a la plenitud la realitat de l'aliança en el signe de la sang del seu propi Fill. Ens ho explica sant Pau a la primera carta als corintis (11,25-

Sant Crist de La Sang. Marc Torija

La Flagel·lació. Oriol Ventura

26): «I, havent sopat, feu igualment amb la copa, tot dient: "Aquesta copa és la nova aliança segellada amb la meva sang. Cada vegada que en beureu, feu això que és el meu memorial". Perquè cada vegada que mengeu aquest pa i beveu aquesta copa anuncieu la mort del Senyor fins que ell vingui».

Per a l'Església, la sang segueix sent el símbol que realitza l'aliança entre Déu i el seu poble. Si la sang de l'anyell realitzava la primera aliança, ara és la sang de Crist, mort en la creu, la que simbolitza la nova aliança definitiva entre Déu i la humanitat. La participació en aquest signe construeix un nou poble en comunió amb el Pare, dins de la nova aliança en la sang del Fill i en l'Esperit: «Amb la vostra sang, Senyor, heu comprat gent de tota tribu, llengua i nació, i n'heu fet una casa reial, uns sacerdots dedicats al nostre Déu» (Apocalipsi 5,9-10).

Jesucrist, en la seva passió, mort i resurrecció, esdevé el nou anyell sacrificat. Com ens fa veure la carta als hebreus (capítols 8-10), esdevé víctima, i també el gran sacerdot que realitza el sacrifici, ja que ha entrat d'una vegada i per sempre al veritable santuari. I Crist mateix esdevé l'altar sobre el qual es realitza aquest sacrifici (per això els escriptors eclesiàstics van veure l'altar com un signe de Crist i van arribar a afirmar: «l'altar és Crist», digne de tota veneració). Els qui hem estat batejats hem estat marcats amb la sang d'aquest Anyell; marca els muntants i el llindar de cadascun de nosaltres: gràcies al sacrifici de Jesucrist, la mort ja ha passat per les nostres cases, ja hem estat purificats. I ens fa criatures noves, una nova creació. La creu és el lloc on Déu i la humanitat es troben, lloc de reconciliació, de perdó.

Jesucrist es dona personalment al Pare fins a la mort, ell mateix s'ofereix en sacrifici al Pare. Morint, es dona totalment al Pare; i pel seu sacrifici ens purifica i ens aconsegueix la veritable salvació. Cada vegada que bevem de la copa, la seva sang és signe que la mort ja ha passat per la nostra casa; en nosaltres, l'enemic (el fiscal del judici d'Apocalipsi 12,10, que acusava «els nostres germans [...] nit i dia davant el nostre Déu», és a dir el diable) i la mort mateixa ja han estat expulsats. La participació en la sang de Crist realitza de manera definitiva la presència de Déu: «El qui és la Paraula s'ha fet home i ha habitat entre nosaltres» (Joan 1,14).

I, encara, la comunió amb la sang de Crist (cf. 1Corintis 10,16) expressa la unió en Crist que el cristià assoleix per l'Eucaristia. És la realització més sublim d'aquell parentiu de sang, en virtut de l'aliança, que esmentàvem més amunt, i que realitza la presència de Déu entre nosaltres: «Jo sóc amb vosaltres dia rere dia fins al fi del món» (Mateu 28,20), «la Paraula s'ha fet carn i ha habitat entre nosaltres» (Joan 1,14).

Parlar de la sang de Crist és parlar de la seva donació total al Pare, del seu sacrifici. I no hi podem deslligar-ne la resurrecció, la pasqua, el seu triomf. La sang de Crist, la comunió amb la seva sang, ens redimeix, ens rescata del pecat, ens perdona i ens allibera, venç la mort, fa de nosaltres un sol poble, ens fa de la família de Déu, ens dona la pau.

Els germans Mullerat-Prat instants abans de sortir a la Processó. Família Mullerat-Prat

FAMÍLIA MULLERAT - PRAT

BANDERERS DE LA PROCESSÓ DEL SANT ENTERRAMENT 2020

Equip de redacció i edició. Revista 2020

Els germans Jaume, Josep Maria i Ramón Mullerat Prat són congregants de La Sang des de ben petits, i sempre participen a la Processó del Sant Enterrament acompanyant al Sant Crist de la Sang pels carrers de Tarragona. Aquesta arrelada vinculació, els hi ve per la figura del seu avi matern, el Sr. Antonio Prat Ferrando, sotsprefecte de La Sang des del 1965 fins al 1990.

També cal recordar que el Sr. Ramón Mullerat Balmanya, pare dels germans Mullerat-Prat, va ser banderer de la Congregació a la processó de l'any 1990, acompanyat de dos dels seus fills.

Ara, 30 anys més tard, en Jaume, acompanyat dels seus dos germans, agafa el relleu.

Quants anys porta la família participant a la Setmana Santa de Tarragona?

La nostra família porta ja molts anys, quasi un segle participant en la Setmana Santa Tarragonina. Els nostres avis, José Mullerat Soldevila i Antonio Prat Ferrando, ja hi participaven. Des de llavors, totes les generacions hem participat en la processó i en els actes que La Sang organitza durant la Setmana Santa.

El seu avi va ser sotsprefecte de la Congregació, quins records tenen d'ell i d'aquella època?

Per nosaltres, la figura de l'avi Antonio sempre ha estat molt lligada a La Sang. El tenim molt present durant la Setmana Santa. Va ser sotsprefecte de la Congregació durant 25 anys i va transmetre als seus fills i néts els valors cristians i la importància de les tradicions. Els qui l'acompanyàvem als oficis i processons de Setmana Santa vivíem amb ell l'expectació que culminava amb les processons de divendres i dissabte. Aquests dies, els passejos per la ciutat eren un no parar de saludar gent coneguda.

Ha canviat molt la Processó d'aquella època comparada a l'actual?

És bonic veure que les tradicions perduren a Tarragona. I la processó de Tarragona és molt especial, donada la seva història, els seus misteris i el nombre de confraries que hi desfilen. És molt positiu que actualment el grup d'armats, part important de la Processó, així com els portants dels dos misteris a rodes i del pas de la Mare de Déu de la Soledat siguin congregants voluntaris. També recordem la gran quantitat d'aspirants i congregants que anàvem a la processó ara fa més de 40 anys. Malauradament avui som menys a files, segurament a causa de la crisi en la fe cristiana. Nosaltres sempre anem a les files al costat del Sant Crist i ens agradaria que l'acompanyessin més congregants. Creiem que la Congregació, com entitat organitzadora de la Processó del Sant Enterrament, hauria de tenir un paper més destacat, amb molta més participació.

Què significa per a vostès la Setmana Santa?

Per a nosaltres la Setmana Santa és una època de l'any molt important. Tots nosaltres vivim fora de Tarragona, alguns som a l'estranger des de fa molts anys (Estats Units, Gran Bretanya i Suïssa), i sempre intentem venir a Tarragona per poder sortir a la Processó del Sant Enterrament. Són uns dies que aprofitem per a reunir-nos amb la família. I la processó, amb els seus moments de pregària i recolliment, és el punt àlgid d'aquests dies. També és important transmetre aquests valors i tradicions als nostres fills.

A quins actes participen durant la setmana Santa?

La nostra mare acompanya a la Mare de Déu de la Soledat, junt amb les seves joves i netes. Els homes anem amb La Sang, acompanyant el Sant Crist. Malauradament, al viure lluny de Tarragona, no tots podem assistir als altres actes.

Quin és el seu moment preferit de la Processó del Sant Enterrament?

És difícil poder triar un moment. Quan passem pel Carrer Major recordem al nostre avi Antonio, ja que en aquest punt va presenciar la processó per última vegada des de casa de Mossèn Corbella, congregant de La Sang i Canonge de la Catedral. Per una altra banda, dos moments molt emocionants i impactants són quan els armats fan l'acatament al Sant Crist a la Rambla Nova i l'escorten fins a la plaça del Rei, i també quan la Mare de Déu de la Soledat és pujada a coll per la Baixada de la Pescateria, envoltada dels aplaudiments dels tarragonins.

L'avi Antonio Prat va rebre la medalla de Congregant Predilecte de mans del prefecte Mn. Florenci Giralt. 6 maig de 1989. Foto RVCPS

Creuen que la Setmana Santa de Tarragona està prou valorada fora de la ciutat?

Creiem que sí, però potser encara es podria donar més a conèixer. Es podria valorar la possibilitat de convidar a confraries foranes per participar en alguns actes de la nostra Setmana Santa, i fins i tot, a participar en la Processó del Sant Enterrament.

La nostra processó és especialment digne i solemne. S'aprecia el silenci i el recolliment del públic i dels participants durant la desfilada. També és admirable la quantitat de gent que, malgrat el fred, ens contemplen asseguts o drets durant tota la desfilada.

Durant la Setmana Santa, hi ha alguna tradició que sigui pròpia de la seva família?

Hi ha dues tradicions que ens venen a la memòria. La primera és que cada any, just abans d'iniciar la nostra desfilada a la processó, ens dirigim a la Casa de La Sang i resem un Parenostre davant la foto de l'avi Antonio. Aquesta fotografia està situada a la Sala de Juntes de la Congregació. L'altra tradició pròpia és que, un cop ha finalitzat la processó, tots ens reunim per sopar i comentar les vivències d'aquest important dia. Això ho hem fet des de fa més de 50 anys, quan l'àvia Josefa ens tenia preparat un ressopó a casa dels avis.

Segueixen algun ritual durant el Divendres Sant?

Divendres Sant a primera hora de la tarda, baixem de Poblet, on tenim la casa familiar i ens provem les vestes. Quins nervis! Els cinturons, les golilles i els guants volen pels aires! Fem un tomb per Tarragona i recordem quan érem aspirants. Tot seguit ens envaeix l'ambient i els sorolls típics de la recollida dels misteris. Ens agrada sentir els tambors de les altres confraries. Si hi som a temps, portem als petits a veure els misteris a la plaça del Rei.

Què representa per a vostès i per a la seva família ser els banderers de la Processó del 2020?

Per a tots nosaltres és un gran honor portar la bandera de la Sang. Després de tants anys participant-hi ens fa mol-

ta il·lusió, ja que també és un acte de reconeixement a la nostra família. Som conscients de la importància d'aquest acte i ho fem amb humilitat i devoció. És bonic poder dir que som la tercera generació de la nostra família que porta la bandera. La mare ens recorda que l'avi Antonio i, també el nostre pare Ramon la van portar. Estem molt agraïts a la Junta de la Congregació. Potser qui està més emocionada per aquest nomenament és la nostra mare Margarita, filla de l'avi Antonio.

Quin paper creuen que juga la família dins de la Setmana Santa?

La família és el nucli de la societat cristiana. A la Setmana Santa s'uneixen tradicions religioses i socials. Això és especialment evident a Tarragona, on diverses generacions de la mateixa família prenen part en els actes religiosos que se celebren. Al principi de la Setmana Santa se'ns convida a recollir-nos i culmina en una celebració familiar el dia de Pasqua.

L'avi Antonio i els nostres pares sempre han donat importància al caire solemne, de tradició i familiar que la nostra congregació ha sabut mantenir. Donat aquest món de la digitalització en què vivim, on el que importa és el present, més enllà de compartir aquestes tradicions amb els nostres fills i nets, hem de mirar d'inculcar-los també els valors cristians, de respecte, de sacrifici i d'equip que es desprenen dels actes de la Setmana Santa a Tarragona.

Qui serà l'abanderat i qui l'acompanyarà?

En Jaume Mullerat Prat serà l'abanderat, i estarà acompanyat pels seus germans Josep Maria (Pepe) i Ramon Mullerat Prat.

Sant Crist de La Sang. Janet Calvo

LA SETMANA SANTA SELVATANA

Carme Garriga Martínez, membre de la Vint-i-quatrena.
M. Lluïsa Garriga Martinez, procuradora de la RCPSNSJ.

En els darrers anys, a la Selva del Camp com en molts altres indrets, s'han anat recuperant les tradicions festives, un dels signes culturals d'un poble, però si alguna festa no ha calgut recuperar perquè s'ha mantingut viva i arrelada a l'esperit dels selvatans i selvatanes és, sens dubte, la Setmana Santa.

Amb la regularitat que marquen els astres, la Setmana Santa és el moment més important de l'any litúrgic cristià.

Tradició i espiritualitat conviuen en aquest període de temps que va des del Divendres dels Dolors fins al Diumenge de Pasqua, a través d'un vast i ric conjunt de pràctiques festives on els selvatans s'hi impliquen de tot cor, ja sigui per les pròpies creences religioses o bé perquè senten la responsabilitat i el goig de transmetre a les generacions futures aquest llegat cultural amb la mateixa força participativa.

Un dels aspectes fonamentals que ha configurat la nostra Setmana Santa és la continuïtat en el temps, que es celebra de manera ininterrompuda des de l'Edat Mitjana, ja que només s'han suspès les "professons" de forma puntual a causa de guerres o degut a les inclemències del temps. Això ha fet que la Setmana Santa de la Selva del Camp, a més d'estar inclosa en el Catàleg del Patrimoni Festiu de Catalunya, el 23 de novembre de 2010, fos declarada festa tradicional d'interès nacional i, a la vegada, s'atorgués la peculiar distinció del Viacrucis al Calvari com element festiu patrimonial.

La Reial Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist, coneguda popularment com a Confraria de la Sang, neix a la Selva cap a l'any 1616 i sorgeix a partir de la Confraria del Nom de Jesús, documentada ja l'any 1581, tot i que les Reials Ordenances del 1793 li atribueixin una existència encara més antiga.

Encontre. Stabat Mater. Viacrucis. RCPSNSJ

L'activitat principal de la Confraria de la Sang és la de mantenir, promoure i organitzar els actes de la Setmana Santa. A més, d'entre les activitats de caire social que desenvolupa actualment la Confraria a la Selva, destaca fer-se càrrec del trasllat dels difunts dels confrares.

En les darreres dècades i fruit de l'esperit emprenedor dels vilatans del poble selvatà ha estat possible la representació de la Passió, obra escrita per David Jou i Mirabent, en dues ocasions (any 2009 i 2018). Una Passió moderna i actual però que inclou tots els elements perquè cadascú la pugui sentir com a pròpia. Tanmateix, vam tenir el gran plaer d'organitzar la II i la XXI Trobada d'armats de les Comarques Meridionals (any 1993 i 2017) amb la participació de nombroses agrupacions que representaven plàsticament les vetustes legions romanes.

Un dels projectes futurs, que per a la nostra Confraria i poble suposa un gran honor i emprenem amb molta il·lusió i responsabilitat, és l'organització del Xè Congrés de Confraries de Setmana Santa de Catalunya, que es realitzarà el cap de setmana del 17 i 18 d'abril de 2021.

La gestió de la Confraria la realitza la Vint-i-quatrena que està formada per homes i dones confrares, d'entre els quals hi ha dos procuradors.

Cal fer esment, dins de l'organització de la confraria, de la Vint-i-quatrena d'Honor formada per confrares amb llarga trajectòria a l'entitat i que sense ells, sense el seu esforç i dedicació, de ben segur, no tindríem avui dia el reconeixement d'aquesta tradició.

Una vegada s'inicia la Quaresma, la Vint-i-quatrena es reuneix en Capítol, que com a fet distintiu d'altres confraries és presidit per l'alcalde de la vila, per tal d'iniciar l'organització dels diferents actes.

El portador del Sant Crist o "crister" de l'any, en aquest Capítol, demana permís a l'alcalde per a treure la imatge del Crist en processó o "professó", com diem els selvatans. Com a fet inèdit, sense aquest consentiment, les processons no es podrien realitzar.

Cadascun dels diumenges de Quaresma, a l'església Parroquial de Sant Andreu, es celebra el viacrucis amb el Crist de la Sang portat pels Cristers.

Si més no, no és fins el Diumenge de Rams que comença la celebració de la Setmana Santa. Pel matí, davant el convent de St. Rafael, hi ha la Benedicció de Rams per tal de recordar l' entrada triomfal de Jesús a Jerusalem i seguidament

Processó del Sant Enterrament. RCPSNSJ

es camina en processó fins al temple Parroquial, on es fa la missa en la qual la Confraria de la Sang fa l'ofrena del Ciri Pasqual que s'encendrà a la vetlla Pasqual i que presidirà les celebracions litúrgiques de l'església durant l'any.

A la processó, hi assisteixen dotze infants representant els Apòstols i l'Schola Cantorum interpreta el "Gloria Laus", peça polifònica autòctona de la Selva del Camp de final del segle XVIII-principi del XIX.

Per la tarda, hi ha un Viacrucis al Calvari i en acabar es fa el pregó de Setmana Santa, cada any a càrrec d'una personalitat selvatana o d'arreu de Catalunya vinculada amb la Setmana Santa. L'any passat vam tenir l'honor de comptar amb la presència del Sr. Josep Ignasi Boada, sotsprefecte de la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Tarragona, que va tenir la gentilesa de participar al nostre Viacrucis i fer un excel·lent pregó de Setmana Santa.

Amb el Dilluns Sant s'enceta una setmana frenètica d'activitats i preparatius que omplen de joia tan a les persones que en prenem part de manera activa com a aquelles que en són espectadors.

Durant el dia de Dijous Sant s'ornamenten els Passos o Misteris, i els confrares recullen els Trofeus (improperis) i ciris per sortir el Divendres Sant a les "professons".

Tanmateix, a la tarda del Dijous Sant té lloc la celebració de la Cena del Senyor i a la nit el trasllat del Misteri de la Pietat des del convent de Sant Rafael a l'església Parroquial, on el silenci només és trencat per un cor de veus blanques interpretant l'Stabat Mater de Hamman.

El Divendres Sant s'inicia amb la crida característica del toc de trompeta i de timbal dels armats de la Selva pels carrers del poble, junt amb el so de les "matraques" del campanar de l'església, que anuncien la sortida del Viacrucis al Calvari.

La frescor de la matinada i l'olor dels camps desperten els sentits i sentiments de tota persona que de manera reflexiva segueix el Viacrucis vers el turó del Calvari, situat a l'altre costat de la riera.

Tots els elements propis de la Confraria desfilen en processó seguint l'ordre establert: ganfanons, armats, bandera, vestes, penó de la sang, dones de la Passió, apòstols, penitent, Consell Parroquial,... i finalment les Maries i el Sant Crist de la Sang que és portat pels cristers, seguit de la Vint-i-quatrena.

En baixar del Calvari, just en trobar-se les imatges del Sant Crist i de la Dolorosa al punt de la riera conegut com "la Verònica", es produeix "l'encontre", el moment de major expectació entre la multitud de selvatans i selvatanes que s'apleguen a escoltar el tradicional Stabat Mater.

La música omple les nostres processons d'uns sons característics, especials, plens de sensibilitat... És un dels elements distintius en relació a les processons d'altres indrets. El repicar del timbal dels armats, i els silencis intermitents que es produeixen també omplen l'espai sonor que embolcalla la processó.

Durant la Setmana Santa, tant en les celebracions litúrgiques com també a les processons, s'interpreten peces (algunes autòctones, d'altres de grans autors italians del Renaixement) de gran bellesa artística.

Cap al migdia té lloc la Processó de l'Agonia, on a més dels elements que integren la processó del Calvari, s'hi afegeix el Misteri de la Flagel·lació (o dels jueus) amb les vestes morades; el Misteri del Natzarè amb les vestes verdes; el Misteri del Davallament de la Creu amb les vestes blaves i la Soledat amb les vestes blanques i capa negra.

Cada Pas o Misteri té el seu propi motet, que és interpretat per un grup de músics i cantors.

Ball de la Mort. Processó del St. Enterrament. RCPSNSJ

Per a la Setmana Santa d'enguany s'ha realitzat un procés de restauració de les imatges dels jueus i del Natzarè, que són de talla, de l'escultor Josep Espelta, així com de la imatge de la Soledat, obra de l'escultor Modest Gené.

A la nit, sota la llum de lluna plena, s'inicia la Processó del Sant Enterrament amb respectuós silenci, elegància i solemnitat.

A més dels elements que integren les processons anteriors, surt la Vera Creu, el Misteri del Sant Sepulcre, acompanyat pels Cavallers del Sant Sepulcre i les autoritats locals. La música ens torna a oferir una peça tradicional selvatana l'"IN EXITU" (segle XVII), acompanyant el Sant Sepulcre i també el Ball de la Mort.

El Ball de la Mort, vinculat a la Confraria de la Sang des de l'antigor, es recupera l'any 2001 en motiu del Martiri de Sant Andreu i des de llavors, es balla en diferents punts del poble per on passa la Processó del Sant Enterrament.

La Setmana Santa culmina amb la celebració de la Vetlla Pasqual de dissabte a la nit i Diumenge de Pasqua, el retorn a la vida, la Resurrecció del Senyor. Els selvatans no restem a la vessant de passió i dolor; celebrem el triomf i, per tant, la resurrecció del Senyor, amb alegres cants de Caramelles que arriben a totes les llars del poble.

Des de la humilitat, però també des de l'orgull d'un poble que gràcies a la dedicació, valors i esforç, tan individual com col·lectiu, de la gent que fan possible que les tradicions perdurin en el temps, volem convidar-vos a conèixer la nostra Setmana Santa, la Setmana Santa de la Selva del Camp.

Processó Agonia. RCPSNSJ

Calvari. Viacrucis. RCPSNSJ

L'Assotament. Foto CSM

LA CONGREGACIÓ DE LA SANG DE MONTBLANC

Josep M., i Ismael Porta i Balanyà

La Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist de Montblanc, segons els cronistes de la vila, fou fundada a mitjans del segle XVI. En l'actualitat aquesta Congregació és la més antiga de la Conca de Barberà. De tota manera, el primer document que en demostra la seva existència és un capbreu de tres beneficis fundats a l'església de Sant Jaume i de Sant Marçal, datat el 22 d'abril de 1602. En aquest, Raimon de Blanes i de Centelles fa donació de tots els lluïsmes dels censos i censals a la "Confraria de la Puríssima Sanch de Jesucrist" i alhora també dona el patronatge de dita església. A canvi els confrares resten obligats a refer i a reparar l'obra de l'església. També mana que es conservi indemne la imatge del Crist ja existent i que aquest sigui col·locat a l'altar major, entre les imatges de Sant Jaume i de Sant Marçal.

Després d'aquest atorgament es pot considerar que ja queda constituïda plenament la Confraria, amb els elements característics que la defineixen bàsicament, com poden ser: en primer lloc, l'Església de Sant Marçal, com a seu i centre de les seves activitats i que en el transcurs dels segles es veurà complementada amb la possessió d'altres béns immobles. En segon lloc, l'organització de la Processó de la Setmana Santa; i, finalment, el caràcter mutualista que tingueren, fins fa poc, totes aquestes associacions de caire gremial.

Així doncs, a partir de l'any 1858 la primitiva Congregació va prendre aquest caràcter mutualista, passant a denominar-se "Congregació i Germandat", alhora que també es fixaven els reglaments que definien totes i cadascuna de les activitats de la nova "Congregació i Germandat de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist". La societat continuà exercint les seves activitats i funcions fins al gener de l'any 1874, quan a causa de la tercera guerra carlista fou suspesa fins al 1876, data en què s'establiren uns nous estatuts i la Congregació-Germandat tornà a emprendre la seva tasca, la qual es continuà portant a terme sense interrupcions fins a l'última guerra civil. El 1926 l'entitat revisà i modificà els seus estatuts per tal d'adaptar-lo als nous temps.

La República i sobretot la guerra civil van representar un període difícil per la Congregació. Posteriorment, el 6 d'abril de l'any 1939, amb pocs mitjans i amb un únic misteri ("El Natzaret"), es torna a realitzar la Tradicional Processó, la qual s'ha anat celebrant fins avui en dia.

L'origen històric de les processons de la Setmana Santa Montblanquina es desconeix. No obstant això, des de mitjan segle XVII ja tenim una constància documental de la seva existència. En aquesta època se celebraven dues Processons, la del "Dijous Sant" i la del "Divendres Sant" (també anomenada la "Processó de la Soletat"). Com és ben sabut, un dels seus elements característics el constitueix la presència de la Guàrdia Romana (coneguts popularment amb el nom dels "armats"). Si bé dissortadament, per manca documental, no podem establir amb exactitud quan comencen a desfilar pels carrers i places montblanquines.

Un tret molt característic d'aquestes Processons de la Setmana Santa de Montblanc és que han sofert poques variacions al llarg de la seva història. L'organització, recorregut, ordre intern, participació, etc. ha canviat poc del segle XVII fins avui mateix, i les transformacions més importants han tingut lloc fa molt poques dècades.

Antigament la preparació de les processons i de la resta d'actes de la Setmana Santa per part de la Congregació començava, pràcticament, amb l'inici de la Quaresma. Era el temps d'assaig dels armats, quan els germans arreglaven els misteris, i quan es plantaven els "maigs" o "desmais" i la resta d'elements que havien de bastir el Monument de Sant Marçal. Vuit dies abans de la Processó els confrares que tenien fills comunicaven al corredor de la Germandat si aquests assistirien a la Processó i, un cop fet això, l'andador feia un pregó convidant a la resta de nois de la vila a participar-hi.

El dia més important de la Setmana Santa era el "Dijous Sant". Els actes començaven de bon matí amb la celebració al santuari de la Serra dels Divins Oficis. A les deu, a l'església de Santa Maria, tenia lloc l'ofici de la Comunió General. A la cerimònia hi assistia l'Ajuntament en ple, amb els macers o porrers i la bandera de la vila, precedit per la banda de música. Un cop finalitzada la missa, la corporació es dirigia a la Casa de la Vila, on s'oferia coca, xocolata i anís per a tots els assistents. També hi havia el costum que l'Ajuntament fes portar mitja lliure de xocolata als dos beneficiats de la Comunitat que havien confessat els membres del consistori. Després del refresc es donava a tots els regidors i al secretari municipal una cera de Corpus, beneïda durant l'ofici.

A les quatre de la tarda, i prèvia invitació feta pel president de la Congregació al batlle, la Junta de la Sang, precedida pels armats, sortia de Sant Marçal i es dirigia a la Casa de la Vila on, després de reunir-se amb els membres del consistori, formaven la comitiva que havia de visitar els Monuments. Obrien la marxa els armats, seguits pels macers municipals els quals portaven crespons negres a les gorres. Després venien els regidors i l'alcalde abillats amb vestits negres i lluint els atributs del seu càrrec. Al seu darrere hi anaven els empleats municipals, la Junta de la Congregació de la Sang (amb la tradicional vesta negra amb gorgera blanca, sense caputxa o cucurulla, i portant una alta vara de fusta amb un llacet negre, morat o blanc) i els procuradors de la Mercè. I, tancant la comitiva, venien els misteris. Acompanyaven el seguici infants vestits amb la vesta negra.

La visita començava pel monument situat al santuari de la Serra. Després, es dirigien a veure els emplaçats a les esglésies de la Mercè, a la de Santa Anna i a la de Sant Miquel, per acabar novament a la Casa de la Vila. Un cop allí se servia un berenar als armats compost de pa i anís i s'obsequiava als regidors i membres de la Sang amb orxata i anissos. Mentrestant un empleat municipal esperava a

La Veròmica. Foto CSM

La Pietat. Foto CSM

l'església de Santa Maria per tal d'avisar els membres del consistori quan comencessin els "fassos".

En aquells moments, a Santa Maria, tenia lloc el que hom coneixia com l'"Ofici de les Tenebres". La cerimònia estava presidida per un triangle de fusta amb catorze ciris vermells o grocs i un de blanc situat a l'altar major. Els ciris representaven els dotze apòstols i les tres Maries. En finir cada salm, un escolà o un beneficiat anava apagant cadascuna de les espelmes. Quan en quedaven poques, el funcionari municipal avisava als representants consistorials i llavors aquests feien entrada al temple i passaven a ocupar el banc assignat al mateix ajuntament, i els armats es situaven en semicercle entorn de la imatge del Sant Crist. Quan, després del quinzè salm, s'apagaven els llums de l'església i es retirava la "Maria sola", o "marieta" (nom popular que es donava al darrer ciri que cremava al cim del simbòlic triangle) sense apagar cap a la sagristia de darrere de l'altar, havia arribat el moment dels "fassos" o de "matar jueus". En quedar la immensa nau de Santa Maria en la més completa foscor es produïa sobtadament un estrèpit i un terrabastall ensordidor. Grans i petits feien sonar els carraus, colpejaven amb les maces de fusta contra el terra i els bancs de fusta, picaven de peus, xisclaven, i feien el que fos per tal de fer força soroll. Mentrestant, els armats apuntaven a Jesucrist amb les llances. Transcorregut escassament un minut es treia de nou la "marieta", s'encenien els llums i tornava el silenci. Els "fassos" s'havien acabat.

Després de la missa, l'Ajuntament i la Congregació de la Sang anaven a la sagristia de Santa Maria a demanar la participació de la Comunitat de Preveres a la Processó del Sant Enterrament i a posar-se d'acord sobre l'hora de sortida d'aquesta.

Després la Junta de la Sang anava cap a Sant Marçal per organitzar la disposició de la Processó del Sant Enterrament. Antigament, aquesta començava a les vuit de la tarda (actualment comença a les deu del vespre). Els membres de la Congregació compareixien, en primer lloc a l'església de Sant Marçal una bona estona abans per escoltar el sermó i, un cop acabat aquest, prendre part en la Processó. Les normes de la Congregació eren molt estrictes en aquest punt. El germà que no era a l'església de Sant Marçal a l'hora assenyalada per començar la Processó només podia integrar-s'hi quan aquesta hagués arribat a l'església de Santa Maria, després d'haver demanat les corresponents disculpes al vocal encarregat de l'organització.

La disposició general de la Processó del Sant Enterrament, a començaments del segle XX, era la següent:
"Davant de tot anava la bandera de la Sang, seguida dels armats amb capes vermelles, marcant el pas al rítmic so del tambor i d'algun altre toc de corneta que, de tant en tant, feia el trompeter. Després venien els "Misteris", presidits cada un per un "xiquet" que explicava, cantant, llur significat. Obria la comitiva el Misteri de la "Somereta" o de la "Fugida d'Egipte"; el de l'"Hort", o de "l'Oració de l'Hort"; el de l'"Assotament" que era dels fadrins; el de l'"Ecce-Homo"; el del "Natzaret"; el dels "Dolors de la Verge"; darrere seguien les "cucurulles" que portaven els "martiris" (: la Verònica, la gerra, els daus, el gall, el balcó, els claus, etc.); i altres que duien creus a l'esquena arrossegant cadenes. Llavors venia el Sant Crist de la Sang; acabat el Sant Sepulcre, escortat per quatre armats, amb tambors al seu darrere. I el darrer de tots era el de la "Mare de Déu de la Pietat", seguit dels sacerdots, els porrers de la vila, les autoritats civils i una orquestra, i a continuació el poble, que és el que cloïa la Processó".

Escortant aquesta comitiva, i entre els diferents "passos", s'hi col·locaven tots els germans de la Sang, vestits amb la vesta negra i cucurulla, que portaven alguns dels elements tradicionals com eren els "improperis, penons o creus". Això feia que el seguici s'allargués molt i que, segons ens recorda la gent gran, tingués una durada superior a les tres hores. Durant la celebració de la Processó els germans es-

El Sant Crist de la Sang. Foto CSM

taven obligats a no deixar el company que els havia tocat en sort, "siguiendo siempre con atención la línea y guardando la proporcionada distancia; y cuando en ausencia de los arregladores habrán de avisar al de delante para que no se pare o camine, lo harán con dos o tres golpes de pie, según la Antigua costumbre".

Davant de cada misteri hi anava un infant, també vestit amb la vesta, que cantava un vers al·lusiu al "pas". Aquesta tradició de "cantar al misteri" es va perdre després de la guerra i, sortosament als anys 1990-2015 es va tornar a recuperar..., actualment no s'hi torna a "cantar". En aquesta Processó, antigament hi prenien part també les dues orquestres que hi havia a la vila.

Anteriorment la Processó del Sant Enterrament tenia dues parts perfectament diferenciades. La primera començava quan la comitiva de la Congregació sortia de l'església de Sant Marçal en direcció a la plaça Major per "anar a buscar a l'Ajuntament". Arribats allí, era costum que quan el Sant Crist de la Sang passés per davant de Ca la Vila, fos girat envers els representants municipals (que ja s'esperaven a la porta de l'Ajuntament amb les atxes enceses) com a signe que la Congregació convidava els regidors a participar en la Processó. Hom conta que un any durant el període republicà el Sant Crist de la Sang no es girà cap a l'Ajuntament. Aquest gest fou interpretat com una negativa a la participació de la representació municipal, la qual, conseqüentment, no hi va assistir.

De la plaça Major la comitiva, que encara no era la veritable Processó, es dirigia cap a l'església de Santa Maria. Allí es reorganitzava, s'hi afegien la resta de congregacions, els misteris de la parròquia, la Comunitat de Santa Maria i d'altres estaments, per iniciar la vertadera Processó, on el seu recorregut pels carrers montblanquins encara perdura igual avui dia.

L'any 1951 va esdevenir el que potser ha estat el canvi més transcendental: es va traslladar la Processó del Sant Enterrament del Dijous Sant al Divendres Sant. La raó d'aquest canvi era molt clara: seguint estrictament la cronologia de la mort de Jesucrist, resultava que, fent la Processó el Dijous Sant, tal com manifestaren diferents persones de la Congregació, "enterràvem a Jesús abans que fos mort". Tanmateix, segons aquestes mateixes fonts orals, el motiu que explica el fet que la Processó es realitzés el Dijous Sant era purament preventiu: en cas de pluja o mal temps, sempre hi havia la possibilitat d'ajornar-la al Divendres Sant. Per altra part, del 1951 ençà la Processó comença i acaba a l'església de Sant Marçal, en lloc de fer-ho a la de Santa Maria, com era tradició.

Durant la Guerra Civil, del 1936 al 1939, tots els misteris, improperis, etc. lamentablement foren cremats i destruïts. Tan sols es va salvar el misteri del "Natzaret" (talla barroca), perquè es va amagar dins un cup de vi. I també es van salvar de la crema un parell d'improperis... En els

anys posteriors progressivament es van anar recuperant alguns dels antics “passos o misteris”, la majoria construïts als Tallers de l’“Art Cristià”, d’Olot.

Actualment abans de la Processó del Divendres Sant, la Congregació de la Sang reparteix a la seva Seu, l’església de Sant Marçal, els corrents i diversos números entre tots els interessats a participar en la Processó. Quinze dies abans, en la mateixa església s’ha realitzat un cicle de conferències, tallers, concerts, audiovisuals que duren uns set dies, o més. Aquest any ja serà la 25ena edició de la “Setmana Santa Cultural de Montblanc”.

Si ens centrem en la “Processó del Divendres Sant” d’avui en dia, hi trobarem diverses novetats. A les vuit del matí s’inicia el “Solemne Viacrucis” fins dalt de tot del turó del Pla de Santa Bàrbara, amb la presència d’un Sant Crist (de menors dimensions que l’emprat per la Processó que més tard s’efectuarà a la tarda-nit) que normalment és portat pels “Joves de la Congregació de la Sang”, acompanyats de la Junta, del Sr. Plebà, dels escolans... Aquest acte és encapçalat pel “Manípul dels Armats”, que quan arriben dalt de tot de la muntanyeta efectuen el tradicional “Rinden” amb un silenci espectacular, amb el despuntar de la llum del dia, que només és trencat pel so dels tambors i les cornetes dels Armats. En aquest Viacrucis cada any s’ha incrementat en nombre els participants, curiosos i fotògrafs. A causa d’aquesta massiva afluència de persones, i per seguretat, l’any passat es va reestructurar les posicions un cop arribats dalt al Pla.

Des de les onze del matí, fins a tres quarts de cinc de la tarda, es fa ininterrompudament la “Vetlla del Sant Crist de la Congregació de la Sang” pels Armats a l’interior de l’església de Sant Miquel. Un dels actes imponents, seriosos i vistosos, que a cada hora en punt s’efectua a la plaça exterior, són els canvis o relleus d’aquests respectius zeladors, canvis que es fan ràpidament i que són executats de manera majestuosa pels Armats.

A les 12 del matí també es realitza el “Repartiment dels Passos” pels seus portadors, acompanyats de les seves bandes de música. Els misteris actuals són els següents:
“El de l’Oració a l’Hort de les Oliveres”, “Els Fadrins” (Assotament o Flagel·lació), “El Natzaret” (el més antic), “La Verònica” (o de les Dones), “La Pietat” i “El Sant Sepulcre”.

A un quart de set de la tarda, un cop finalitzada l’Acció Litúrgica, es retorna el “Sant Crist de la Sang”, a l’església de Sant Miquel. Els “Cantaires” joves interpreten uns versets, i els Armats fan el tradicional “Rinden”. Un quart més tard, es comença la “Recollida de Passos”, amb els armats, infants congregants, misteris, músics, col·laboradors i junta de la Sang; finalitzant altre cop amb la sortida del “Sant Crist de

Solemne Viacrucis al matí de Divendres Sant. Turó de Santa Bàrbara. Foto CSM

Divendres Sant. Vetlla dels Armats al Sant Crist. Foto ADP

la Sang", amb el seu alçament, ajudat per dos "Cirineus" (un a cada costat). Recorren diversos carrers del Montblanc Medieval fins a arribar a la Seu de la Sang, l'església de Sant Marçal, per dipositar i ordenar tot els elements patrimonials de la Sang, a punt per l'inici de la nocturna "Processó del Sant Enterrament".

A les 10 de la nit comença l'esmentada Processó del Divendres Sant (un acte de tradició popular i històric que ja té documentats 420 anys de celebració, però de ben segur que per manca de recuperació gràfica i escrita és molt més antic). En aquesta processó intervenen tots els col·laboradors i també les típiques "cucurulles", algunes estenent la cua llarga de la vesta, d'altres fent tot el recorregut descalces, etc...

La Processó (que d'antuvi també se la coneixia com la "Processó del Sant Silenci") l'inicia l'altiva Bandera de la Sang, seguida pel pas lent dels armats. Després s'intercalen misteris, cucurulles, nens de vesta, congregants, músics, i persones que acompanyen "a fer llum" als laterals d'aquesta entranyable i respectuosa desfilada. Vers al final, hi trobarem per ordre cronològic de la Passió al "Sant Crist de la Sang", portat per membres de la Junta i assistit pels dos "Cirineus". Darrere, tota la part clerical i consistorial, finalitzant amb el misteri del "Sant Sepulcre", que té com a tradició característica una gran i majestuosa "palma" (elaborada i obrada artesanalment per una família montblanquina) que bandeja a sobre de l'urna.

La Processó finalitza altre cop a l'església de Sant Marçal, seu de la Sang, on s'hi allotgen tots els misteris, ja que durant els dos següents dies posteriors restaran exposats al públic amb tots els ornaments florals i vegetals, i amb la seva respectiva il·luminació.

El "Sant Crist de la Sang" es retorna (encara a pas lent) a l'església de Sant Miquel, acompanyat per la junta, col·laboradors, capellans, consistori i manípul d'armats entre d'altres. El "Sant Crist de la Sang", romandrà tota la resta de l'any exposat en una capella interna d'aquesta esmentada església. L'entrada del Sant Crist és un dels actes sens dubte més emotius del Divendres Sant, amb el darrer "Rinden" que els armats efectuen, amb el repicar dels timbals i cornetes, amb solemnitat, silenci i contundència. I amb el magnífic esforç que han realitzat els portants de la imatge del Sant Crist, una figura escultòrica procedent dels tallers d'imatgeria religiosa d'Olot, i que en l'actualitat té un pes que sobrepassa la cinquantena de kilograms.

Fins aquí finalitzen els actes de la pròpiament dita Processó del Divendres Sant, però encara en resta un..., un on tot el públic està massivament congregat a la Plaça Major de la vila, tot esperant l'espectacular i anhelada desfilada que la cinquantena actual d'armats, efectuen a un pas molt ràpid pel centre de la plaça. Realitzen diverses figures i coreografies que són ovacionades pel públic existent, i els més menuts amb cara de son i cansats, es desvetllen embadalits contemplant les filigranes i evolucions que els armats van efectuant, apareixent i desapareixent diverses vegades consecutives pels carrers que encerclen el centre d'aquesta àgora. Sens dubte, és un dels actes més espectaculars, vistosos i esperats per la població montblanquina i pels visitants forans.

LLUM D'ESPERANÇA

Gòria Ganga Viñes

S'escolten les campanes de la nit
i es fa silent aquella gran tenebra,
que el sol com una espelma s'ha esvaït
darrere d'un dolor d'íntima febre.

Jesús en Creu el porten pel carrer;
els penitents segueixen, ran de posta
i tot el poble espera el pas primer
i mira els ulls de Crist, quan se'ls acosta.

Jesús s'ha mort! I raja com la veu
que va brollant de Déu quan se'ns atansa
i arriba al cor assedegat, que beu
el doll de fe que neix de l'esperança.

Passa la Creu sobre els carrers ombrius
i Tarragona, del ponent fa albada,
i del cel vessen els colors més vius
que llisquen sobre una hora il·luminada.

Ara Jesús no és mort. Tots l'hem sentit
com una veu que ens omple nit i dia
i ens resa l'ànima que calla un crit,
i té un ressò d'interna melodia.

S'escolten les campanes de la nit...
I Jesús mor i neix en cada pit!

Crist de la Humiliació (La Magdalena). Daniel Pallejà

REIAL CONGREGACIÓ DE LA PURÍSSIMA SANG DE NOSTRE SENYOR JESUCRIST DE REUS

La Junta de Govern de la RCP Sang de NSJ de Reus

La Reial Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist de Reus és l'entitat degana de la Setmana Santa reusenca. Amb temple en propietat obert al culte tot l'any, allí també hi radica la parròquia homònima des de finals del segle XIX. La primera referència documental coneguda, per ara, data del dia 31 de gener de 1555, i és una menció en les actes del Consell Municipal, encara que possiblement l'existència de l'entitat vingui de més enrere.

D'entre els nombrosos actes que es realitzen al llarg de l'any en destacarem els dos que tenen un reconeixement oficial per la Generalitat de Catalunya: Les Tres Gràcies, moment devocional que ocorre a les tres de la tarda de cada Divendres Sant, que és considerat el punt àlgid i constitueix l'esdeveniment més emblemàtic de la Setmana Santa reusenca; i, la Funció de la Coronació del Senyor, auto sacramental realitzat des de 1565 els Diumenges de Pasqua de Resurrecció.

El Divendres Sant, a dos quarts de dotze del migdia, la Reial Congregació processiona amb el Sant Crist de la Sang fins a la Prioral de Sant Pere. Aquesta processó és anomenada del Migdia o de l'Agonia. El Sant Crist, portat pels membres de la Junta de Govern de la Reial Congregació, va acompanyat per dues persones conegudes popularment com el bon lladre i el mal lladre, vestides amb armadures de combat del segle XVI en compliment d'una penitència personal, també coneguts com els homes de ferro.

La processó és encapçalada pels Armats, acompanyada per nens i nenes vestits amb la vesta negra de la Sang i portant un blandó, i a continuació, dos congregants vestits amb vestes negres, que porten dos fanals de ferro forjat i obren la desfilada dels congregants adults, encapçalada per la bandera negra de la Sang (de damasc negre amb l'escut brodat de les cinc nafres de la Sang) portada pel banderer, i els dos cordoners, tots amb el cap cobert per una cucurulla negra. Enmig de les dues fileres de congregants amb ciri, se'n forma una altra de penitents que porten els improperis, i que acostumen a desfilar descalços amb creus, ciris o rams de flors a les mans, amb els braços en creu o bé cadenes

Processó de les Tres Gràcies. RVCPS

Les Tres Gràcies. RCPSR

lligades als turmells. La imatge del Sant Crist és precedida per l'Escolania, Cor Jove i la Capella de Cantors del Sant Crist de la Sang, que interpreta el Vexilla Regis. Aquesta és l'única composició musical que s'interpreta durant totes les processons de Divendres Sant a Reus en l'acompanyament del Sant Crist de la Sang. Aquesta peça va ser musicada, cap a finals del segle XIX, pel compositor local Victorí Agustí. El Vexilla Regis es canta a Reus i a Roma, i per mimetisme, també en algun poble de la comarca, com Riudoms. Just darrere el Sant Crist també l'acompanya l'estendard principal de la Reial Congregació, confiat sempre a congregants.

A partir de les dotze del migdia, es predica la Funció de l'Agonia o les Set Paraules. El Toc de Silenci interpretat pel Caporal Corneta dels Armats ha anunciat l'arribada a la Prioral de la Venerada Imatge del Sant Crist, i la interpretació posterior del Vexilla Regis solemnitza el moment de l'entronització del Sant Crist de la Sang al presbiteri de la Prioral, restant acompanyat pels homes de ferro immòbils a banda i banda i amb l'única il·luminació de dos ciris. La Junta de Govern roman durant tota la Funció de l'Agonia al presbiteri, amb els predicadors i les autoritats eclesiàstiques.

La funció de l'Agonia o de les Set Paraules té una duració d'unes dues hores, aproximadament. Abans un predicador, i actualment set dels rectors de les parròquies de Reus, són els encarregats de predicar sobre les "Set Paraules" que Jesucrist va pronunciar durant la seva lenta agonia a la creu. La Capella de Cantors de la Sang fa interpretacions musicals, des del cor, entre cada glossa de les set paraules de Crist a la creu.

Un cop acabada la prèdica de la setena paraula, cap a dos quarts de tres de la tarda, els caporals armats que en aquells moments fan la guàrdia d'honor a la Venerada Imatge, així com els dos homes de ferro, posen la llança de cap per avall "a la funerala", com a símbol de la mort de Crist. Aquesta funció religiosa acaba amb el cant del "Miserere", a càrrec dels cantors de la Sang, i amb tot el poble agenollat en senyal de respecte per la mort de Jesucrist.

A partir de llavors s'organitza la processó de retorn, anomenada de les Tres Gràcies, seguint el mateix itinerari que l'anterior però en sentit invers, per retornar la Venerada Imatge al seu Temple titular. Hi participen més congregants i públic que en la Processó de l'Agonia. Quan la processó arriba a la plaça de la Sang, aquesta és plena de gom a gom. L'entrada de la processó a la plaça es fa en un fort silenci trencat sols pel tradicional Toc de Silenci del Caporal Corneta dels Armats en entrar el Sant Crist. L'arribada de la processó a la plaça de la Sang és a les tres de la tarda, coincidint amb l'hora de la mort de Jesucrist, clavat a la Creu.

L'acte de les Tres Gràcies esdevé el moment més esperat de la Setmana Santa reusenca, quan els reusencs i forans omplen la plaça per demanar "les Tres Gràcies" davant la imatge del Sant Crist. En arribar la processó, vora les tres de la tarda aproximadament, el Capità Manaies demana l'obertura del Temple (església de la Puríssima Sang) colpejant amb la seva llança la porta; dona tres cops amb la part de baix del bastó del seu estendard o vexillum. La porta és oberta per un exclavari i la processó de congregants, que havia

restat momentàniament aturada, reprèn el seu curs cap a l'interior fins que la imatge, portada pel clavari, puja els esglaons de l'entrada. Tot seguit el Sant Crist és girat cap a tots els costats de la plaça, mirant endavant i a un costat i altre, de cara al poble per demanar-li el que hom anomena les Tres Gràcies. És creença que en aquest moment, si es demanen tres gràcies són concedides.

El silenci es manté fins que un espontani crida: "Visca Crist Rei!", contestat per la multitud de fidels que s'aplega a la plaça amb un "Visca" seguit d'un fort aplaudiment. Tot seguit, és cantat el Credo, mentre el Clavari introdueix el Sant Crist dins del Temple, tot entronitzant el Diví Crucificat sobre una peanya, a l'Altar Major. És llavors el moment per adorar la Venerada Imatge.

El fet de girar la imatge del Sant Crist de la Sang vers al poble sembla ser que fou realitzat per primer cop el 1907. El portador d'aquell any era Josep Colom i Marca, qui abans 'entrar a l'església va deturar-se i es va girar de cara al poble perquè la gent present pogués demanar millor «les tres gràcies», tot responent de ben segur a una tradició que ja feia molts anys que els reusencs devien celebrar.

Funció de la Coronació del Senyor. RCPSR

L'acte de les Tres Gràcies va ser declarat l'any 2010 "Element Patrimonial d'Interès Nacional" per la Generalitat de Catalunya. Aquest reconeixement inclou la processó del Migdia, la Funció de l'Agonia o les Set Paraules, i la processó de les Tres Gràcies, totes organitzades per la Reial Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist de Reus. Aquestes dues processons i l'Acte de les Tres Gràcies són, sens dubte, l'eix central de la Setmana Santa reusenca.

La Coronació del Senyor, acte instituït l'any 1565, és una de les cerimònies de tradició més arrelada de la Setmana Santa reusenca. Antigament, constava de dues parts: en la primera es coronava el Senyor, el cos del Crist Jacent, volent simbolitzar la seva resurrecció; en la segona es coronava la Mare de Déu. En el transcurs dels primers anys la Corona, teixida amb flors blanques, era posada per una donzella que desitjava casar-se durant aquell mateix any.

D'aquesta tradició n'ha quedat alguna cosa. En l'actualitat les flors formen part essencial d'aquesta funció, rodegen el cos de Crist, i, en ser posades per les nenes, volen simbolitzar la lluminositat de la resurrecció.

Però tant en la seva forma, com en el lloc d'ubicació, com fins i tot en la seva hora de celebració, ha sofert variacions remarcables. De celebrar-la a les set del matí, a fer-ho a la una de la tarda. De celebrar-la a l'altar major o l'altar lateral fins, a fer-ho als peus del Sant Crist de la Sang. De posar la Corona noies que volien casar-se, a donzelles de la Congregació, o filles de congregants, fins a posar-la nenes entre els vuit i els dotze anys. Canvis que han anat adaptant la funció al moment present sense perdre mai la seva profunda arrel històrica.

En el moment culminant, la nena que corona, imposa la corona imperial al cap del Sant Crist i un altre acompanyant la petita als peus, representant així que Jesucrist ha vençut la mort per tots nosaltres i és el veritable Rei del món. En el moment de Coronar al Sant Crist, l'Escolania entona l'Al·leluia, amb els fidels posats dempeus.

S'acaba la funció cobrint el Sant Crist, de nou, amb el vel que anteriorment se li havia tret, doncs Jesucrist ja no hi és, ha Ressuscitat, tot seguit, pugen totes les nenes participants a dipositar unes flors sobre la imatge del Sant Crist i fer-li un petó, adoració que després faran tots els fidels.

Les corones, claus i ampolletes de perfums són joies d'argent del Reial Col·legi d'Orfebres de Reus, del segle XVII.

L'any 2019, La Coronació del Senyor va ser declarada "Bé Festiu Patrimonial de Catalunya" per la Generalitat de Catalunya.

Creu dels Improperis. Oriol Ventura

LA GERMANDAT DE LA PURÍSSIMA SANG DE NOSTRE SENYOR JESUCRIST DE VALLS

Francesc Murillo Galimany

La Germandat de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist de Valls, coneguda popularment com a Germandat del Sant Crist de Sant Francesc o com els Cristaires de Sant Francesc es remunta al segle XVII, fet que la converteix en una de les germandats i confraries històriques vigents més antigues de Valls. No era la primera confraria de la Sang fundada a Valls, sinó que des de la segona meitat del segle XV existia a l'església parroquial de Sant Joan la Confraria de la Puríssima Sang de Jesucrist, que inicialment era la confraria responsable de la processó del Dijous Sant, la més important de la Setmana Santa vallenca fins la reforma del 1912. L'any 1554, aquesta confraria de la Sang es va fusionar amb la Germandat del Sant Crucifix, unint-se en la Germandat del Sant Crist de Sant Joan, que encara existeix.

Fotografia de la imatge del Sant Crist de Sant Francesc, feta abans del 1936. Pere Català i Pic / Arxiu Municipal de Valls

La història de la Germandat del Sant Crist de Sant Francesc està estretament lligada a l'església de Sant Francesc de Paula, del convent dels franciscans Mínims, que en va ser la seu durant la major part de la seva història. El conjunt conventual de Sant Francesc, fou construït entre els anys 1590 i 1595 en unes terres a extramurs de la vila, a l'actual plaça de Sant Francesc. Més endavant, durant la primera meitat del segle XVIII, el convent va ser objecte de reformes importants, especialment en el cas de l'església, que fou ampliada i va adquirir l'aspecte i estructura que manté actualment.

L'any 1601, tingué lloc el naixement de la processó del Divendres Sant, creada per la Confraria de Nostra Senyora de la Soledat, fundada al convent de Sant Francesc. Des d'aquella data, la processó del Divendres Sant sortia de l'església de Sant Francesc i feia un recorregut pels carrers de la vila, que després de passar per l'església de Sant Joan, finalitzava a Sant Francesc. Uns anys més tard, a la Confraria de la Soledat s'hi afegiria una nova germandat de la Sang fundada a l'església del convent, la dels Cristaires de Sant Francesc, que passaria a participar activament en la processó del Divendres Sant, amb la seva imatge del Sant Crist.

Desconeixem amb certesa la data de constitució de la Germandat de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist, establerta a l'església de Sant Francesc. L'historiador Gabriel Secall apuntava, sense citar la font, que aquesta datava dels primers anys del segle XVII. La referència documental més antiga coneguda correspon a un decret dels jurats de la vila del 15 d'abril del 1685, en el que s'estipulava que tota persona que es volgués incorporar a la Germandat havia de sol·licitar prèviament el consentiment dels jurats de Valls per fer-ho. Uns anys més tard, el 24 de febrer del 1699, els germans reunits en capítol acordaren encarregar una nova imatge del Sant

Crist, que substituïa una de més antiga.
El 18 d'octubre del 1699, les autoritats municipals vallenques aprovaren les noves ordinacions de la Germandat del Sant Crist de Sant Francesc, que en l'esmentat document apareix denominada com: "la Germandat o Congregació dels que aportan la figura del Sant Cristo en la profesó que tots anys se fa lo divendres Sant, que ix del Convent de Sant Francisco de Paula situat fora y prop los murs de la present vila". Els del 1699, devien ser els segons estatuts de la germandat, els primers dels que en tenim notícia.

L'any 1846 els confrares acordaren reformar els antics estatuts del 1699, que consideraven poc entenedors, per tal de fer-los més útils tot ajustant-los a la realitat d'aquell moment. Els del 1846 són els estatuts complets de la Germandat del Sant Crist de Sant Francesc més antics que es conserven, i en ells hi queda ben especificat el seu caràcter de societat mutualista, a més de pietosa, en indicar que el seu principal objectiu era "atendrer als ausilis y socorros dels Socis". En aquest sentit la Germandat prenia una sèrie de mesures per donar suport assistencial o econòmic als confrares i a les seves dones, que estiguessin malalts o que haguessin patit un accident que no els deixés treballar, a més de l'obligació de l'assistència a l'enterro en el cas de que el germà acabés morint.

Pel que fa als actes de la Setmana Santa, cada Dijous Sant els confrares, amb vesta i atxa encesa, treien la imatge del Sant Crist del seu altar i la col·locaven al monument. L'endemà baixaven la imatge i sortien a la processó del Divendres Sant, també amb vesta i atxa encesa. Al segle XIX aquesta processó estava encapçalada pels armats, tot seguit hi anava una gran quantitat de nens i nois de quatre a quinze anys d'edat, la Germandat del Sant Crist de Sant Francesc, amb la seva imatge, i la tancava la Germandat de la Soledat, amb el seu misteri. També hi prenien part els misteris de l'Oració a l'Hort, l'Assotament, l'Ecce Homo i de la Verònica, amb les seves germandats

Els estatuts foren redactats de nou el 1888, però amb poques modificacions respecte als anteriors. La principal transformació vingué amb la reforma que patiren les processons de la Setmana Santa vallenca l'any 1912, quan anul·laren l'antiga processó del Divendres Sant, i es traslladà la del Dijous Sant al Divendres Sant. La Germandat del Sant Crist de Sant Francesc va passar a desfilar a la processó de la nit del Diumenge de Rams, que organitzava el Venerable Orde Terciari dels Dolors. La processó l'obrien els armats, i a continuació venien la

Imatge del retaule del Sant Crist de Sant Francesc, obra de Joan Lahosa, publicada al recordatori de l'acte de benedicció del retaule. Col·lecció particular

Creu dels Improperis, els nois que portaven els improperis, acompanyats d'homes amb atxes, tots amb vesta, i tot seguit els Cristaires de Sant Francesc, amb el Sant Crist, dues formacions musicals i, tancant la processó, el misteri de la Mare de Déu de la Soledat. Els nous estatuts del 1930, recollien aquests canvis.

L'estiu del 1936, en començar la Guerra Civil, la imatge del Sant Crist va ser destruïda, juntament amb el seu altar, situat al cap del braç dret del presbiteri de l'església de Sant Francesc. La Germandat no va recuperar la processó del Diumenge de Rams, fins el 1941, i ho va fer amb la nova imatge del Sant Crist de Sant Francesc, obra de l'escultor vallenc Josep Busquets, que fou beneïda aquell any. Entre el 1944 i el 1947, la Germandat

va fer un gran esforç per aixecar un nou retaule pintat a l'oli de grans dimensions, obra del pintor Joan Lahosa. Representava la crucifixió, a la que s'integrava la imatge del Sant Crist, i estava coronat per l'escena de la resurrecció de Jesús. Uns anys més tard, el 1954 es modificaren de nou els estatuts, impulsant sobretot l'aspecte religiós i de devoció. Però lentament, en apropar-se a la dècada dels anys setanta les processons de la Setmana Santa vallenca anaren perdent el seu pes, i l'any 1973 se celebrà per darrera vegada la processó del Diumenge de Rams. Uns anys més tard, el 1979, sortia per última vegada la del Divendres Sant i les germandats vallenques quedaren pràcticament inactives.

La imatge del Sant Crist de la Germandat fou traslladat l'any 1992 al Santuari de la Mare de Déu del Lledó, on tornà a tenir culte en una capella, ja que Sant Francesc estava cedida a l'Ajuntament des del 1978 i no tenia culte. Finalment a partir de l'any 2003 les diferents germandats i confraries vallenques tornaren a participar en els actes de la Setmana Santa, recuperant la processó del Divendres Sant. La Germandat de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist es reorganitzava i tornava a fer uns estatuts el setembre del 2003, tenint com a seu al Santuari de la Mare de Déu del Lledó. Des de l'any següent s'ha fet càrrec d'organitzar el Viacrucis Interparroquial del matí del Divendres Sant, que uneix el Santuari de la Mare de Déu del Lledó amb l'església de Sant Joan, i on pren part amb la imatge del Sant Crist, i compta amb l'acompanyament dels armats. Actualment també participa en l'organització de l'acte de confraternitat amb la Confraria del Davallament de la Creu, que també té com a seu el Santuari de la Mare de Déu del Lledó.

Fotografia del Viacrucis Interparroquial de 2018 organitzat per la Germandat de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist el Divendres Sant al matí. Presideix la imatge del Sant Crist de Sant Francesc. Pere Toda i Serra, Ajuntament de Valls

La Flagel·lació. Oscar Puente

LA CONFRARIA DE LA PURÍSSIMA SANG DE JESUCRIST DE MATARÓ

Héctor López Silva

A finals del segle XVI, arran de l'esperit de la Contrareforma sorgit a partir del Concili de Trento, es va produir una onada de fundacions de confraries, tant d'origen gremial (és a dir, depenent d'un gremi), com devocionals, a Mataró. D'aquesta època daten les confraries de Sant Elm, que agrupava als mariners, la de Sant Pere (dels pescadors), la confraria de la Mare de Déu del Roser o la de la Minerva (dedicada a mantenir i fomentar el culte al Santíssim Sagrament), o la de Sant Joan, que agrupava als fusters, escultors, mestres de cases, i d'altres oficis vinculats amb el treball de la fusta.

Fruit d'aquesta nova religiositat, l'any 1605 els administradors de la confraria de Sant Joan van decidir constituir la confraria de la Puríssima Sang de Jesucrist. D'aquesta forma, els administradors bastiren al voltant d'una imatge del Crist crucificat una nova entitat, que en els primers anys de la seva existència va participar de les processons de Setmana Santa amb els disciplinats: persones que s'assotaven a elles mateixes durant el recorregut de la processó.

Val a dir, però, que aquests disciplinats estaven sota un minuciós control dels administradors, tal com podem llegir en les ordinacions de la confraria. En una d'aquestes, llegim com es contemplava la possibilitat de tallar les cues del fuet a qualsevol persona que abusés de disciplinar-se. Tanmateix, la confraria també s'encarregava de contractar els serveis d'un metge i d'un apotecari perquè guarissin les ferides dels disciplinats un cop acabada la processó.

Ja entrats al segle XVIII, trobem com la imatge del Sant Crist era duta en processó a l'estil típic català, participant tant en les processons de Setmana Santa com en les processons organitzades per demanar la intervenció divina en casos d'extrema necessitat. És el cas, per exemple, d'una processó que s'organitzà el 1722 per demanar la intervenció

Cos de portants de la Puríssima Sang c.1930. Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró, fons d'imatges 02496

de Déu per lliurar a la ciutat de Mataró d'un brot de pesta que s'havia declarat dos anys abans a Marsella.

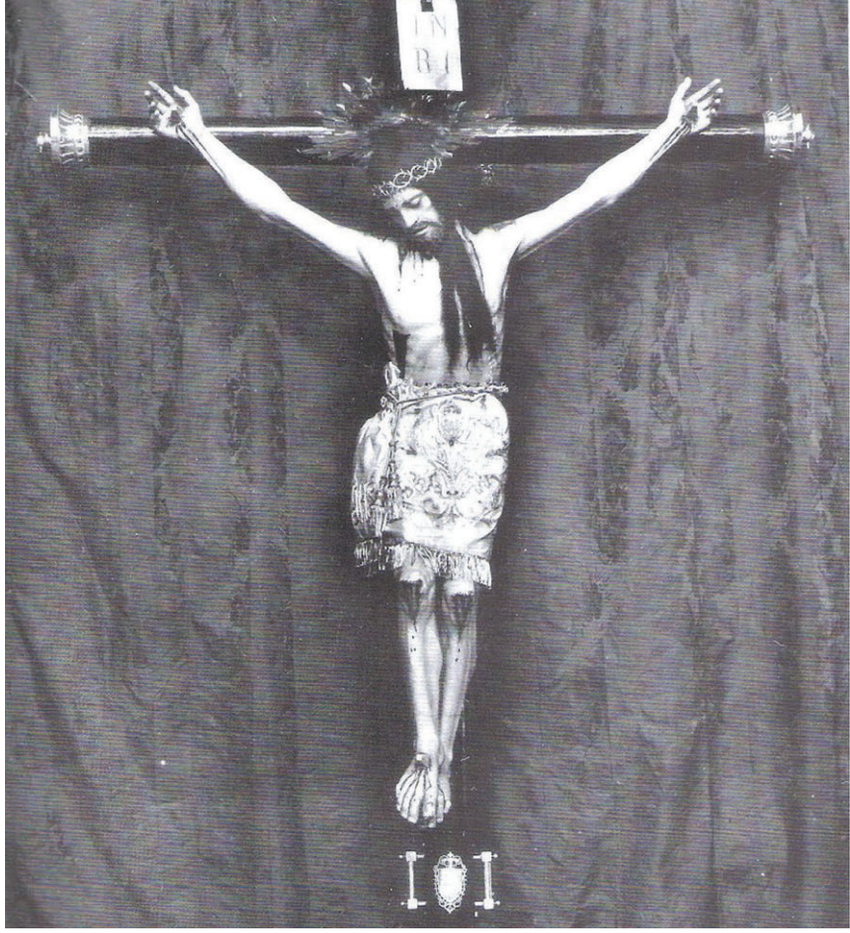
I és que la confraria, d'ençà de la seva fundació, no havia parat de créixer, esdevenint molt més important que la confraria de Sant Joan. Per aquest motiu van començar les primeres desavinences entre uns i altres, que van portar al trencament definitiu entre les dues entitats. Tant és així, que els administradors de la confraria de Sant Joan van decidir endur-se la imatge del Sant Crist a l'església del convent dels Carmelites Descalços (actual parròquia de Sant Josep).

Aquest fet va provocar la desestructuració de la confraria de la Puríssima Sang, que va entrar en una espiral de decadència fins als inicis de la dècada de 1770, quan es va produir un primer intent de refundació. Gràcies a aquests intents, la confraria encara va viure uns quants anys més. Durant aquesta etapa, els administradors de la confraria de la Puríssima Sang van iniciar el costum d'assistir als presos a la presó de Mataró, ajudant-los en el que fos necessari. És també durant aquesta època quan trobem documentat el costum d'assistir als condemnats a mort en els últims moments de vida. Així, sabem que els confrares de la Puríssima Sang van anar a recollir els cadàvers de dos soldats que havien estat ajusticiats per haver comès robatoris prop de Mataró.

Amb tot, la confraria no acabava de revifar, especialment per la manca d'una imatge per venerar que fos de propietat de la confraria. Aquest fet va resultar clau, ja que al cap de pocs anys d'aquesta revifada de 1770, la confraria va desaparèixer, arribant a caure en l'oblit dels mataronins i mataronines.

No seria fins a l'any 1817 quan la confraria de la Puríssima Sang tornaria a sorgir. Passat el trauma que suposà la Guerra del Francès, dos dels antics administradors de la confraria es van posar en contacte amb les autoritats locals per tal de poder reorganitzar-la. Un cop obtinguda l'autorització de l'Ajuntament, el següent pas va ser acudir al rector de la parròquia de Santa Maria per tal que els autoritzes poder tornar a fer ús de la capella de la Puríssima Sang. Casualment, aquesta capella havia quedat abandonada feia poc temps, atès que la confraria que se'n feia càrrec, la de les Ànimes del Purgatori, havia deixat de fer-se'n càrrec per no poder fer front al cost del manteniment.

Un cop autoritzats de nou i amb l'antiga capella oberta de nou al culte, els administradors de la Puríssima Sang van adquirir una imatge del Sant Crist, obrada per l'escultor mataroní Fèlix Vidal, pagada fruit d'una deixa testamentària.

Sant Crist de la Puríssima Sang de Mataró. Font: MASMM

La confraria tornava a estar en marxa. En aquest sentit, al poc d'haver-se reorganitzat, hagueren d'assumir l'organització de la processó del Divendres Sant, atès que la confraria de la Mare de Déu de la Soledat, que l'havia estat organitzant des de mitjans del segle XVII, no podia assumir-ne tota l'organització després d'haver perdut bona part dels seus membres, entre els quals part de la petita noblesa resident a Mataró, haguessin perdut les rendes que permetien a la confraria poder-la organitzar.

Gràcies al nou rol de la confraria de la Puríssima Sang, l'any 1845 s'arribà a un pacte amb la Venerable Congregació de la Mare de Déu dels Dolors: la primera s'encarregaria d'organitzar la processó de Divendres Sant, mentre que la segona ho faria amb la del Dijous Sant.

Van ser anys de canvis, de recuperar l'esplendor dels temps passats. Per aquest motiu, els administradors de la confraria es van preocupar de guarnir la capella, però també d'assegurar-se que fos la seva imatge la que tingués una major preeminència dintre els cultes parroquials i, per extensió, de la ciutat. Així, van sol·licitar els permisos adients per poder tenir la seva imatge en un lloc preeminent durant els dies sants, "obligant" a retirar un Sant Crist, anomenat dels Gavatxos, que provenia de l'antic convent de frares caputxins que s'havia desamortitzat el 1835.

El procés de reestructuració va portar a la necessitat de deixar per escrit la forma com governar la confraria i el cos

Portants del Sant Crist de la Puríssima Sang c.1960. Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró, fons d'imatges 12/16

de portants, d'una manera més adient a la realitat de finals del segle XIX. L'any 1886 aquesta adaptació cristal·litzaria amb la redacció d'un reglament pel cos de portants, dintre el qual es fixava, entre d'altres, el nombre de vuit portants com a nombre màxim de membres del cos de portant. Altres punts d'aquest reglament incloïen la necessitat de presentar una declaración de aptitud per part de la persona aspirant a entrar al cos, declaració que havia de ser feta pels quatre portants més antics.

A començaments de segle XX (els anys 1915 i 1928) es van redactar les primeres llistes del cos de portants, on ja veiem un canvi en aquest reglament, ja que hi trobem els vuit portants, però a més si havien afegit altres vuit persones, que eren els suplents: persones que sol·licitaren el seu ingrés al cos, però que només duien el Sant Crist si fallava un dels portants fixos.

La confraria, que s'havia anat bastint des de 1817, i que havia esdevingut una de les entitats més importants de la Setmana Santa de Mataró, juntament amb la Congregació dels Dolors, veuria les seves aspiracions i il·lusions cremades a la foguera del juliol de 1936. En pocs dies, tota la confraria quedà desballestada, el seu patrimoni cremat i molts dels membres més actius morts o al front de guerra.

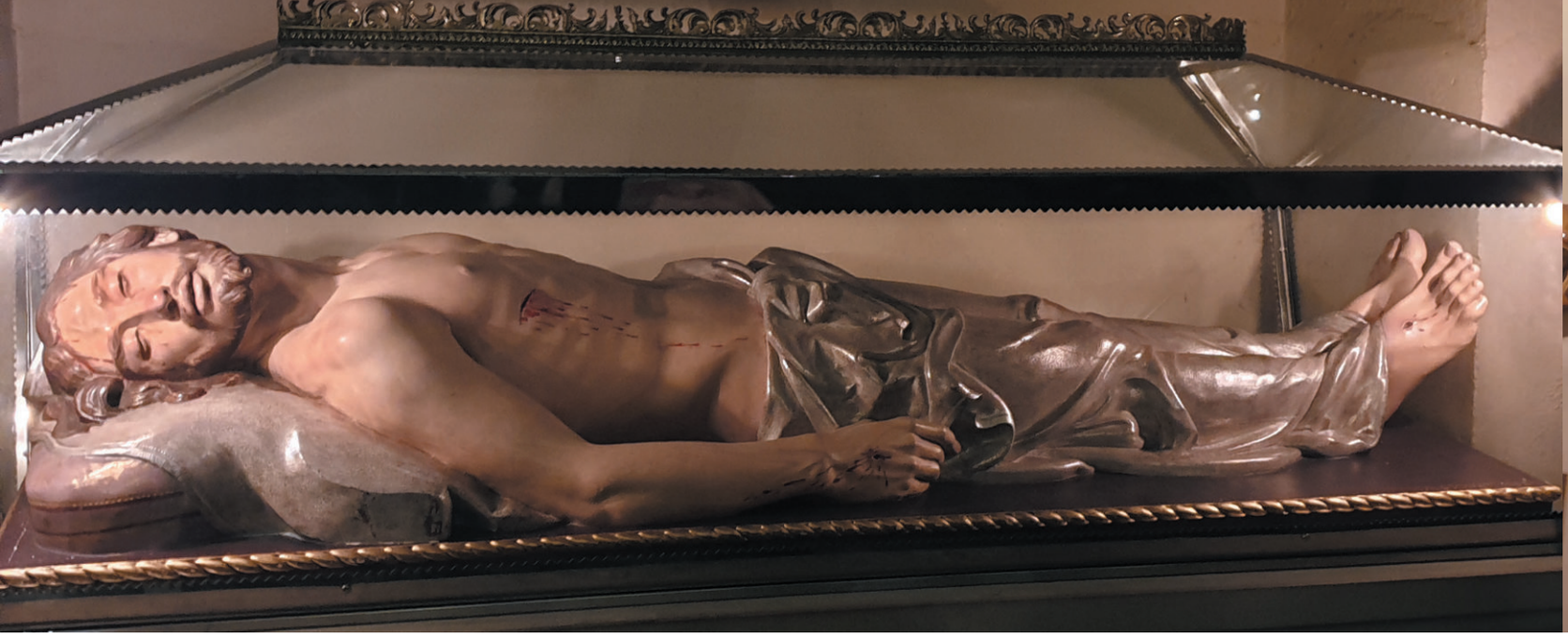
A partir de 1939 s'iniciaria la tercera revifada de la confraria. Els membres de l'administració que havien aconseguit sobreviure a la Guerra Civil van posar-se a treballar de valent per tal de poder tornar a organitzar la confraria. Una de les primeres mesures que van adoptar, amb el vistiplau del rector de Santa Maria, va ser el d'unificar els dos cossos de portants que existien a la parròquia: el de la Puríssima Sang i el de les Ànimes del Purgatori, passant a denominar-se "Cos de Portants del Sant Crist de Santa Maria". En aquests primers anys de nova existència també es va adquirir a la Casa Renart de Barcelona una nova imatge del Sant Crist, d'inspiració noucentista, que encara podem contemplar a la primera capella a mà esquerra en entrar a Santa Maria.

Durant els anys 40, i fins al 1969, la confraria fou una de les més actives de la parròquia, participant tant dels cultes propis com dels parroquials, i assistint també als romiatges organitzats per la Unión Diocesana de Portantes, entitat que agrupava tots els cossos de portants de l'arquebisbat de Barcelona. Però a partir de 1969, amb la celebració de l'última processó de Setmana Santa a Mataró fins als anys 80, la confraria va entrar en un període de decadència del qual encara s'ha de recuperar.

Amb tot, dos dels principals actes del Divendres Sant, el Via Crucis Interparroquial, que surt des de Santa Maria per arribar al cementiri vell de Mataró, i l'Ofici de Passió, comptem amb la participació d'un grup de portants que s'agrupen sota l'antic nom de Confraria de la Puríssima Sang.

Crist de la Humiliació. Oriol Ventura

Imatge del Crist Jacent obra de Josep Viladomat. Foto D.P.

LA CONGREGACIÓ DE LA PURÍSSIMA SANG DE NOSTRE SENYOR JESUCRIST DE LLEIDA

Josep M. Espluga
Secretari de la Congregació de la Sang de Lleida

Tot i que la primera constància documental que fa referència a aquesta institució lleidatana data de 1677[1], segons els historiadors Romà Sol i Carme Torres[2] hi ha referències que poden tenir-se per certes que la seva fundació fou el 1607. Hi ha també una hipòtesi, que pot qüestionar-se tenint en compte que no hi ha -que se sàpiga- cap document que la recolzi, és la coneguda com Vicentina[3]; Sant Vicenç Ferrer va estudiar i va doctorar-se en Teologia a l'Estudi General de Lleida, i va fer també de lector en el convent de Predicadors; sembla ser que el Sant va ser el precursor a Lleida de les processons nocturnes els dies de Setmana Santa i que va organitzar una germandat de Penitents vinculada al convent dels Pares Dominics[4], i tot i que, com ja hem dit, no hi ha documentació que corrobori aquesta hipòtesi, el cert és que en altres ciutats en les que Sant Vicenç Ferrer també va recalar, consta que hi fundà la Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist, com és el cas de Barcelona, Tarragona o Alacant, raó per la qual no podem afirmar que aquest Sant en fos el fundador a Lleida, però tampoc pot negar-se.

Tot i això el que sí és cert és que la documentació més antiga amb la que comptem és de la segona meitat del segle XVII. La Congregació era aleshores instal·lada a la capella de l'Hospital de Santa Maria, actual seu de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, després va passar a l'església de Sant Llorenç i el 1804, la Congregació va adquirir el temple dels Antonians. El 1876 el va reformar canviant totalment l'aspecte de l'església, de fet es va enderrocar el malmès edifici vell i se'n erigí un de nova planta, que només conserva de l'anterior la portalada renaixentista. El projecte del nou edifici fou obra de l'arquitecte Celestí Capmany, que ho era del bisbat; l'obra fou executada pel contractista Ramon Serratosa; els treballs ornamentals, dels que cal destacar l'enteixinat que decora el sostre de la nau central de l'església, i el retaule de Sant Hermenegild -aquest cremat per les bandes d'incontro-

1 *Arxiu Capitular de Lleida. Ref. 80, p. 182. Citat per SOL, Romà; TORRES, Carme: Una Història més que centenària. La Congregació de la Sang de Lleida. Lleida, Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist, 1993, p. 18.*

2 *SOL, Romà; TORRES, Carme: "L'església de la Puríssima Sang", revista Endavant les Atxes, núm 2, Lleida, 2004, p. 14.*

3 *SOL, Romà; TORRES, Carme: op. cit. p. 15-16.*

4 *LLADONOSA PUJOL, Josep: "San Vicente Ferrer en Lérida", revista Ciudad, 1950, p. 149. Citat per SOL, Romà; TORRES, Carme: Ibid., p.15.*

Imatge del Crist de la Congregació i Creu dels Improperis. Foto D.P.

lats que saquejaren Lleida l'agost de 1936-, anaren a càrrec de l'escultor Hermenegild Jou[5]. L'enteixinat, sortosament, va salvar-se de la crema i constitueix una de les mostres més valuoses i alhora més ignorades de l'art lleidatà del segle XIX.

Al llarg de la seva existència la tasca més coneguda de la Congregació de la Puríssima Sang ha estat tenir cura de l'organització de la Processó del Sant Enterrament, que se celebra el Divendres Sant, tot i que en altres temps també tenia cura de les processons del Trasllat, de l'Agonia i de l'Encontre. La processó que avui coneixem és de fet substancialment diferent de les primeres que van celebrar-se, com la que es feia referència en el document de 1677, ja el 1753 hi ha un canvi radical; s'afegeixen al seguici –que en un principi estava format per encaputxats amb hàbits negres i el Crist Jacent- els armats i una sèrie de "passos" o misteris amb escenes de la Passió. Aquesta processó arribarà –amb dues interrupcions, provocades per la guerra de Successió i per la invasió napoleònica- fins a la II República, que va prohibir les manifestacions religioses al carrer. Després de la Guerra Civil, a la dècada dels quaranta de la passada centúria, la Processó del Sant Enterrament pren novament revolada, es recuperen els armats -que estrenen cuirasses i nova indumentària-, tabernacles nous, hàbits de diverses confraries, a més dels de la Congregació de la Sang... Amb tot això, el Sant Enterrament, tot i continuar essent un acte de pietat i penitència, guanyà en solemnitat.

L'adquisició, el 1803, de l'antiga església dels antonians va motivar que la Congregació assumís el culte i devoció a Sant Antoni Abat. Esdevindrien tradició i costum la rifa del porquet, els tres tombs i el pa beneït. Una de les pràctiques de devoció era la rifa del porquet, que duien a terme els antonians coincidint amb la diada de la festa de Sant Antoni, rifa que es dugué a terme fins el 1788, any en que se suprimí l'orde. Va recuperar-se el 1805, i amb diverses vicissituds i canvis va arribar fins la segona meitat del passat segle. El 1960 va celebrar-se la rifa per darrera vegada[6].

El dia de Sant Antoni Abat és festa gran, tot i que fa molt fred -cau a la "setmana dels barbuts"-. És la festa major de la pagesia, i des que la Congregació de la Puríssima Sang és a l'antic convent dels hospitalaris, té també cura de la benedicció dels animals i de la cerimònia dels Tres Tombs, que es feia a l'esplanada que hi havia a l'inici del camí de Saragossa, fora muralles, on avui hi ha la cruïlla de l'avinguda de Catalunya amb el carrer Acadèmia, on s'aixecava la creu de terme. Els pagesos anaven arribant amb mules, someres i cavalls, tots ben guarnits; tot seguit apareixia el capellà de la Congregació que des de la creu de terme beneïa al poble en senyal de redempció i salut. Llavors els pagesos a peu o a cavall dels animalons, donaven tres tombs en un acte d'adhesió al símbol del cristianisme i d'agraïment al patronatge de Sant Antoni. En l'actualitat l'assistent eclesiàstic de la Congregació du a terme la tradicional benedicció i, a continuació, la comitiva enfila avinguda Catalunya amunt per anar per la Rambla d'Aragó fins la confluència dels carrers de Balmes i Vallcalent, on els pagesos donen els tres tombs, tot i que ara van en carrosses remolcades per tractors i la presència d'animals és gaire bé testimonial.

Quant al pa beneït, era en un principi el pa cuit en els forns municipals i que els antonians repartien entre la concurrència que assistia a la cerimònia dels tres tombs. El seu origen

5 SOL, Romà; TORRES, Carme: Ibid., p.60.

6 SOL, Romà; TORRES, Carme: Ibid., p.169.

és en l'Eucaristia; aquesta és l'aliment per a l'ànima, el pa ho és per al cos, i en estar beneït és signe de salut i protecció de les malalties. La Congregació de la Puríssima Sang va assumir, també, aquesta tradició que encara roman vigent.

Hi havia una altra funció, contemplada en els primitius estatuts de la Congregació, que era la de donar assistència espiritual i material. Concretament en l'article primer s'assenyalava: "*asistir espiritual y corporalmente a los desgraciados que por ministerio de la ley han de sufrir la última pena*". Amb la desaparició de la pena de mort del Codi Penal, la Congregació va veure's alliberada d'aquest dramàtic deure, i malgrat tractar-se d'una missió feixuga, els congregants de la Puríssima Sang durant gairebé tres-cents anys, van complir amb aquest deure de caritat.

En els dies anteriors a la Setmana Santa, la Congregació celebra el Quinari -dit primer Quinquinari[1]-; és l'ofici religiós d'exaltació de les llagues de Crist, que en ésser cinc, són també cinc els dies que dura, normalment s'inicia en dilluns i la darrera funció té lloc el divendres; és un acte penitencial i de reflexió que culmina amb la celebració de l'Eucaristia.

7 SOL, Romà; TORRES, Carme: Ibid., p.156.

BIBLIOGRAFIA

- ESPLUGA, Josep M.: "El artesonado de la Purísima Sangre de Lleida", Revista Némesis, núm. 2, Facultat de Lletres de la Universitat de Lleida, Lleida, 1998, pp. 2-5.
- ESPLUGA, Josep M.: "L'Enteixinat de l'església de la Puríssima Sang de Lleida", Revista Endavant les Atxes, núm. 1, Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist, Lleida, 2003, pp. 6-9.
- ESPLUGA, Josep M.: "La portalada de l'església de la Puríssima Sang de Lleida; estat de la qüestió", revista Endavant les Atxes, núm. 2, Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist, Lleida, 2004, pp. 6-9.
- ESPLUGA, Josep M. "La Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist de Lleida" Arrels Cristianes vol. III. Bisbat de Lleida- Pagès Editors, Lleida, 2007, pp. 337-340.
- LLADONOSA PUJOL, Josep: "San Vicente Ferrer en Lérida", revista Ciudad, Lleida, 1950, p. 149.
- SOL, Romà; TORRES, Carme: "L'església de la Puríssima Sang", revista Endavant les Atxes, núm. 2, Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist, Lleida, 2004, p. 14.
- SOL, Romà; TORRES, Carme: Una història més que centenària. La Congregació de la Sang de Lleida. Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist, Lleida, 1993, p. 18.

Pas de l'Ecce-Homo. Foto D.P.

Matraca. Oriol Ventura

LOS COLORAOS, SEIS SIGLOS DE DEVOCIÓN A LA SANGRE EN MURCIA

Antonio Marín García.
Mayordomo de la Archicofradía de La Sangre.

Aún no acaba de despuntar el día, y el Barrio del Carmen amanece con un aire distinto, un aroma diferente, una luz de fiesta grande. Es Miércoles Santo en Murcia, y "Los Coloraos" se adueñan de la ciudad.

Pero antes, hagamos un poco de historia.
Desde que allá por el lejano 1411 a raíz de la visita a Murcia de San Vicente Ferrer, y fruto de sus predicaciones se fundara la actual Archicofradía de la Preciosísima Sangre de Nuestro Señor Jesucristo, que desde su primitivo emplazamiento en el Barrio de Santa Eulalia hasta su traslado al Barrio del Carmen, acaecido en 1589, -y que dura hasta nuestros días- han transcurrido más de 600 años.

A pesar de la nebulosa documental en la que se envuelven los primeros años de la cofradía, -seis siglos han dado para mucho- desde el cambio de día en el que celebrar la estación de penitencia, pasando de Jueves a Miércoles Santo, hasta incluso cambios devocionales, tanto en la imagen mariana referente de la cofradía, que si en origen era una Virgen de la Soledad obra de Nicolás de Bussy, fue sustituida por aquello de las modas, por una Dolorosa al gusto Salzillesco, salida de las manos de su principal discípulo, Roque López.

El caso del titular de la cofradía no ha sido diferente, desde una primitiva advocación de discutido nombre, pasando por el muy devoto Cristo de Las Penas, hasta que en 1688, se encarga al escultor Nicolás de Bussy la nueva imagen titular, el Cristo de la Preciosísima Sangre.

También dieron los siglos para un cambio en el color de las túnicas, pasando del negro, -según las constituciones de 1625- hasta el popular "Colorao" ya entrado el siglo XVIII.
Una vez hecha esta pequeña introducción, vamos a contar el Miércoles Santo según Murcia:

Estantes. Mariano Egea

ESENCIA, COSTUMBRES Y ATAVÍOS

Es bien conocida la peculiaridad e idiosincrasia de la Semana Santa de Murcia, de la cual la Archicofradía de la Sangre es una de sus principales valedoras.

La Convocatoria

A primera hora del Martes Santo tiene lugar un peculiar cortejo formado por Mayordomos Coloraos y una banda de música, que partiendo desde la capilla del Cristo de la Sangre, recorre la ciudad anunciando a murcianos e instituciones la procesión del día siguiente. Costumbre que en otros tiempos visitaba las casas de los mayordomos para convocarlos a su participación en la procesión.

INDUMENTARIA

Los Mayordomos

Son los encargados de dirigir el buen orden del cortejo, y en tiempos no tan lejanos, eran los encargados del sostén económico de la cofradía. La vestimenta de los mismos -inspirada en los trajes de la burguesía- ancla sus raíces en el siglo XVIII y principios del XIX. Visten los mismos, camisa blanca de etiqueta con pajarita, túnica de paño rojo con puntillas en pecho y bocamangas, cordón de filigrana a la cintura y zapatos blancos adornados con puntillas. El capuz deja la cara al descubierto, y en su parte trasera porta una escarapela de raso blanco con forma de flor, asimismo, de los laterales del capuz cuelgan dos cintas del mismo raso. Para el desempeño de su labor en el orden procesional portan un cetro o vara plateada rematada con la imagen del Cristo de la Sangre.

Los Estantes

En Murcia los encargados de portar los pasos se denominan “Estantes”, nombre que toman del bastón u horquilla de madera en el que se apoyan los pasos durante las paradas llamado estante. El atuendo de los estantes es sumamente característico e identitario de las procesiones murcianas. Visten túnica “colorá” que se remanga a la cintura para formar un amplio pliegue a modo de buche, llamado “sená”, en el cual portan los caramelos y otras dadivas que entregan a los espectadores y que tanto definen las procesiones de esta tierra. Bajo la túnica llevan camisa, americana –de la cual dejan asomar las solapas por fuera de la túnica– y corbata.

Cubriendo las piernas llevan la típica media huertana, -algunas de las cuales llevan bellas decoraciones florales u alusivas a la pasión-. Las medias se sujetan a la pierna con una colorista liga, como calzado utilizan la esparteña huertana, también llamada de carretero y elaborada en cáñamo u esparto.

Medias y esparteñas huertana. Mariano Egea

El capuz, al igual que el de los mayordomos, deja la cara al descubierto y luce las mismas cintas y escarapela trasera, en la mano portan el referido estante.

Penitentes

Visten túnica hasta los pies, y el capuz les cubre totalmente la cara, calzan sandalias blancas sin calcetín y portan en sus manos cirio o cruz alternativamente.

Tanto Mayordomos, como Estantes y Penitentes anudan cordón a la cintura y rosario. Señalar también, que en todos los casos, el capuz no se remata de forma puntiaguda, sino con la característica forma de "Haba" o de punta roma.

LOS CARAMELOS

La entrega de caramelos y otros obsequios constituye una referencia ineludible en las procesiones murcianas, y especialmente en la procesión de Miércoles Santo, dicha tradición hunde sus raíces en la noche de los tiempos, cuando los estantes que acudían a sacar los pesados pasos procesionales, traían desde sus casas, -habitualmente en la huerta y alejadas por tanto del centro urbano- la merienda o sustento con el que poder hacer frente al esfuerzo y al largo desplazamiento desde sus hogares. Dichas vituallas solían ser: Pan, embutido, huevos cocidos, habas tiernas... lo que dio origen a que las compartieran con las amistades que encontraban en el trascurso de la procesión.

Mayordomo repartiendo caramelos. Mariano Egea

Otro origen bien distinto de la tradición, lo podemos encontrar en los gremios que habitualmente se encargaban de sacar los pasos, los cuales bajo el anonimato del capuz penitencial, trataban de acallar sus conciencias, -por lo sustraído durante el año sisando en el peso de los productos con los que comerciaban- entregando dadivas a los espectadores, lo cual causaba verdaderos tumultos, lo que propició que el obispo Belluga, dictara unas normas prohibiendo la entrega de obsequio alguno, y sustituyéndola por la entrega simbólica de caramelos.

Sea cual sea el origen de la misma, lo cierto es que la entrega hoy en día de caramelos, habas, huevos cocidos, monas, etc. constituye una de las señas de identidad más fuertemente arraigadas en la Semana Santa de la capital del Segura.

La forma de andar característica de los Pasos en Murcia, la peculiaridad tipológica los Tronos Murcianos, así como hablar de otros Pasos históricos y desaparecidos en la cofradía, o de la procesión de la Soledad que el Jueves Santo por la tarde saca a la calle la Archicofradía, nos daría para escribir otro artículo.

Centrémonos por tanto en los pasos y misterios de la actual procesión de la Sangre.

SAN VICENTE FERRER. Ramón Cuenca Santo. 2011.

Históricamente abría la procesión "Colorá" el paso de La Samaritana, pero en el año 2011 con motivo del Sexto Centenario de fundación de la cofradía, se acordó encargar la imagen del Santo fundador para abrir el cortejo. Entroncaría con las imágenes de tipo alegórico que históricamente han estado presentes en la Pasión Murciana.

LA SAMARITANA. Roque López. 1799.

Paso mítico de la imaginería regional, y por ende, del antiguo Reino de Murcia. Evocador de la leyenda -referencia

histórica de las glorias de la Diócesis de Cartagena- que sitúa a la Samaritana como habitante del Campo de Cartagena, huyendo de las persecuciones judías.

Constituye la representación iconográfica más antigua de este pasaje evangélico, al desaparecer el paso que tallara Salzillo para la cofradía California de Cartagena.

JESÚS EN CASA DE LÁZARO. José Antonio Hernández Navarro. 1985.

Sustituye a un paso anterior destruido en la contienda civil española. Con este grupo, el maestro Hernández Navarro entra a figurar en la nómina de imagineros de la Archicofradía.

Constituye una obra muy personal, en la que muestra claramente, lo que será su particular visión de la escultura procesional.

EL LAVATORIO. Juan González Moreno. 1952.

Obra señera dentro del cortejo "Colorao", que sustituye también, a otro paso del mismo nombre destruido en 1936. El murciano González Moreno despliega toda su maestría en este paso, que con sus trece imágenes alrededor de la mesa, constituye un hito en la imaginería, al "enfrentar" su obra a la comparación con la Cena del maestro Salzillo, desarrollando toda una suerte de gestos y actitudes que dotan al grupo de una gran originalidad, al tiempo que evitan cualquier parecido con la obra Salzillesca.

LA NEGACIÓN. Nicolás de Bussy. 1689. Hernández Navarro 2017.

Del primitivo paso se conserva el magnífico San Pedro arrodillado de Bussy, la imagen de Cristo fue destruida, y el escultor Molera se encargó de reemplazarlo, para finalmente ser sustituido por el actual de Hernández Navarro.

Significar el característico gallo que sobre una elegante columna completa el conjunto. Otro elemento a destacar es el maravilloso nimbo de plata que luce la imagen de Cristo, obra del platero murciano del XVIII, Ruiz Funes.

EL PRETORIO. Nicolás de Bussy. 1699. José Sánchez Lozano. 1945.

Cuatro imágenes para tres escultores.
Otra vez más, la guerra hizo estragos en este paso. Al original Cristo de Bussy, y fiel al paso primitivo, añadió Sánchez Lozano las imágenes de Pilatos y el popular "Verrugo", –un personaje, llamado así por su característica verruga, que portando una tradicional "Mata de Habas" entre sus manos, figura en primer plano– completa el conjunto, un anacrónico soldado –copia del antiguo- obra de Ramón Cuenca en 2011.

LAS HIJAS DE JERUSALÉN. Juan González Moreno. 1956.

Volvió la Archicofradía a confiar en el maestro de Aljucer para sustituir otro paso desaparecido en 1936, y el genial escultor realizó uno de los pasos más importantes de su carrera.
Con una composición y una calidad sorprendente, el paso muestra a un Jesús caído que extiende su mano hacía las mujeres de Jerusalén y un magistral niño, que junto al Cirineo completan la escena.

Cristo de la Sangre. Archivo Coloraos.com

Cristo de las Penas. Francisco Javier Asunción López

CRISTO DE LAS PENAS. José Antonio Hernández Navarro. 1986.

Representa el momento anterior a la crucifixión, en una escena de gran dramatismo, el escultor de Los Ramos despliega todo su saber hacer con una composición y anatomía en los personajes de gran mérito. La cofradía quiso con este encargo recuperar una antigua devoción existente en el convento Carmelita.

SANTÍSIMO CRISTO DE LA SANGRE. Nicolás de Bussy. 1693.

La representación que del "Lagar Místico" realizó el escultor de Estrasburgo, constituye toda una referencia iconográfica en la escultura hispana del siglo XVII.

El paso del Cristo se configuró en origen de una manera distinta a como se nos presenta hoy día, el mismo constaba de la imagen del Cristo de la Sangre y cinco Angelitos, que portando cálices recogían la sangre que manaba de las llagas de Nuestro Señor. Actualmente solo se conserva en el paso uno de los Angelitos que recoge la sangre que mana del costado.

Titular de la Archicofradía y obra cumbre de Bussy, por la cual los murcianos y en especial los cofrades de la Sangre y vecinos del Barrio del Carmen sentimos profunda devoción.

SAN JUAN. Juan Dorado Brisa. 1905.

Única imagen superviviente de las muchas que realizara el escultor valenciano para la cofradía "Colorá" y para el conjunto de la Semana Santa de Murcia, -como el famosísimo paso del Santo Sepulcro para la cofradía murciana del mismo nombre– la suerte nos ha permitido conservar este San Juan, fiel reflejo de la escultura de escuela Valenciana de su tiempo.

LA DOLOROSA. Roque López. 1787.

Prototipo de Dolorosa Salzillesca, que el discípulo del maestro Salzillo tallara para sustituir la antigua imagen de la Soledad de Bussy.

Tanto la imagen como el trono, -obra magnifica de Jiménez Arróniz realizada en 1892, fiel relejo de una estética y un tipo de tronos netamente murcianos- se salvaron de la destrucción al encontrarse en casa de sus camareros, desde la cual se efectuaba todos los años el traslado de la Dolorosa para participar en la procesión de la Sangre, una tradición de las muchas que se quedaron por el camino.

Espero que esta sucinta visión de la Archicofradía "Colorá", os haya permitido conocer un poco mejor a vuestros hermanos de la Sangre murcianos, al tiempo que os despierte el interés en conocer personalmente nuestra ciudad y su Semana Santa, especialmente nuestro querido Cristo de la Sangre, y el nuevo Museo de la Sangre, donde se conserva toda la imaginería de la cofradía.

Nos vemos en Murcia.

El Lavatorio. Foto Francisco Javier Sandoval García

Capità Manaies. Albert Nel·lo

Dibuix de la vesta de la Confraria Universitària.
Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona

RECORDANT LA UNIVERSITAT LABORAL DE TARRAGONA

Salvador Masip Sabaté

Amb aquest escrit vull retre el meu homenatge al senyor Joan Queralt Vidal, que fou congregant i directiu de la Congregació de la Sang, i que ens va deixar el passat mes de gener, EPR.

Per tal que no quedi en l'oblit, cal recordar que fa més de mig segle la Universitat Laboral de Tarragona va participar temporalment a la Setmana Santa de Tarragona. Diferents arxius i hemeroteques disposen de la documentació que ho acredita, però per tal de mantenir-ho en el record latent val la pena que se'n faci memòria durant aquestes dates de Setmana Santa.

Els primers indicis de col·laboració es remunten al final de la dècada dels anys cinquanta del segle passat, i més concretament en el pregó de la Setmana Santa de l'any 1958. La portada del Diario Español del 30 de març, Diumenge de Rams, anunciava el pronunciament del pregó d'aquell any: "La Semana Santa de Tarragona tendrá su espléndido pórtico en el Pregón que pronunciará, hoy, Domingo de Ramos, a las tres menos cuarto de la tarde, desde los micrófonos de Radio Tarragona, el ilustre orador don Francisco Aguilar y Paz, jefe del Departamento docente de Universidades Laborales, Director de la Escuela de Capacitación Social del Ministerio de Trabajo, y antiguo Rector de la Universidad Laboral "Francisco Franco" de Tarragona".

Com a curiositat val a dir que a la pàgina 2 d'aquell mateix dia es podia llegir la següent notícia: "SUSCRIPCIÓN PRO COHORTE ROMANA: Continua engrosando la suscripción

pro armats hasta el punto de que puede considerarse un éxito la aportación lograda, Entre otros donativos de menos cuantía, se han recibido los siguientes: Agua del Carmen 2.000 Ptas; Don Víctor Merelo de Barberá, 750; Don Juan Bautista García Francisca, 200; Don Gustavo Boada, 100 y Don Francisco Roselló, 100". És de suposar que aquesta subscripció anava destinada a la renovació dels vestits i a l'augment del nombre d'armats.

Després de tres anys, el 1961, el pregó fou confiat de nou a la Universitat Laboral. Al Diario Español del dia 28 de març, Dimarts Sant, s'hi podia llegir: "El pasado domingo, a las tres de la tarde y a través de los micrófonos de Radio Tarragona, el Rector de la Universidad Laboral, Ilmo. Sr. Don Alejandro Sanvisens Marfull, pronunció el anunciado Pregón de la Semana Santa cuyo texto insertaremos en nuestra edición del próximo Viernes Santo".

Dos anys després, el 1963, la Universitat Laboral torna a adquirir protagonisme, ja que s'encetava una nova participació en els anys següents, atès que les persones que integraven els Armats de la Congregació de la Sang eren els seus alumnes.

Recordant la procedència de les persones que integraven la cohort de soldats romans, la primera referència escrita de la presència dels soldats romans a la Professó del Sant Enterrament (cal dir que aleshores se celebrava el Dijous Sant) correspon a l'acta de la Junta de la Congregació del 19 de febrer de 1758. En el decurs dels anys la provinença de les persones que han integrat la cohort ha sofert canvis importants. Les dades més antigues sobre qui feia d'armat corresponen a la dècada dels noranta del segle XIX: eren persones voluntàries de procedència humil i treballadora, moltes procedents de la colònia gitana local. Aquests últims a poc a poc foren eliminats.

Abans de la Guerra Civil espanyola, ser armat va arribar a tenir consideració de privilegi, ja que només en gaudien determinades famílies i, per tant, era molt difícil entrar a formar part del col·lectiu. En aquella època els armats eren molt disciplinats i se'ls remunerava amb una quantitat simbòlica, no ho feien pels diners. Però el transcurs dels anys ha propiciat canvis, fins que posteriorment va ser necessari contractar obrers, treballadors del port i pescadors del Serrallo per tal de donar continuïtat a la sortida dels armats a la professó. L'augment d'efectius i, per tant, l'increment de retribució a pagar, junt amb problemes d'indisciplina, propicià que l'any 1963 la Junta de la Congregació de la Sang decidís buscar col·lectius que es van anar rellevant durant dues dècades. Així, la cohort romana la van formar alumnes de la Universitat Laboral, alumnes del col·legi La Salle, soldats de la caserna militar de l'Avinguda de Catalunya i també alumnes de l'Escola del Treball "Comte de Rius". Però a causa de l'entusiasme que representa fer d'armat, a partir de l'any 1982 tornen a ser voluntaris tarragonins de diversa procedència social, la qual cosa fa que de bell nou sigui molt difícil aconseguir ocupar un lloc d'armat.

Per tant, l'any 1963 els homes que de forma retribuïda constituïen la cohort romana foren rellevats per un grup amateur d'alumnat voluntari de la Universitat Laboral que, segons la premsa local (Diario Español, i també La Vanguardia) de forma desinteressada van acceptar aquest repte per mutu acord entre el rectorat de la Universitat Laboral i la junta de la Congregació de la Sang.

La participació de l'alumnat de la Universitat Laboral va ser curta possiblement perquè l'alumnat que hi estudiava era, en una gran majoria, d'indrets diferents, molts d'ells allunyats de Tarragona. Procedien de regions com ara Extremadura, Andalusia, Lleó, Astúries,...; i els mitjans de desplaçament no tenien res a veure amb els actuals.

Dibuix de la insígnia de la Confraria Universitària.
Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona

Doncs bé, a causa de la curta durada de les vacances de Setmana Santa, aquest col·lectiu d'alumnes d'indrets llunyans no es desplaçaven als seus domicilis familiars i es quedaven a la mateixa Universitat Laboral, la qual es feia càrrec de totes les despeses, ja que residien en règim d'internat en el propi centre educatiu. Recordo que entre els alumnes que feien d'armat n'hi ha algun de Tarragona, ja que no tots els estudiants de la Laboral eren forans. També érem, jo també, un bon col·lectiu de nois de Tarragona que hi estudiàvem.

Però la situació va canviar quan arribà un any en què, durant aquesta època vacacional, tot l'alumnat tornava a casa seva i l'internat es tancava. Com a conseqüència van deixar de fer d'armats. Això succeïa l'any 1968.

Si l'any 1963 els alumnes de la Universitat Laboral van integrar la cohort romana del armats de la Congregació, col·laborant en aquest aspecte espectacular, aquell mateix any el centre educatiu va sol·licitar a la jerarquia eclesiàstica la corresponent autorització per formar una nova confraria, "COFRADIA UNIVERSITARIA DE LA COHORTE ROMANA Y SANTA CENA", per tal de poder participar en la professó del Divendres Sant de l'any següent.

El Diario Español del 23 de març de 1963 ho publicava: "De mutuo acuerdo la Junta de la Sangre y el Rectorado de la Universidad Laboral, a partir del presente año se hacen cargo de la Cohorte Romana, alumnos del indicado centro docente, los cuales han dado comienzo a los ensayos que culminaran en la tarde del Viernes Santo, cuando aparezcan por vez primera con los atuendos de nuestros populares "Armats". También la Universidad Laboral ha solicitado de la Jerarquía Eclesiástica la creación de una nueva Cofradía que integrara al alumnado del centro, bajo la denominación de "La Santa Cena". Carecen de paso, pero el año próximo es probable que desfilen en el cortejo procesional con el nuevo misterio de la Cena del Señor. Grupo escultórico ambicioso, dado el número de figuras y que abrirá la marcha, precedido de nuestros "Armats" que, como hemos dicho, se hacen cargo de la Cohorte".

Però pel que sembla, la Setmana Santa de Tarragona va il·lusionar als universitaris. Hi havia un entusiasme molt viu,

1964. El Capità Manaies Josep Fornós amb el trompeter, un estudiant procedent de la República Dominicana. Arxiu DP

amb els armats no n'hi havia prou i es va voler anar molt més lluny, de manera que en data 1 d'abril de 1963 el rector Alejandro Sanvisens Marfull envià el projecte de reglament i el disseny de la túnica i insígnia de la confraria al cardenal-arquebisbe Benjamín de Arriba i Castro perquè fos aprovat. Ja el dia 5 d'abril l'arquebisbat va remetre aquesta documentació a la cúria eclesiàstica i a la junta de la Congregació de la Sang per tal que ho informessin.

I així fou, ja que l'any 1964 la confraria va desfilar per primera vegada. La vestimenta la formava la vesta de color blanc amb l'estola i la cucurutxa de color blau celeste, que eren els colors de la senyera del centre educatiu, segons els estatuts de la confraria aprovats per l'Arquebisbat de Tarragona.

El Diario Español del dia 27 de febrer de 1964 publicà la següent noticia: "Por S. E. el señor Cardenal-Arzobispo han sido aprobados los estatutos de la "Cofradía Universitaria de la Cohorte Romana y Santa Cena", que integra a los profesores, alumnos y demás personal docente de la Universidad Laboral.

En espera de la construcción del nuevo paso de La Cena, este año los nuevos cofrades se incorporarán por vez primera al desfile procesional del Viernes Santo en número de cincuenta, toda vez que nuestros populares "Armats" serán representados al igual que el año anterior, por los mismos alumnos.

La noticia ha causado la natural satisfacción, pues con ello vinculan más la Universidad con Tarragona particularmente en los fastos religiosos, de singular característica en nuestra ciudad".

Els nostres armats van ser realçats a nivell nacional ja que Televisió Espanyola va gravar al Passeig Arqueològic un ampli reportatge sobre els armats de Tarragona. El Diario Español del 25 de març de 1964, Dimecres Sant, i fent referència al dia anterior, concloïa la notícia de la següent manera: ..."después de la agotadora prueba para los muchachos de la Universidad Laboral que constituyen la cohorte, fueron obsequiados con una merienda".

Atès que en aquella època no hi havia premsa els dilluns, les notícies del diumenge de Rams es donaven a conèixer el dimarts. D'aquesta manera, el Diario Español del 21 de març de 1967, Dimarts Sant, a la crònica dels actes del Diumenge de Rams a la Catedral es pot llegir el següent paràgraf: "Una vez leído el Ofertorio subieron al altar mayor los directivos de la Cofradía Universitaria de la Cohorte Romana y la Santa Cena, para hacer ofrenda del Cirio Pascual que será bendecido en la vigilia del Sábado Santo". La decoració del ciri fou realitzada per l'artista tarragoní Adolf Iglesias Icart.

Aquell mateix any, a la crònica que feia el Diario Español del Diumenge de Pasqua de la professó del Divendres Sant, s'hi pot llegir el següent paràgraf: "La nutrida participación de alumnos de la Universidad Laboral contrarrestó las posibles bajas en las filas de otras cofradías".

Aquesta situació feia veure amb molt optimisme el futur d'aquesta confraria universitària. Però la cosa no va anar d'aquesta manera, ja un any més tard al Diario Español del Divendres Sant, 12 d'abril de 1968 fent referència a l'ordre de la professó d'aquell dia s'hi podia llegir:

"ORDEN DEL CORTEJO. El cortejo procesional desfilará por el siguiente orden: Cohorte Romana, Bandera Purísima Sangre con matracas. Cofradía Universitaria de la Cohorte Romana y Santa Cena".

Imatge sense policromar de Jesús del pas del Sant Sopar. Arxiu Universitat Laboral

Imatge parcialment esculpida de Sant Joan del pas del Sant Sopar. Arxiu Universitat Laboral

La qual cosa devia ser un error, ja que dos dies després, 14 d'abril, Diumenge de Pasqua, la crònica del Divendres Sant deia: "Abría la marcha la Cohorte de armats, seguida de la bandera negra de la Sangre con las matracas, desfilando luego las distintas cofradías y hermandades por el siguiente orden: Colegio del Sagrado Corazón de los Hermanos de las Escuelas Cristianas, con su paso "Oración en el Huerto" y asociación de antiguos alumnos La Salle, con su paso "Velad y Orad"... Aquí no es feia esment dels universitaris, però a l'última pàgina del mateix diari s'hi podia llegir:
"Por razones que todos conocemos, el mayor "suspense" se centraba en la actuación de "els armats", ya que, en esta ocasión, la cohorte estaba integrada por alumnos del Colegio La Salle que dispusieron de muy poco tiempo -prácticamente una semana- para los ensayos".

La participació a la professó del Divendres Sant de la confraria universitària fou anunciada pel Diario Español en l'edició de l'any 1969, però aquell any la forta pluja ocasionà la suspensió de la desfilada processional. En canvi, l'any 1970 la mateixa premsa local del 27 de març dintre de l'ordre de la professó encara n'anunciava la participació amb el següent paràgraf: "El Cortejo Procesional desfilará por el siguiente orden: Cohorte Romana. Bandera Purísima Sangre con matracas. Cofradía Universitaria..."

Aquests anuncis dels anys 1969 i 1970 possiblement d'un any a l'altre fessin allò que avui dia és tan quotidià del "copiar i enganxar" de què tant abusem. De totes maneres, i havent consultat algunes persones que ho poden recordar, tots els indicis apunten que dintre de la decadència l'última participació de la confraria a la professó va ser la de l'any 1968.

A la premsa no es fa citació que desfilés amb alguna bandera o penó que li atorgués una personalitat pròpia. Pel que recordo d'aquells anys diria que no se'n va arribar a materialitzar cap.

Si la confraria no hagués caigut en declivi, possiblement Tarragona hagués tingut l'oportunitat d'incorporar una obra amb molt realç a la Professó del Divendres Sant, ja que la construcció del pas del Sant Sopar es va confiar a un gran artista, l'escultor i professor del mateix centre Daniel Gutiérrez Ruiz. Dominava tot allò referent a l'art.

1946. L'escultor Daniel Gutiérrez tallant l'àngel de l'Oració a l'Hort de Ronda (Málaga). Arxiu Estrella Gutiérrez

Per circumstàncies familiars no va poder materialitzar l'obra escultòrica del Sant Sopar, només es va esculpir la imatge de Jesús i va quedar a mitges la de Sant Joan, les quals posteriorment van passar a mans de particulars. Daniel Gutiérrez es pot considerar un dels últims representants de la gran escola d'escultura granadina que durant quatre segles es perllonga fins a la renovació plàstica que té lloc al voltant dels anys 60 del segle XX.

Com a curiositat val a dir que a l'edat de 9 anys amb l'agulla de cosir de la màquina de la seva mare, utilitzant-la com a eina, va tallar un soldat de 3cm semblant als soldadets de plom amb els quals jugava, l'agulla va col·locar-la de fusell. Només amb catorze anys rep el primer encàrrec, una Immaculada inspirada en l'escultura d'Alonso Cano, al qual admirava, de qui deia que era el seu mestre i de qui se sentia deixeble. Posteriorment van ser moltes les imatges que va tallar per la Setmana Santa de diferents indrets. Entre les moltíssimes obres escultòriques destaca la de "Nuestro señor Orando en el Huerto" de la "Hermandad del Huerto" de la ciutat de Ronda, una magnifica talla de fusta estofada de mida natural que ell mateix deia que era la seva obra mestra.
A Tarragona va deixar la seva empremta amb imatges en diferents esglésies, com ara la de Sant Francesc, la dels Pares Carmelites, la de Torreforta i la capella particular dels Pares Rogacionistes del Santuari del Loreto.

Li foren atorgats diferents condecoracions i homenatges. Els que vam tenir la benastrugança de conèixer-lo podem afirmar que va ser un gran home, un excel·lent artista que va passar pel món sense fer soroll i que mai va signar les seves obres.

BIBLIOGRAFIA WEB

- www.lasangtarragona.cat
- gutirruizes.blogspot.com
- albox.mforos.com/1108724/9955346-daniel-guitierrez-ruiz-un-escultor-afincado-en-albox

Ciri Pasqual que la Confraria Universitària va oferir a la Catedral el Diumenge de Rams de l'any 1967. Fotografia actual del ciri conservat per l'AASST. Arxiu DP

212/63

UNIVERSIDAD LABORAL
"FRANCISCO FRANCO"
TARRAGONA

RECTORADO

UNIVERSIDAD LABORAL "FRANCISCO FRANCO" 8 ABR. 1963 SALIDA Nº 1282

Emmo. Sr.:

Adjunto me complazco en elevar a V. Emma. Rdma. proyecto de Reglamento de la COFRADIA UNIVERSITARIA DE LA COHORTE ROMANA Y SANTA CENA, previamente visado por la Dirección de Formación Religiosa de esta Universidad Laboral, Al mismo tiempo le acompaña diseño de tunica e insignia de la Cofradia, esperando que de encontrarla conforme se servirá aprobarlas.

Dios guarde a V. Emma, Rdma. muchos años.

Tarragona, 1º de abril de 1963.-
EL RECTOR,

Alejandro Sanvisens Marfull.-

Emmo. y Rdmo. Sr. CARDENAL-ARZOBISPO DE TARRAGONA.-

Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona

REAL Y VENERABLE CONGREGACIÓN
DE LA
PURÍSIMA SANGRE DE N. S. J.

TARRAGONA

Emmo. y Rvdmo. Sr.

En reunión de la Junta Directiva, celebrada el dia 20 de Marzo último, se acordó aceptar el ofrecimiento de la "Cofradia Universitaria de la Cohorte Romana y Santa Cena", para que sus miembros fueran los componentes de los "Armats" con los equipos y material de esta Congregación y siempre bajo la única dirección de la misma.

Lo que con devolución del expediente me complazco en comunicar a V.E.R., significándole, que asimismo merece nuestra aprobación el diseño de túnica e insignia.

Nuestra Santa Imágen guarde a V.E. R. muchos años.

Tarragona, a 8 de Abril 1.963.
El Prefecto

P.a.de la J.D.
El Secretario

Emmo. y Rvdmo. Dr. D. Benjamín de Arriba y Castro Cardenal Arzobispo de TARRAGONA

Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona

Estatuts. Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona

CAPITULO II

DE LOS SOCIOS

Artº 4º.- Solamente podrán ser socios de la Cofradía las personas vinculadas a la Universidad, por ser alumnos, antiguos alumnos, prestar servicios a la misma o haberlos prestado, debiendo solicitarlo y reunir las condiciones siguientes:

1º Ser mayores de 12 años de edad.
2º Profesar la Religión Católica, Apostólica y Romana
3º Observar una conducta intachable.

Artº 14º.- Para asistir a las fiestas religiosas de Semana Santa deberán hacerlo con la vesta reglamentaria que sera: blanca, con cola de dos metros, bocamanga azul de 15 centimetros, peto y escapulario dorsal de color azul, un cíngulo azul que terminará con cinco y tres nudos respectivamente, golilla blanca con lazo azul y distintivo de la Cofradía, con cordón azul y blanco, los guantes blancos. Estos cofrades irán sin capuz.

Artº 17º.- Deberán asistir a las solemnidades de Semana Santa con túnica reglamentaria de conformidad con lo que se señala en el artículo 14. El capuz será blanco. Los cofrades que usen golilla será igual a la de los aspirantes.

artº 18º.- La insignia que usarán los cofrades en todos los actos a los que asistan en corporación la Cofradía será una cruz con una coraza gótica en el centro sobre la que figurará un caliz. Tambien podrá usarse el emblema de la Universidad Laboral. La citada insignia penderá de un cordon azul y blanco, que para los directivos podrá ser dorado.

1965. El Capità Manaies Josep Fornós amb els Armats Universitaris. Arxiu DP

AYER Y HOY DE LA PROCESIÓN DEL SANTO ENTIERRO

Pascual Porcar Fontbona

De existir una imaginaria oportunidad de contemplar la procesión del Santo Entierro de Tarragona a partir de 1939, nos sorprenderíamos de los cambios habidos en estos últimos ochenta años. A continuación se exponen algunos de ellos sin que signifique lo de "tiempos pasados fueron mejores".

PASOS

Hay un antes y un después de los desgraciados y lamentables acontecimientos de verano de 1936. Fueron pasto de las llamas y sucesivamente repuestos a partir de 1940, los siguientes pasos: *Oració a l'Hort*, *La Presa de Jesús*, *La Flagel·lació*, *Ecce-Homo* (cuatro veces), *Crist de la Humiliació* o dels *Penitents*, *Crist de la Sang*, *La Pietat*, *Sant Enterrament*, *La Soledat* (dos imágenes) y la peana del *Sant Sepulcre*. Los nazarenos salvaron enteramente La primera caiguda o *Cirineu* y el de *Jesús Natzarè*, menos la imagen del Nazareno. Els Pagesos salvaguardaron, milagrosamente, el *Crist Jacent del Sant Sepulcre*.

Además de las citadas reposiciones se produjeron nueve incorporaciones: *Sant Sopar*, *Vetlleu i pregueu*, *Cristo del Buen Amor*, *Ntra. Sra. de la Amargura y San Juan*, *Jesús de la Passió* (cuatro imágenes), *Jesús és despullat de les seves vestidures*, el *Descendiment de la Creu* y *Retorn del Calvari*. Aparte del paso *Entrada de Jesús a Jerusalem* fuera del orden procesional.

Algunos pasos estaban iluminados por bombillas eléctricas de filamento, con el inconveniente de un paulatino desmayo de su intensidad a lo largo del recorrido. Estas han sido sustituidas actualmente por leds de bajo consumo y en algunos casos por cirios de aceite. Últimamente hay un notable incremento de una cuidada ornamentación floral a excepción de los nazarenos, que no son partidarios de la misma.

Al principio, los pasos, iban empujados y cargados a hombros por personal contratado. Tras varias recomendaciones fallidas, en 1956 la Agrupación de Asociaciones obligó incorporar ruedas con el propósito de evitar cortes y retrasos en el desfile. Los nazarenos persistieron en llevar su Verónica a hombros a pesar de los continuos problemas con "*els homes*" concertados. En los años ochenta, a fin de acabar con este inconveniente, un grupo de cofrades voluntarios tomaron la decisión de ponerse debajo del paso. Esto espoleó y animó a otras entidades a realizar lo

Crist de La Sang. Albert Nel·lo

mismo y reemplazar las ruedas. Actualmente son cargados voluntariamente, trece pasos de un total de diecinueve. El voluntariado también se amplió a quienes empujan a los siete restantes de ruedas.

Hasta principios de los años cincuenta, los pasos solo se podían contemplar el Viernes Santo. Luego empezaron a salir en el Rosario del Dolor (1952) y posteriormente en otras procesiones organizadas por las cofradías. Algunos de ellos desfilaban escoltados por miembros de la guardia civil (*Vetlleu i pregueu*), policía "armada" (*Nostre Pare Jesús de la Passió*), marineros de la Comandancia de Marina (*Presa de Jesús y Sant Enterrament*) y escuadra de gastadores del regimiento Badajoz 25 (*Sant Sepulcre*). Cerraba el cortejo una compañía o sección del citado regimiento acuartelado en Tarragona, con banda de música, tambores y cornetas. Todos ellos con arma a la funerala según la ordenanza militar. Dichas escoltas han sido sustituidas por diferentes representaciones de soldados romanos.

Ha desaparecido la costumbre de las denominadas "*croses*", un cofrade colocado en cada esquina del paso alumbrando con sus "*atxas*".

ORGANIZACIÓN Y PROTOCOLO

Precisamente ahora ya no vemos estas largas "*atxas*" de cera de forma cuadrangular. Al llegar a la plaza del Rey se apagaban sumergiéndolas en un pozal de agua. Los restos eran recuperados con diligencia a fin de aprovechar el valor económico del trozo sin consumir. Tiempos de aprovechamientos y reciclajes.

Habitualmente se esparcía arena en el recorrido para amortiguar el efecto resbaladizo de la cera líquida derramada. En 1986 las citadas "*atxas*" se apagaron al discurrir por la Rambla Nova para salvaguardar el pavimento obedeciendo la recomendación del Ayuntamiento, quién al siguiente año, exigió dar una drástica y definitiva solución. A partir de entonces se utilizan los cilindros de cartón con aspecto de cirio con mecha impregnada de un líquido especial, persistiendo el efecto llama, sin dejar rastro.

Se han producido algunas variaciones en el recorrido. En un principio la salida se efectuaba por las calles Portella y Granada. Posteriormente por el Paseo y portal de Sant Antoni. En la Rambla Nova se llegó lateralmente hasta Teresianas. Luego se ha ido recortando para enfocar desde Conde de Rius. El final, tras unos años subiendo por paseo de Sant Antoni se optó por tomar el Portalet y Trinquet Nou y actualmente por San Oleguer.

Como componentes dels *armats* pasaron diferentes personas contratadas. Portuarios y empleados de la recogida de basuras, los más habituales. Luego entraron los estudiantes de la Universidad Laboral y La Salle, soldados del Regimiento Badajoz, hasta llegar a los voluntarios actuales. En 1940 hubo necesidad de recomponer el antiguo vestuario recuperado después de la guerra, siendo mejorado en 1958. En 1989 hay un cambio de todo el vestuario. A partir de 2011 se inicia una nueva y ambiciosa remodelación al incorporar material más vistoso y espectacular en línea de conocidas indumentarias cinematografías. El número de *armats* ha ido incrementándose en sucesivas ocasiones hasta llegar a cuarenta.

Hoy podemos percibir la presencia masculina y femenina como abanderados y cordonistas, cuando antaño solamente eran los primeros los ataviados con traje de rigurosa etiqueta.

Ha quedado olvidada la preocupación de los organizadores por el reparto de caramelos. Algunas envolturas permanecían esparcidas en las colas de los participantes. Costumbre más propia de la zona levantina.

Antes, los *arrengladors de la Sang* se comunicaban verbalmente de persona a persona. Las nuevas tecnologías han facilitado el uso del *pinganillo*. No tardaremos en aplicar GPS para controlar el transcurso de la procesión.

Durante las décadas del nacionalcatolicismo figuraba una numerosa representación de autoridades de distintos estamentos oficiales y sociales de la ciudad. Lucían sus uniformes de gala tanto los políticos del Movimiento como los militares. También asistía una amplia presencia eclesiástica en donde destacaba el atuendo de color púrpura rojo de los dos cardenales que, de 1944 a 1970, ocuparon la sede episcopal tarraconense. Concurría una terna de sacerdotes revestidos de casulla y capa negra en concordancia con la costumbre de la época referente a los entierros. Desapareció con las normativas ecuménicas. Todo ello ha quedado bastante reducido, actualmente.

SONIDOS

Otra importante transformación. Durante años, algunos pasos iban acompañados por corales como la *Schola Cantorum* del Seminario, *Augusta y Nova Unió* de Vila-seca cuyas interpretaciones invitaban a un discreto recogimiento. También se escuchaban las tradicionales marchas procesionales interpretadas por las bandas de música civiles como *La Salud* de Sabadell, *La Armónica y Bonanova* de Barcelona, *Santa Cecilia* de Tortosa, *Alcanar*, *Paüls* o las

La Flagel·lació. Jaume Cardona

militares del regimiento *Jaén 25* de Barcelona y *Badajoz 26* de Tarragona, además de las dos espectaculares agrupaciones de la policía armada (nacional) de la ciudad condal. Había intervalos de sugestivos sigilos difíciles de ser percibidos actualmente. La contratación de estas bandas suponía un elevado coste económico. Por lo tanto, se ha recurrido a la "autoproducción" merced a la colaboración voluntaria de los propios cofrades. Agrupaciones basadas en la percusión, acompañadas, en algunos casos, por instrumentación de metal y viento, gaitas o tarotas. Solo se oyen las clásicas marchas a cargo de la *Unió Musical* de Tarragona, cerrando el cortejo.

PRESENCIA Y EXPECTACIÓN

Trascendental cambio se produce a partir de los años 1980/81. Después de varios intentos, las primeras mujeres son autorizadas a participar en la procesión. Hasta entonces solamente estaban presentes, anónimamente, bajo la vesta de los penitentes. Sin disponer de estadísticas oficiales, es posible aventurar que su participación, en filas, supera a la de hombres. Esta incorporación representó un punto de inflexión a la crisis de asistencia procesional de los años setenta. La subsiguiente revitalización propició llegar alrededor de tres mil participantes. Últimamente queda alrededor de los dos mil doscientos.

La duración del trayecto ha cambiado sensiblemente dado la evidente diferencia de ritmo en el discurrir de los pasos a ruedas respecto a los cargados a hombros. Con estos condicionantes se tarda un poco menos de tres horas.

Las fotografías en blanco y negro posteriores a la Guerra Civil muestran calles abarrotadas de gente. Los cines y bares estaban obligados a cerrar. *Els maginets* organizaban un tren especial desde Barcelona para asistir y presenciar la procesión. A partir de los años setenta las costumbres dieron un radical vuelco proliferando distintas alternativas de ocio y vacaciones. El descenso de espectadores locales se ha compensado, en parte, por el turismo.

Desde la primera hora del Viernes Santo, los vecinos se esmeraban en colocar sus sillas caseras en las aceras, atándolas, para reservar un sitio privilegiado. Durante bastantes años se instalaron palcos y sillas de alquiler en la Rambla Nova y en la Part Alta. Hoy en día no se ocupan totalmente. Es habitual ver a gente agolpada en bares limítrofes en actitud un tanto distante.

En las calles, se ha pasado de la limitada intensidad de las bombillas incandescentes a la presente energía lumínica de farolas de leds, anuncios comerciales, bares, semáforos y flases de móviles. Hubo una época en que las lámparas

de las farolas se cambiaban para dar una tenue luz amarillenta. En ocasiones se criticó que la procesión pecaba de discurrir demasiado en la penumbra.

A finales de la década de los 40 se prohíbe la asistencia sin vesta, principalmente por parte de los portantes. Durante bastantes años llamaba la atención la gran participación de penitentes con improperios, algunos de ellos descalzos. Se llegaron a sortear más de doscientos. Figuraban un buen número de "agonías" con los brazos en cruz. Los improperios siempre han constituido una singular característica de nuestra procesión. Su participación ha ido disminuyendo notablemente.

En 1954, Radio Tarragona, empezó las retrasmisión en directo de la procesión desde el Seminario. El año 2000 se televisó a toda España. Para muchos espectadores resultó un sorprendente descubrimiento. Posteriormente han sido las cámaras de TAC 12 quiénes han continuado ofreciendo imágenes, a nivel local, además de la citada radio.

RITUALES

Al pasar por delante del Palacio Arzobispal, los pasos, efectuaban una maniobra de salutación que, últimamente, ha sido suprimido para no retrasar el desfile.

Desde hace unos años en el interior de la iglesia de Sant Llorenç, el Gremi de Pagesos, expone la imagen de su Sant Crist cercado de lamparillas. Este efecto, más la iluminación indirecta, proporciona una visión estética de gravedad, emoción y recogimiento.

Durante mucho tiempo el final de la procesión se convertía en una diáspora de cofrades, con una plaza del Rey prácticamente vacía. Actualmente, mucha gente aguarda en la Baixada de Pescatería, la subida de los últimos pasos. En la puerta de la iglesia de Natzaret, el *Sant Crist* de *la Sang* espera a la *Soledat*. Tras la interpretación de una pieza musical y unas palabras del Sr. Arzobispo se cantan els *goigs al Sant Crist de la Sang* antes de su entrada en el templo. Un sensible y emotivo acto de creciente expectación.

Un ritual que no ha sufrido cambio es lo concerniente a la bajada de los armats hasta la Rambla Nova para acompañar desde allí, al *Sant Crist de la Sang* hasta la plaza del Rey.

Nuestra procesión, a lo largo de los últimos ochenta años ha tenido que adaptarse a las circunstancias de los tiempos superando momentos críticos de los años setenta del pasado siglo. Solamente ha tenido interrupciones o suspensiones causadas por las inclemencias climatológicas. Quizás, ha perdido el único protagonismo de antaño al verse mediatizada por la existencia de más procesiones en el ámbito de la Semana Santa. Soporta la sana "competencia" de otro acto emblemático como la recogida de pasos de carácter más breve, espectacular y horario apetecible. Sin embargo, continúa siendo la principal referencia de nuestra Semana Santa. Sus principales virtudes o características son: solemnidad, entorno urbanístico atractivo, singularidades únicas (armats, portantes con ganxos, colas en las vestas, variada indumentaria, determinados sonidos, improperios, agonías...), de momentos especiales (entrada por el portal de Sant Antoni, carrer del Claustre, baixadas de Misericordia y Pescateria). Finalmente, cuenta con una representación de imágenes sumamente catequística de la Pasión de Cristo y con algunos pasos de relevante valor artístico. Solo nos queda conservarla y cuidarla como merece.

Els Armats. Jaume Cardona

Timbaler. Oscar Puente

UN 2019 D'UNIÓ I SINTONIA A LA BANDA DE LA SANG

Joan Mercadé Lara

La Setmana Santa està a tocar. Els carrers es converteixen en escenaris on les bandes i els portants dels passos ensenyen el treball que fa mesos que porten fent. Assajos matiners i un bon grapat d'hores amb el pas o l'instrument posant a prova les nostres espatlles. Però també són moments de diversió, de riure i de passar-ho bé amb els companys. Si aquest any s'hagués de definir d'una forma, la Banda dels Aspirants de la Sang de Tarragona seria la d'una banda més cohesionada, unida i en la qual s'ha creat un grup humà molt bo. Un dels factors principals que han aportat aquesta bona sintonia a la banda són les actuacions.

En elles, a banda de sortir nerviosos i concentrats, ens ho passem bé. Les gaudim. I molta culpa d'això ho té la manera en què arribem a aquesta actuació. Com per exemple la del 24 de març al Tercer Concurs de Tambors i Bombos al barri del Serrallo. Abans de recórrer els carrers del barri marítim de la ciutat, la Banda va fer un dinar a un restaurant adjacent. Aquest va ser perfecte per alliberar tensions, riure abans de l'actuació i encarar-la d'una manera diferent.

El toc d'exhibició era el punt final a una tarda passejant-se a ritme de marxes de processó pels interiors del Serrallo. Vam començar a tocar al carrer de Salou fins a arribar a la plaça de Sant Magí. Allà vam haver d'esperar una bona estona, però en la preparació estàvem en un punt de concentració i nerviosisme que va fer que el temps passés volant. L'actuació la vam fer davant d'un jurat, va transcórrer sense cap mena de problema i els assistents ens van acomiadar amb un fort aplaudiment.

La següent actuació seria lluny de Tarragona. A les 6 de la matinada del 6 d'abril, amb el sol traient el cap pel Mar Mediterrani, un autobús ens esperava a la sortida de la plaça del Rei que toca al carrer de Sant Antoni

per carregar els instruments i portar-nos, a integrants i acompanyants, a Calahorra, La Rioja. La Banda de la ciutat ens havia convidat a participar en la 'Concentración Nacional de Bandas Procesionales' per primer cop. Per molts de nosaltres era la primera vegada que visitàvem la ciutat o, fins i tot, la Comunitat Autònoma.

Va ser en aquella sortida quan la Banda de la Sang es va unir més que mai. L'emoció de tocar lluny de la ciutat i les ganes que teníem de fer-ho van fer del viatge una experiència enriquidora per tots nosaltres.

L'ordre dels esdeveniments va ser diferent. Si a Tarragona primer vam fer processó i després l'actuació, a Calahorra va ser a l'inrevés. Primer vam actuar per després caminar al ritme dels tambors per la ciutat. La pluja que va caure mentre s'estava portant a terme l'acte va fer que nosaltres sortíssim més tard de l'esperat. Va deixar de ploure i la concentració va continuar. Nosaltres, al ser de més lluny, vam ser els últims en tocar. Aquella actuació estava destinada a ser màgica. L'escenari era l'idoni i seria el que més recordaríem d'aquell viatge. I així ho va ser. Vam sortir d'allà amb molt bones sensacions.

A més a més, el toc de sortida que vam fer va ser un que estrenàvem a plaça. L'havíem assajat, però encara no tocat de cara al públic. Un toc que ha estat compost per un dels integrants de la banda i que, per aquest motiu, el feia més especial. Va ser un moment magnífic, amb més d'un dels components de la banda amb la pell de gallina.

Ara ja sí, deixàvem les actuacions apartades durant la setmana del 15 al 22 d'abril de 2019. Durant aquests set dies tocava acompanyar al pas de La Flagel·lació pels carrers de Tarragona durant dues processons. La primera va ser el Dimecres Sant, amb la Processó del Dolor, organitzada per la Germandat de Nostre Pare Jesús de la Passió. El nostre pas baixa des de la plaça del Rei i va recollint, successivament, als altres misteris que surten a la Processó.

Un cop estàvem tots davant de la plaça de la Mitja Lluna i agafàvem forces per sortir, començàvem el nostre pas pel carrer Gasòmetre. Mentre queia la nit arribàvem a la Rambla Nova, que amb la il·luminació habitual dels ciris marcava el camí a seguir per tornar a baixar a les portes de la Parròquia de Sant Joan.

L'endemà tocava la ja habitual actuació al programa que Tarragona Ràdio fa en especial des de la Plaça del Rei de la ciutat. Allà interpretem els nostres tocs més emblemàtics de processó durant una mica més de 5 minuts per mostrar, a través de les ones, com sona la Banda d'Aspirants de la Sang. Tot això provoca més

Dimecres Sant 2019. Arxiu RVCPS

expectatives per sortir el gran dia: el Divendres Sant. Aquell dia sempre és el més esperat pels integrants de la Banda. En aquell dia és quan el treball de molts mesos es mostra als ciutadans de Tarragona. Els nervis abans de la Processó que organitza la nostra Congregació ja es comencen a notar quan, des de la part superior de la nostra església veiem l'inici. Els armats entren, fan les tres reverències davant del Sant Crist i la Processó del Sant Enterament ha començat.

Va ser una Processó que va transcórrer sense cap mena de problema. És un recorregut especial. Baixar el carrer de la Mare de Déu del Claustre amb la Catedral il·luminada i veure-la de sobte, majestuosa quan entres al Pla de la Seu són moments que et posen els pèls de punta. Per no parlar de l'última pujada. L'últim esforç que hem de fer, després del cansament acumulat, per poder acabar la Processó. Nosaltres, com ja hem fet els tres últims anys, la vam fer amb el nostre toc nou, amb un ritme més ràpid de l'habitual.

Les nostres actuacions no van acabar aquí l'any 2019. Encara quedava un esdeveniment molt important al nostre calendari, com és la Diada de La Sang. Allà, amb el sol picant sobre els nostres polos acabats d'estrenar amb el disseny d'una de les integrants de la Banda, vam tocar un altre assortiment de tocs que fem durant la Setmana Santa. Una actuació de 20 minuts per posar el llacet a una nova temporada d'actuacions i tambors.

Un 2019 molt positiu per la Banda, tant a nivell musical com humà. Una sintonia entre els companys que s'ha notat en cada actuació que hem fet a Tarragona i fora de la ciutat. Un any que ens ajuda a encarar amb més força que mai un 2020 en el qual la Congregació farà 475 anys i en què la Banda arriba als 18 anys d'existència. Un 2019 que deixa molts records i bons moments que de ben segur perduraran per molt de temps.

Actuació a Calahorra. Arxiu RVCPS

La Flagel·lació. Albert Nel·lo

LA PROCESSÓ DEL SANT ENTERRAMENT 2019

Comissió d'Organització de la Recollida i Processó del Sant Enterrament

Pas de Jesús és despullat de les seves vestidures. Janet Calvo

L'any 2019 van participar a la Processó del Sant Enterrament un total de 2.237 persones. La desfilada es va iniciar a les 19:30h de Divendres Sant i va concloure a les 00:53h del dissabte, és a dir, va tenir una durada de 5 hores i 21 minuts, 6 minuts més que l'any 2018. En general, la mitjana de la durada de la desfilada de cada una de les confraries va ser de 2 hores i 49 minuts.

Els Armats de la Sang sortiren puntuals de l'Església de Natzaret. Quaranta-un components dirigits pel Capità Manaies, amb un Signífer, un trompeta, sis tabalers i trenta-dos armats de tropa, acompanyats de quatre portadors d'atxes, encapçalaren la Processó.

Tot seguit, la Bandera Negra de la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist era portada tres congregants acompanyats de dues matraques, tots ells sota la cucurulla penitencial.

La desfilada de les confraries la van encapçalar els Aspirants del Gremi de Marejants amb el pas *Sant Sopar*, el qual estrenava vestits nous. L'acompanyament musical va anar de la mà de la Banda de Timbalers del Sant Sopar del Gremi de Marejants. La Bandera va ser portada per Esteve Ortiz Brunet, acompanyat de Josep M. Guinovart Aguiló i Agustí Mallol Pons.

Darrera del Gremi hi anava l'Associació La Salle amb els alumnes del col·legi lasal·lià donant escorta al misteri de *l'Oració a l'Hort* i compassat per la seva pròpia banda de cornetes i timbals. La bandera del Col·legi era portada per David Ruiz de la Hermosa Balboa acompanyat com a cordoners pels seus dos fills, Arnau i Oriol Ruiz de la Hermosa Cortiella. La desfilada de l'Associació la cloïa els Antics Alumnes, amb el pas *Vetlleu i Pregueu*, que va tenir com a Banderer el doctor Josep Maria Vives Sendra i com a cordoners Josep Maria Mezquida Sans i Xavier Orozco Delclòs.

L'Associació del Pas de La Presa de Jesús –Confraria de Pescadors-, acompanyava el pas *La Presa de Jesús*, compassat per la banda de timbals de la pròpia associació. La bandera de les dones la va portar Josep M. Cruset, president del Port de Tarragona, acompanyat del seus fills. La bandera gran va ser portada per Laura Borràs Castanyer, portaveu de Junts Per Catalunya al Congrés de Diputats a Madrid, acompanyada d'Eusebi Campdepadrós i Elvira Vidal.

Els Aspirants de la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist acompanyava el pas *La Flagel·lació*, compassat per la Banda de Timbals de la Congregació. La bandera dels aspirants va ser portada pel vicepresident de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense, Joan Vianney M. Arbeloa Rigau, acompanyat per Concepció Rovira i M. Lluïsa Serres. Com a convidats, van desfilar juntament amb la secció d'Aspirants de la Sang la Germandat del Sant Crist dels Gitanos de la Parròquia de la Santíssima Trinitat.

Tot seguit va ser el torn de la Cofradía del Cristo del Buen Amor y Nuestra Señora de la Amargura con San Juan Evangelista, amb els passos *Cristo del Buen Amor* -el qual estrenava peanya-, i *Nuestra Señora de la Amargura con San Juan Evangelista*, escortats per la Banda de Cornetas y Tambores de la Cofradía. Francisco José Sospedra Navas, Magistrat del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, va ser el portador de la bandera de la confraria. L'acompanyaren com a cordoneres Pilar Montero Sans i Patrícia Sánchez Montero.

La Germandat del Sant Ecce-Homo, amb el pas *Ecce-Homo*, va comptar un any més amb l'acompanyament musical a càrrec de la Banda de Timbals i Sacs de Gemecs de la mateixa germandat. La Excma. Sra. Anna Assamà Esteve, Presidenta de l'Il·lustre Col·legi de Graduats Socials de Tarragona, va ser la portadora de la bandera de la Germandat juntament amb les cordoneres Marta Martorell Serra i Maria Cristina Canela Ibarra.

La Germandat de Nostre Pare Jesús de la Passió, amb el pas *Jesús de la Passió,* va ser flanquejat per l'escorta romana de la Germandat i compassat per la banda pròpia de tarotes i tambors. La bandera d'aspirants va ser portada per Maria Cristina Campos Álvarez, acompanyada per Alba

Pas del Cristo del Buen Amor. Janet Calvo

Chacón Maestre i Dolores Benítez Aguilar. Joan Plana Pons va ser el banderer principal actuant de cordoners Maria Teresa Fernández Bondia i Ferran Plana Rius.

La desfilada va continuar amb una gran participació de vestes per part de la Reial Germandat de Jesús Natzarè. Els natzarens acompanyaren els passos *El Cirineu*, *Jesús Natzarè* i *Jesús és despullat de les seves vestidures*. Van ser acompanyats musicalment per la Banda Infantil de la Germandat, el Cor d'Aspirants de la Germandat, la Banda de Cornetes, Timbals i Gaites de la Germandat i la Banda Triomfal. La bandera principal de la Germandat va ser portada per Dídac Nadal Abat, polític i advocat, acompanyat per Oriol Vázquez Tarrida, també advocat, i Jordi Borràs Font, joier. La bandera de la Secció de Maries del Calvari va ser portada per Maria José Martínez Martínez, i com a cordoneres hi anaven Belén López Panisello i Marie-Anne Cazanave.

De nou, la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist. *La Creu dels Improperis* obria el seguici de penitents amb els diferents estris de la Passió i el pas *Crist de la Humiliació*, acompanyats pels congregants de la Sang amb cucurulles. Tot seguit, la imatge titular de la Congregació i la principal de la Processó del Sant Enterrament, el *Sant Crist de la Sang*, que era dut pels majorals i acompanyats per nombrosos congregants. Darrera de la imatge, hi anava la coral In Crescendo.

La Reial Congregació del Venerat Cos de Jesucrist en el Descendiment de la Creu seguia la desfilada amb el pas *Descendiment de la Creu* i la Banda de Tambors del Descendiment. La Bandera de la Congregació fou portada per Maria Rosa Virolès Pinyol, Magistrada del Tribunal Suprem. Com a cordoneres l'acompanyaren Maria Glòria de Chopitea Ollogui i M. Mercedes Murillo Rodríguez.

El Gremi de Pagesos de Sant Llorenç i Sant Isidre, amb el pas *La Pietat*, va ser acompanyat musicalment per la Banda de Timbals del Gremi. Portava la bandera Judit Bigorra, i com a cordoneres Sefa Morales i Montserrat Bigorra.

Seguia la Il·lustre Confraria de San Magí, Màrtir, de Barcelona (Maginets), amb el pas *Retorn del Calvari* i la banda Sones de Pasión. La banda estrenava aquest any una marxa pròpia dedicada al pas que acompanyen composta per

Pas del Retorn del Calvari. Janet Calvo

Pas del Sant Sepulcre. Janet Calvo

David Moya. Ramón Mullerat Prat, acompanyat per Clàudia Mullerat Domingo i Jaime Mullerat Prat van ser els portadors de la bandera de la confraria.

Novament, la Societat Marítima i Protectora –Gremi de Marejants-, desfilava amb el pas *Sant Enterrament* flanquejat per l'escorta romana del Gremi i acompanyat per la Banda de Timbalers del Sant Enterrament del Gremi de Marejants. El Banderer va ser Ramon Solé Canturri, i era acompanyat per Maria Virgili Pons i Froilà Boronat Rovira.

Els seguia de nou el Gremi de Pagesos de Sant Llorenç i Sant Isidre, amb el pas *Sant Sepulcre* escortat pel grup d'armats del Gremi de Pagesos i acompanyat per la Banda de Timbals del Sant Sepulcre. Pere Valls Miró va ser el portador de la bandera del Gremi, i era acompanyat per Geberyi Dembaga i Silvia Madorrán.

Tancava la desfilada de confraries la Congregació de Senyores sota la Invocació de la Puríssima Sang de N.S. Jesucrist i de la Mare de Déu de la Soledat, amb el pas *La Soledat* que era acompanyat per la seva pròpia banda de timbals. Un any més la Congregació de Senyores va destacar per l'elevada participació a les seves fileres. La bandera de la Secció d'Aspirants va ser portada per Ruth Marquès Montejano, acompanyada per Alexandra i Arcadi Rión Marquès. La bandera principal la va portar Josep Poblet i Tous, President de la Diputació de Tarragona, i les cordoneres van ser Mireia i Clara Primé Tous.

Tot seguit, va ser el torn de la Bandera principal de la Processó, de la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist, que va ser portada per Pere Jornet Corbella, President de la Fundació Mútua Catalana. L'acompanyaren les seves filles Laura i Blanca Jornet. La presidència de la Reial i Venerable Congregació de la Puríssima Sang de Nostre Senyor Jesucrist, i les autoritats eclesiàstiques i civils, acompanyats per la Banda Unió Musical van tancar la Processó del Sant Enterrament de l'any 2019.

JUNTA DIRECTIVA 2020

PREFECTE
Mn. Josep Queraltó Serrano

SOTSPREFECTE
Josep Ignasi Boada Gasulla

PRIOR
Mn. Antoni Pérez de Mendiguren Cros

MAJORAL 1r
Hugo Vives Tous

MAJORAL 2n
Rafa Pintado Simó

MAJORAL 3r
Octavi Potau Mas

SECRETARI
Daniel Pallejà Blay

SOTSSECRETARI
Carlos Pérez de Mendiguren Cros

VOCAL ECLESIÀSTIC 1r
Mn. Joaquim Fortuny Vizcarro

VOCAL ECLESIÀSTIC 2n
Mn. Joaquim Gras Minguella

VOCAL ECLESIÀSTIC 3r
Mn. Borja Martín Sánchez

VOCAL 1r
Francesc Pintado de Aizpuru

VOCAL 2n
Xavier Guinovart Castan

VOCAL 3r
Manuel Allué Martínez

VOCAL 4t
Josep Ciurana Moncusí

VOCAL 5è
Josep M. Vives Sanromà

VOCAL ADJUNT 1r
Josep M. Vidal Balmaña

VOCAL ADJUNT 2n
Ricard Pomerol Magrinyà

VOCAL ADJUNT 3r
Esteve Ros Macià

VOCAL ADJUNT 4t
Ricard Pineda Aixelà

VOCAL ADJUNT 5è
Joan López Solé

VOCAL ADJUNT 6è
Ferran Vilalta Escobar

REPRESENTANT ARMATS
Jordi Queralt Teixell

REPRESENTANT BANDA
Laura Bernal López

MEMBRE HONORÍFIC DE LA JUNTA
Mariano Nicolau Queralt (cong. núm. 1)

Penitents. Emilio Barruz

Sant Crist de La Sang. Janet Calvo

SETMANA SANTA
2020

Port Tarragona

porttarragona.cat

1884

YZAGUIRRE

VERMOUTH

NADAL [Advocats

Lleida
AUTÈNTICA
DIFERENT
NATURAL
La Vall de Boí, Alta Ribagorça. Foto: O. Clavera
CATALUNYA
#ADNLleida
aralleida.com
ara lleida
Diputació de Lleida
Patronat de Turisme

Tecla

COMUNICACIÓ
MARKETING DIGITAL
636.384.304
teclacomunicacio@gmail.com

Social Media - Disseny gràfic - Fotografia - Esdeveniments
Formació - Publicitat - Edició - Maquetació

Trofeus Badia

La botiga de la Setmana Santa a Tarragona

Cucurulles - Guants - Atxes - Cordons - Encens
Medalles - Instruments - Accessoris - Detalls

c/ Mossèn Ritort i Faus, 15
43002 - Tarragona
977.212.006
trofeusbadia@gmail.com

SolRic

RESTAURANT
DES DE 1960

Sempre amb les Confraries de
Setmana Santa de Tarragona

Via Augusta, 227 · 43007 Tarragona · www.restaurantsolric.com · 977 232 032 · solric@restaurantsolric.com

òptica Fullana
compromís amb els teus ulls
Rambla Nova, 88 - Tel. 977 23 42 51 - info@opticafullana.com - TARRAGONA

CLOSA
OFTALMÒLEGS

AEH
40 anys
RECOLZANT-TE
ASSOCIACIÓ D'EMPRESARIS
D'HOSTALERIA
DE LA PROVÍNCIA DE TARRAGONA

CAMBRA DE LA PROPIETAT URBANA
DE TARRAGONA

100 anys

CAMBRA
SERVEI D'ADMINISTRACIÓ DE
LLOGUERS I COMUNITATS
l'administrador
de confiança

Assessoria Jurídica:
Arrendaments urbans, Assessoria d'herències i successions, Judicis: per manca de pagament de lloguers, etc.

Confecció de contractes:
Lloguer de vivenda habitual i de temporada, Lloguer de local comercial, Compra-venda de vivenda

Tramitació i gestió de Fiances de lloguer

Assegurances:
d'Impagament de lloguers, de la Llar, de Comunitats, etc.

Serveis d'arquitectura:
Certificats energètics, Cèdules d'habitabilitat, ITE, Peritacions

Administració de Finques:
Finques de lloguer, Comunitats de propietaris

977 24 29 12 - carrer Méndez Nuñez, 23 Tarragona - www.cambrapropietat.org

tecser
TARRAGONA TÈCNICA DE SERVEIS

Direcció Tècnica
Jordi Millan Martinez

GABINET DE:

- ENGINYERIA TÈCNICA
- ASSESSORIA D'EMPRESES

C/. Pere Martell, 39, desp. 3 - 43005 TARRAGONA
Tel. 977 222 604 - Fax 977 238 991
www.tecser.com - E-mail: tecser@tecser.com

PNEUMÀTICS SEVIL

Reial, 34 - Tel. 977 21 16 26
Pol. Ind. Francolí, pl. 26
Tel. 977 54 96 26
43004 TARRAGONA

Ctra. N-340, Km. 1.189
Tel. 977 66 15 16
43700 EL VENDRELL

Lloguers
Contractes
Compra-Vendes
Assegurances
Valoracions Inmobiliàries
Tramitació d'Hipoteques

ESTEVE MARTÍ PUJALS
Administració de finques

Pare Palau, 3 baixos
Tel. 977 219 830
Fax 977 220 065
43001 TARRAGONA

Palau

Fundat L'any 1928
Carrer de la Unió, 22
Tel. 977 23 34 04
Tarragona

FC grup
Tel: 977 65 37 34
Ctra El Catllar - Tarragona T203
43764 El Catllar

fcmaterials@gmail.com

Materials de la Construcció

Construccions i Excavacions FC
fcconstruccions@gmail.com

Successors de J. Moncunill S.L.

Fundat l'any 1939

Instal·lacions d'Aigua, Llum i Gas

CIF B-43.539.352

Rambla Vella, 47-49
43003 TARRAGONA
Tel. 977 23 34 03
j.moncunill1939@gmail.com

VIA 1979

GALERIA
RESTAURACIÓ
MARCS

MiniCofrade

www.minicofrade.net

FABRICACIÓN ARTESANAL A ESCALA
DE COFRADES BANDAS MUSICALES
Y PASOS PROCESIONALES

minicofrade@hotmail.com

Taller especializado en reproducciones a escala de todo tipo de creaciones con más de treinta años de experiéncia.

ODONTOLOGIA D'ESPECIALITATS

VIO | VIVES IBÁÑEZ ODONTÒLEGS

Rambla Nova 34 1º1ª 43004 Tarragona - Telf: 977 91 56 31 - vio@vio.cat

Dr. Josep Maria Vives
Dra. Pilar Turégano

DERMATOLOGIA MEDICOQUIRÚRGICA

Rambla Nova 124 Esc. Izq. 1º E - Telf: 977 22 26 52

TARRACO GRAU S.L.

- Mecánica Integral
- Electricidad y Electrónica
- Inyección Gasolina y Diesel
- Análisis y Diagnosis
- Climatización
- Mantenimiento General

Vía Augusta, 6 - 43003 TARRAGONA - Teléfono 977 23 27 23 - Fax 977 24 52 77

Gelateria Italiana Olivier
Rambla Nova, 54
43001 TARRAGONA
Tel. 977 233 133

GELATERIA ITALIANA
OLIVIER

✓ Herboristeria i dietètica
✓ Complements nutricionals
✓ Alimentació ecològica
✓ Elaboració de pa
✓ Cuina diària
✓ Teràpies naturals

L'Espiga d'Or

Rovira i Virgili, 17 · 43002 Tarragona · Tel. 977 22 55 08 · www.lespigador.net

Pastisseria
Rabasó

Carrer Merceria, 25
Telèfon 977 236 676
43003 TARRAGONA

el Solet

Abrimos todos los días,
incluido festivos.

En 'El Solet' encontrarás:

Contacta con nosotros en el 656 437 090,
pide información sin compromiso.

- Menú diario P.V.P. 10,50 €
- Desayunos de tenedor.
- Celebraciones para grupos,
- Cumpleaños, encuentros, ... nos adaptamos a su interés.

Pare Iglesias 3
Tarragona
Tel. 656 437 090
inmaelsolet.facebook

Coca-Cola®

el lloro de la negrita

C/ Governador González, 25 - 43001 TARRAGONA - Telf. 977 915 717
info@ellloro.com f@ellllorodelanegrita @ellllorodelanegrita

GRIS arquitectura interior

Cada projecte, un repte únic.
Especialistes en interiorisme.
Servei claus en mà, cuidem tots els detalls.

Rambla Nova, 38, Tarragona / 977 242 105 / www.gris.cat

Cereria
Casa
Corderet
FUNDAT L'ANY 1751

Xavier Pagès Artuñedo

Carrer de la Merceria, 17
43003 TARRAGONA

Telèfon 977 234 625

www.casacorderet.cat
info@casacorderet.cat

50 ANYS FIDELS A LA IMATGE
AMB SOLUCIONS TÈCNICAMENT IMPRESSIONANTS

50 ANYS
AL SEU SERVEI
- Des de 1970 -

EQUIPS D'OFICINA
GUIVERNAU
INNOVACIÓ TECNOLÒGICA I ACTITUD DE SERVEI

Sistemes audiovisuals. Impressió & multifunció. Primeres marques.

Estanislau Figueres, 33 · Tarragona · Tel. 977 218 331 · info@guivernauequips.com · www.guivernauequips.com

TALLER MECÀNIC SANS CAMILO
REPARACIÓ GENERAL DE L'AUTOMÒBIL

Mecànica General
Diagnòstic d'avaries
Pre ITV
Pneumàtics
Amortidors
Aire condicionat
Electricitat
Frens
Alineació

C/. Pin i Soler, 8 · 43002 TARRAGONA
www.sans-camilo-motors.es

Tel. 977 21 79 59
Mob. 607 90 42 16

BAR T

Avda. Andorra, 11 Bajos
43002 Tarragona
Tel. 678 53 17 77

Floristeria Romeu

Tarragona

Quiosc Rambla Nova, 53
Quiosc Plaça Verdaguer
Carretera Cementiri, 5

Telèfon: 977 22 63 55

REUS
Raval de Jesús 35
977 773 667
reus@opticateixido.com

TARRAGONA
Rovira i Virgili 2
977 212 912
tarragona@opticateixido.com

VALLS
Jaume Huguet 4
977 602 050
valls@opticateixido.com

SANT PERE I SANT PAU
Edifici alt penedès
977 212 629
spsp@opticateixido.com

TEIXIDÓ OPTIQUES
www.opticateixido.com

CAMPING SANTA EULALIA
ALTAFULLA TARRAGONA

Ctra. de la platja, s.n.
43893 Altafulla (Tarragona)
Costa Daurada – KT000098
GPS.: 41.8.18N / 1.22.57E
info@campingsantaeulalia.com
www.campingsantaeulalia.com
Tel. +34 977 650 213

Camping Santa Eulalia

servirepro
SERVEIS GRÀFICS

Copisteria
Impressió Digital
Disseny Gràfic
Retolació
Senyalització
Fotoacabats
Estampació
Impremta Òfset

Pare Palau, 8, local 1 | 43001 Tarragona | Tel. 977 225 010
servirepro@servirepro.com | www.servirepro.com

Bateguem amb la cultura
Setmana Santa 2020

Aquí **:Diputació**

Diputació Tarragona

